

Arvsfondsdelegationens verksamhetsberättelse 2023

ALLMÄNNA
ARVSFONDEN

INNEHÅLL

1. INLEDNING	3
2. RESULTATBEDÖMNING OCH SLUTSATSER	4
2.1 Målgruppen äldre personer	4
2.2 Arvsfondsprojekten lever vidare och är relevanta.....	4
2.3 Årsvolymen beslutade projektmedel.....	5
2.4 Ökat antal projektansökningar	6
2.5 Bifallsfrekvens	6
2.6 Hela Sveriges arvsfond.....	6
2.7 Förstärkning av kontrollarbetet	7
2.8 Kommunikation om Arvsfonden.....	8
2.9 Kostnader för administrationen	8
2.10 Jämställdhet.....	8
2.11 Erfarenhetspridning	9
2.12 Inlöde av medel.....	9
3. DETTA ÄR ALLMÄNNA ARVSFONDEN	10
3.1 Arvsfondsdelegationen	10
3.2 Ärendehantering	11
3.3 Projektstöd.....	11
3.4 Stöd till byggnation av lokaler och anläggningar (lokalstöd).....	11
3.5 Krav på redovisning.....	12
3.6 När Allmänna arvsfonden får egendom.....	12
3.7 Allmänna arvsfondens förvaltning	15
3.8 Inlötna, utdelningsbara och beslutade medel.....	17
4. KOSTNAD FÖR FÖRVALTNING OCH ADMINISTRATION.....	20
4.1 Utvecklingen av förvaltningskostnader	20
5. FÖRDELNING AV STÖD 2023	22
5.1 Antal inkomna ärenden	22
5.2 Antal beslut.....	23
5.3 Redovisningar	24
5.4 Översiktlig beskrivning av hur medlen ur Allmänna arvsfonden har disponerats	25
5.5 Redovisning av beviljade medel per målgrupp.....	27
5.6 Geografisk fördelning av beviljade medel.....	30
5.7 Projekt inom de prioriterade områdena	32
5.9 Arvsfondens stöd fördelat per organisationskategori	38
5.10 Fördelning av stöd till byggnation av lokaler och anläggningar.....	40
6. KVALITET, KONTROLL OCH STÖD	43

6.1 Generella villkor för stöd ur Allmänna arvsfonden	43
6.2 Demokrativillkor.....	43
6.3 Kontroll inför beslut om stöd.....	43
6.4 Kontroll efter beslut om stöd.....	45
6.5 Juristfunktionen	50
6.6 Processutveckling och digitalisering.....	51
6.7 Övrigt.....	51
6.8 Riksrevisionens granskning under 2023.....	52
7. KOMMUNIKATION	53
7.1 Webbplatsbesök	53
7.2 Sociala medier	53
7.3 Arvsfondens nyhetsbrev.....	54
7.4 Arvsfonden i media	54
7.5 Förtroende- och kännedomsmätning.....	55
7.6 Informationsträffar.....	56
7.7 Målgrupp äldre.....	56
8. UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING.....	57
8.1 Uppföljning av överlevnad efter projektslut hos enskilda projekt.....	57
8.2 Uppföljning av projekten ur ett jämställdhetsperspektiv	63
8.3 Uppföljning av målgruppers delaktighet.....	69
8.4 Utvärderingsverksamheten.....	73
9. ERFARENHETSSPRIDNING	76
9.1 Inledning.....	76
9.2 Externa aktiviteter 2023	76
9.3 Internt utvecklingsarbete 2023	78
9.4 Exempel på erfarenhetsspridning från enskilda arvsfondsprojekt.....	79
9.5 Hur arbetar arvsfondsprojekten med erfarenhetsspridning?	80

1. INLEDNING

Allmänna arvsfonden bildades 1928 och har sedan starten bidragit till att driva samhällsutvecklingen framåt för barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning. Sedan den 1 juli 2021 ingår även äldre personer i fondens målgrupper.

Myndigheten Arvsfondsdelegationen har som uppgift att fördela stöd ur fonden, följa upp arvsfondsprojekt samt informera om fondens ändamål och fondmedlens användningsområde. Fonden förvaltas av Kammarkollegiet, som också ansvarar för avvecklingen av dödsbon i de fall Allmänna arvsfonden är arvinge.

Kammarkollegiet är även den myndighet som ansvarar för kanslistödet, det vill säga utför administrativa och handläggande uppgifter, inklusive kommunikationstjänster, åt Arvsfondsdelegationen.

2. RESULTATBEDÖMNING OCH SLUTSATSER

Civilsamhället i Sverige har ett stort behov av nya lokaler och anläggningar, inte minst på idrotts- och kulturområdet. Landets föreningar, stiftelser och andra idéburna organisationer är ofta först att upptäcka nya samhällsutmaningar och har andra förutsättningar jämfört med offentliga och privata aktörer att möta dessa. Civilsamhället är därför en viktig samhällsresurs för att utveckla verksamheter, metoder eller arbetssätt för att möta olika typer av samhällsutmaningar vare sig det gäller hedersrelaterat våld, utanförskap, psykisk ohälsa, underliggande orsaker till gängkriminalitet eller att kunna göra sin stämma hörd. Allmänna arvsfonden är genom sin bredd och flexibilitet som finansiär av såväl byggnationer som andra utvecklingsprojekt en unik och central finansiär för Sveriges civilsamhälle i båda dessa avseenden.

Genom att det är de sökande organisationerna själva som väljer vilka problem de vill lösa eller möjligheter de vill tillvarata med en projektansökan blir arvsfondsprojekten ständigt relevanta och en spegelbild av det samhälle vi lever i. I verksamhetsberättelsen har vi lyft fram ett antal exempel på arvsfondsprojekt för att åskådliggöra detta.

Ur Arvsfondsdelegationens perspektiv dröjde det till slutet av 2023 innan pandemins negativa effekter på civilsamhället släppte helt. Det sista kvartalet ökade antalet projektstödsansökningar med 49 procent, jämfört med samma period 2022. Om denna ökning fortsätter kommer volymen projektstödsansökningar under 2024 att vara på samma nivå som innan pandemin. För lokal- och anläggningsstödet innebar ett stigande ansökningstryck under 2023 att antalet ansökningar på helårsbasis var tillbaka på samma nivåer som innan pandemin. För denna stödform ökade antalet ansökningar med 39 procent under 2023 års sista kvartal jämfört med året innan. Det förefaller som att civilsamhället i ökande grad söker sig till Allmänna arvsfonden för finansiering när andra offentliga finansiärer, både statliga och kommunala, har mindre ekonomiskt utrymme.

2.1 Målgruppen äldre personer

Antalet nya projektansökningar med fokus på målgruppen äldre personer uppgick till 108 och ökade därmed med nästan 30 procent jämfört med 2022. Som en jämförelse kan nämnas att det under 2023 inkom 83 nya ansökningar som fokuserar på målgruppen personer med funktionsnedsättning och 123 nya ansökningar som fokuserar på målgruppen barn. De kommunikationsinsatser som inriktats på målgruppen äldre personer sedan den nya arvsfondslagen trädde i kraft förefaller således ha fått önskad effekt, särskilt med tanke på den negativa effekt pandemin haft på antalet projektansökningar. Under 2023 beviljades och godkändes 33 äldreprojekt ett belopp på totalt 60 miljoner kronor. Det är en fördubbling jämfört med året innan.

2.2 Arvsfondsprojekten lever vidare och är relevanta

De uppföljningar av avslutade arvsfondsprojekt som genomförts av kanslistödet under 2023 visar att 59 procent av projekten tydligt lever vidare i någon form efter projektens slut (se bilaga I för en kort beskrivning av samtliga projekt som bedömts ha en tydlig överlevnad). Bedömningen av

projektens överlevnad görs från tre månader till ett par år efter att projekten avslutats. Det betyder att Allmänna arvsfondens medel inte bara kommer de barn, ungdomar, äldre och personer med funktionsnedsättning som deltar i projekten till del. Fondens medel leder dessutom till att nya arbetsmetoder och verksamheter, nya hjälpmedel med mera sprids vidare och till betydande andel blir reguljär verksamhet efter det att arvsfondsprojekten har avslutats. De flesta projektens resultat är därför till nytta för Allmänna arvsfondens målgrupper långt efter det att finansieringen ur fonden har upphört.

Under 2023 har fyra utvärderingar genomförda av forskare vid svenska universitet och högskolor publicerats. Utvärderingarna ha gjorts på uppdrag av Arvsfondsdelegationen. Utvärderingarna har sammantaget omfattat 75 avslutade arvsfondsprojekt. Av dessa har 55 bedömts ha resultat som tydligt levt vidare efter projektslut, vid tidpunkten för utvärderingens genomförande. Det ger en överlevnadsgrad på 73 procent.

Under perioden 2007 – 2023 har 1419 arvsfondsprojekt utvärderats av forskare. De utvärderade projekten har fått stöd ur Allmänna arvsfonden under perioden 1994 – 2023. Ett betydande antal av de projekt som forskarna följt upp avslutades många år innan respektive utvärdering genomfördes. Vissa projekt utvärderades mer än tio år efter det att Arvsfondens finansiering upphört. Enligt forskarna har 53 procent (748 projekt) av de slutredovisade projekt som ingått i utvärderingarna haft resultat som levt vidare efter projektslut, vid tiden för forskarnas bedömning i respektive utvärdering. Forskarna har således funnit en överlevnadsgrad som ligger nära den överlevnadsgrad Arvsfondsdelegationen har kommit fram till i sin analys. Det visar att resultat från projekt lever vidare en lång tid efter projektslut.

En genomgång av fördelning av projektmedel visar att samtliga projektmedel riktas till projekt inom de prioriterade områden som regeringen har angivit. Att främja psykisk och fysisk hälsa är, liksom tidigare år, det prioriterade område som har flest projekt finansierade av Allmänna arvsfonden.

2.3 Årsvolymen beslutade projektmedel

Sammanfattningsvis kan konstateras att den totala volymen beslutade medel ökade under 2023. Mätt som ettåriga beslut var volymen beslutade medel 763 miljoner kronor, vilket är 22 miljoner kronor mer än under 2022. Stödet fördelades på 377 bifallsbeslut och godkännanden till 350 projekt (vissa projekt fick fler än ett beslut/godkännande under året). Det är ett lägre antal bifall och beslut än de senaste åren.

Av den totala volymen beslutade medel utgjorde 235 miljoner kronor stöd till byggnation av lokaler och anläggningar (så kallat lokalstöd). Det är den högsta volymen för lokalstöd någonsin. Antalet lokalstödsprojekt var 77, vilket är något lägre än de tidigare tre åren. För stödformen projektstöd uppgick volymen beslutade medel till 528 miljoner kronor. Det är något högre än året innan.

Den genomsnittliga budgeten för projektstöd har under den senaste femårsperioden ökat mindre än inflationen. Den genomsnittliga budgeten för lokal- och anläggningsstödet har ökat med mer än inflationen under samma tidsperiod, till stor del på grund av förmånliga regeländringar i stödgivningen.

Mätt som fleråriga beslut fattade Arvsfondsdelegationen beslut om 719 miljoner kronor under 2023. Det motsvarar den totalsumma som binds upp i de nya projekt som Arvsfondsdelegationen fattade beslut om under 2023. Det är 14 miljoner kronor mindre än året innan.

2.4 Ökat antal projektansökningar

Antalet inkommande nya ansökningar var totalt 569, vilket innebär en ökning med 18 procent, jämfört med året innan. Av dessa ansökningar utgjorde 407 projektstödsansökningar, vilket innebär en ökning med 28 procent jämfört med året innan. Antalet lokalstödsansökningar var 162, vilket var tre färre än året innan. Sista kvartalet under 2023 uppvisade en markant ökning av antalet ansökningar jämfört med samma period året innan, både för projektstöd (ökning med 49 procent) och lokalstöd (ökning med 39 procent). Om den ökningstakten fortsätter kommer ansökningstrycket under 2024 att motsvara det som var före pandemin.

2.5 Bifallsfrekvens

Bifallsfrekvensen för nya projektstödsansökningar, det vill säga den andel av besluten som är bifall, var 23 procent, vilket är lägre än året innan. Det indikerar att ingen sänkning av projektens kvalitet gjordes för att få ut mer medel ur Allmänna arvsfonden. Det visar också att ansökningstrycket under 2023 var fyra gånger högre än de medel som fördelas. Bifallsfrekvensen för nya lokalstödsansökningar var 52 procent, vilket är den högsta någonsin för den stödformen. En förklaring till den höga bifallsfrekvensen för lokalstöd är införandet av nya regler som en anpassning till höga byggpriser, höga räntenivåer och en inflationsanpassad justering som inte gjorts på ett stort antal år. Bedömningen är att inga kvalitetskrav sänkts vid beredningen av inkommande ansökningar.

2.6 Hela Sveriges arvsfond

Under året finansierades nya arvsfondsprojekt i samtliga län i landet, förutom Gotlands län. Som tidigare år är det idrottsföreningar och funktionshindersorganisationer som får flest projekt finansierade ur Allmänna arvsfonden.

Den så kallade Projektbarometern visar det länsvisa utfallet av beviljade medel ur Allmänna arvsfonden per capita. Med detta sätt att mäta har föreningarna i Jämtlands län, följt av föreningarna i Dalarnas och Kronobergs län, fått mest medel ur fonden per invånare under 2023.

Projektbarometern visar på relativt stora skillnader mellan länen.

65 procent av de nystartade projekt som beviljades medel under året drivs av organisationer som inte fått medel ur Allmänna arvsfonden tidigare. Det är något högre än året innan och det åttonde

året i rad som mer än 60 procent av projekten drivs av föreningar som aldrig tidigare fått medel ur fonden. Det bör noteras att det är sällan som en organisation får lokalstöd fler än en gång.

Antal aktiva deltagare i de projektstöd som slutredovisats under 2023 beräknas vara nästan 65 000 personer. Arvsfonden finansierar utvecklingsprojekt och antalet deltagarna som redovisas är således de som deltar i utvecklingsarbetet. Med tanke på att en hög andel av projekten har resultat i form av metoder, hjälpmedel, arbetssätt eller hela verksamheter som lever vidare efter projektslut är det totalt sett avsevärt fler personer bland Arvsfondens målgrupper som har nytta av projektstöden. Att uppskatta det totala antalet personer i Arvsfondens målgrupper som har nytta av resultaten från just de projekt som slutredovisades 2023 låter sig således inte göras ännu.

Utöver detta kan antalet deltagare i de lokaler/anläggningar som Allmänna arvsfonden har delfinansierat byggnationen av under perioden 2013–2019 uppskattas till i runda tal hundratusen personer. Uppgifterna över antalet deltagare baseras på uppskattningar från projekten själva och är förenade med relativt stora osäkerheter. Trots dessa osäkerheter ger statistiken en översiktlig bild av hur många ur fondens målgrupper som har nytta av dessa lokaler och anläggningar under de tio år som föreningarna åtagit sig att bedriva verksamhet. Då är ändå inte de lokalstödsprojekt som fick stöd ur Allmänna arvsfonden 2020 - 2022 medräknade (eftersom någon uppföljning av dessa projekt ännu inte genomförts). Inte heller är de lokaler och anläggningar som byggdes med medel ur Allmänna arvsfonden före 2013 och där det fortfarande bedrivs verksamhet medräknade.

2.7 Förstärkning av kontrollarbetet

Under 2023 utökades controllerfunktionen från tre till fyra medarbetare och förkontrollen av sökande organisationer och bedömningen av projektbudgetar utvecklades ytterligare.

I de generella villkor som Arvsfondsdelegationen beslutat om beskrivs bland annat vad pengar ur Allmänna arvsfonden inte får användas till. Den sökande organisationen bekräftar i sin ansökan att de läst och godkänt de generella villkoren. Om den stödmottagande organisationen bryter mot villkoren kan den bli återbetalningsskyldig. Under 2023 togs det fram en ny version av villkoren.

Alla organisationer som får stöd ur Allmänna arvsfonden återrapporerar årligen hur projektmedlen har använts och hur projektet har utvecklats. Dessa redovisningar granskas av en extern, oberoende och auktoriserad eller godkänd revisor. Under 2023 har de åtgärder som införts under tidigare år vidareutvecklats. Till följd av ändringar i granskningsstandarden för den typ av rapport som revisorerna ska lämna (ISRS 4400) har uppdaterade rapporter tagits fram i samråd med Föreningen Auktoriserade Revisorer (FAR). De nya rapporterna lanserades i början av 2023.

Kanslistödets controllerfunktion har utfört totalt 44 fördjupade kontroller under 2023 (varav sju på plats), vilket motsvarar 12 procent av projektpopulationen. Proaktiva och preventiva insatser har gjorts vid i stort sett samtliga kontroller. Kontroll- och urvalsmetoderna har vidareutvecklats för att

fokusera på noterade riskområden. Exempelvis har ett riktat urval mot stiftelser gjorts under året. Utöver nämnda kontroller av controllerfunktionen har ansvariga handläggare på kanslistödet besökt 49 pågående projekt under året. Totalt med handläggarnas projektbesök besöktes 56 projekt på plats under 2023. Dessa platsbesök motsvarar 15 procent av projektpopulationen.

Under 2023 presenterade Riksrevisionen sin granskningsrapport Tillit och kontroll, som omfattade Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Jämställdhetsmyndigheten, Socialstyrelsen och Myndigheten för stöd till trossamfund. Vi bedömer att Allmänna arvsfondens kontrollverksamhet mycket väl svarar upp mot de rekommendationer som Riksrevisionen lämnade i den granskningsrapporten. Under 2023 har Riksrevisionen även genomfört en effektivitetsrevision av stödgivningen ur Allmänna arvsfonden. Riksrevisionens rekommendationer, som överlämnades till regeringen i mars 2024, förväntas bli ett viktigt underlag för kommande kvalitets – och effektivitetshöjande åtgärder.

2.8 Kommunikation om Arvsfonden

Kommunikationsåret har haft några tydliga teman där kommunikation för att få in ansökningar till förmån för den nya målgruppen äldre har haft fortsatt fokus, Samtidigt har Kommunikationsavdelningen arbetat vidare med en användarcentrerad utveckling för att stötta verksamheten i att digitalisera sina ärendeflöden.

Arvsfonden hade under 2023 ett fortsatt högt mediegenomslag - och då främst i lokala medier där arvsfondsprojekten fick mycket publicitet. Precis som förra året är en majoritet (drygt 97 procent) av inslagen positiva eller neutrala.

Varje år genomförs en kännedoms- och förtroendemätning hos allmänheten. 2023 års mätning visar på en marginell minskning av kännedomen hos allmänheten och att förtroendet ligger på en liknande nivå där andelen med positiv eller neutral attityd till Allmänna arvsfonden har minskat från 83 till 82 procent. Andelen negativa minskade för andra året i rad och var 2023 sju procent (8 % 2022). Andelen positiva minskade till förmån för andelen neutrala för andra året i rad.

2.9 Kostnader för administrationen

Kostnaderna för kanslistödet ökade under 2023 med 900 000 kronor eller två procent jämfört med året innan. Samtidigt ökade volymen utdelade medel med 22 miljoner kronor, vilket motsvarar en ökning med nästan tre procent. Det gör sammantaget att driftskostnaderna i förhållande till fördelade medel minskade från 6,4 procent till 6,3 procent. Antalet beslut minskade under 2023, vilket gjorde att driftskostnaderna per beslut var 45 300 kronor under 2023. Det är en ökning jämfört med 2022, då driftskostnaderna per beslut var 42 800 kronor.

2.10 Jämställdhet

Av de nya projekt som Arvsfondsdelegationen beviljade stöd till under 2023 riktar sig två projekt till främst kvinnor/flickor och ett projekt till främst män/pojkar.

I de slutredovisade projekt som erhöll projektstöd och vars slutredovisningar granskats 2023 har 70 procent av projektledarna varit kvinnor. När det gäller de lokalstödsprojekt som granskats gäller det omvända förhållandet och 70 procent av projektledarna var män.

En uppföljning av de projektstöd som slutredovisats under 2023 visar att könsfördelningen av de aktiva deltagarna i projekten även detta år var jämn, eller 48 procent pojkar/män och 52 procent flickor/kvinnor.

En uppföljning av de lokalstöd som fick stöd för fyra respektive tio år sedan genomförs varje år. Uppföljningen visar att i de lokaler/anläggningar som fick stöd ur Allmänna arvsfonden för tio år sedan var 45 procent av deltagarna män medan 55 procent var kvinnor. Motsvarande uppföljning för de lokaler/anläggningar som fick stöd för fyra år sedan visar att 58 procent av deltagarna var män medan 42 procent var kvinnor.

2.11 Erfarenhetsspridning

Under 2023 har en rad aktiviteter genomförts av Arvsfondsdelegationen för att sprida erfarenheter från pågående eller avslutade projekt. De flesta aktiviteter har inriktats på de två teman som delegationen beslutat skulle vara prioriterade under 2023; *Barns och ungas psykiska hälsa* och *Sociala mötesplatser för äldre och personer med funktionsnedsättning*.

Arvsfondens enkätundersökning till avslutade arvsfondsprojekt visar att majoriteten av projekten fortsätter arbetet med erfarenhetsspridning och att det finns ett stort intresse av projektens resultat, verksamheter, metoder, arbetssätt och material även efter att projektet är avslutat. Enkätundersökningen visar att arvsfondsprojektens resultat fortsätter att leva vidare och används på många olika sätt och på olika arenor. De organisationer som beviljas medel ur Allmänna arvsfonden samarbetar och samverkar med en rad olika aktörer såväl offentliga, ideella som privata. Kunskaper, erfarenheter och metoder sprids på det sättet vidare genom de organisationer som deltar i projekten. I vissa projekt är erfarenhetsspridningen nationell och i andra regional eller lokal. Det sker även en betydande erfarenhetsspridning från enskilda projekt genom sociala medier, där majoriteten av projekten är aktiva. De pågående arvsfondsprojekten är i varje given tidpunkt långt fler än 500 och finns över hela landet. Med tanke på att det inte är ovanligt att ett arvsfondsprojekt har 5–10 samarbetsorganisationer blir den totala erfarenhetsspridningen från samtliga projekt betydande.

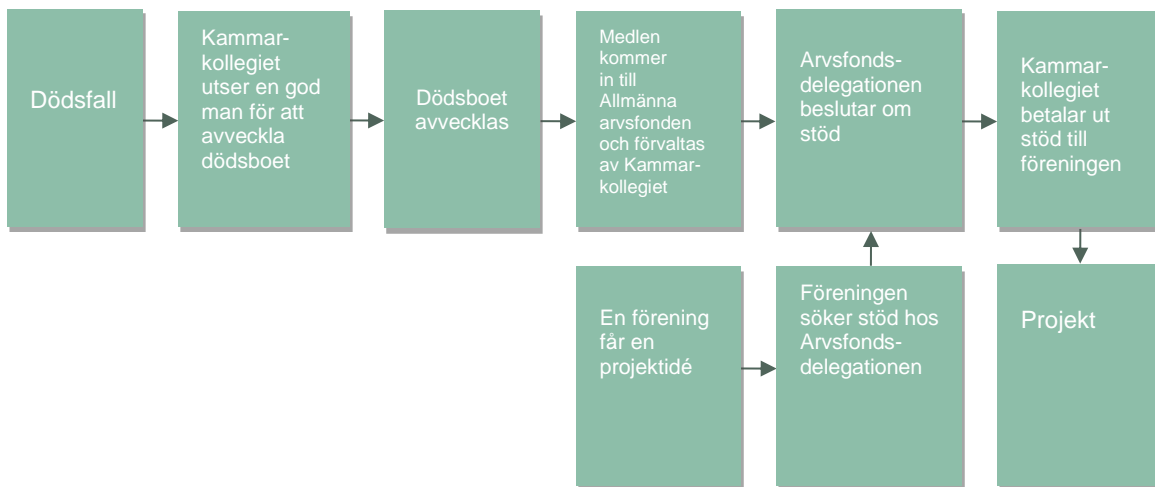
2.12 Inflöde av medel

Inflödet av medel till Allmänna arvsfonden från dödsboavveckling, metallåtervinning efter kremation och direktavkastning på befintligt kapital uppgick under 2023 till 1 357 miljoner kronor, vilket är en ökning med nästan 200 miljoner kronor.

3. DETTA ÄR ALLMÄNNA ARVSFONDEN

Enligt ett beslut av riksdagen 1928 uteslöts kusiner och mer avlägsna släktingar från arvsrätt. Samtidigt bildades Allmänna arvsfonden. Kvarlåtenskap efter personer utan nära släktingar, och som inte skrivit testamente, ska i stället tillfalla Allmänna arvsfonden. Fonden har till ändamål att främja verksamhet av ideell karaktär till förmån för barn, ungdomar, äldre personer och personer med funktionsnedsättning. Närmare bestämmelser finns i lagen (2021:401) om Allmänna arvsfonden, den så kallade arvsfondslagen.

Från dödsbo till projekt

3.1 Arvsfundsdelegationen

Arvsfundsdelegationens arbetsuppgifter regleras i arvsfondslagen samt i förordningen (2021:403) om Allmänna arvsfonden. Delegationen ska fördela stöd ur fonden, följa upp projekt som beviljats stöd samt informera allmänheten om fondens ändamål och fondmedlens användningsområde.

Arvsfundsdelegationen består av nio ledamöter som utses av regeringen. Majoriteten i delegationen utgörs av sakkunniga personer utanför Regeringskansliet och majoritetsbeslut gäller vid beslut om tilldelning av medel ur fonden. Ledamöterna är utvalda så att expertis och företrädare finns för frågor som rör fondens tre målgrupper. Under 2022 var följande personer ledamöter i Arvsfundsdelegationen:

Ordförande

Gunilla Malmborg, f.d. departementsråd

Vice ordförande

Lenita Freidenvall, tillförordnad enhetschef, Arbetsmarknadsdepartementet

Övriga ledamöter

Noura Berrouba ordförande, Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer (fr.o.m. maj 2023)

Beatrice Hopstadius, f.d. enhetschef, Socialstyrelsen

Magnus Jägerskog, generalsekreterare, BRIS

Mattias Lundekvam, förbundsordförande, Hörselskadades Riksförbund

Christer Pallin, f.d. chefsjurist, Riksidrottsförbundet

Eva Sahlén, samordnare, Sveriges Kommuner och Regioner

Peter Sikström, generalsekreterare, SPF Seniorerna

3.2 Ärendehantering

De ansökningar om projekt- och lokalstöd och de redovisningar som kommer in till Arvsfondsdelegationen hanteras av Kammarkollegiet, som är den myndighet som utför de administrativa och handläggande uppgifterna åt Arvsfondsdelegationen. Handläggare, controllers, administratörer och jurister arbetar tillsammans med handläggningen, både under beredningen av ansökningar och under de pågående projekten. Vid bedömningen av ansökningar inhämtas synpunkter från referenspersoner på andra myndigheter, organisationer samt kommuner och regioner. Innan ett förslag till beslut lämnas till Arvsfondsdelegationen har ärendet först beretts i en beredningsgrupp bestående av flera handläggare och därefter föredragits för ansvarig enhetschef. På så sätt får ansökningarna en allsidig bedömning och förslag till beslut kvalitetssäkras. Läs mer om ärendehantering i avsnitt 6. Kvalitet, kontroll och stöd.

3.3 Projektstöd

Stöd ur fonden får lämnas till en verksamhet som är utvecklande för någon av fondens målgrupper och som har förutsättningar att främja målgruppen även efter det att stödet ur fonden har upphört. Ett utvecklingsarbete ska vara nödvändigt för att undersöka om metoden fungerar. Vid bedömning om stöd ska lämnas ska hänsyn tas till om någon av Allmänna arvsfondens målgrupper deltar i planeringen eller genomförandet av projektet. De som kan erhålla stöd är organisationer som bedriver ideell verksamhet, men även offentlig huvudman kan beviljas stöd för utvecklingsverksamhet om det finns särskilda skäl. Så kan till exempel en kommun beviljas stöd för att genomföra ett projekt. I sådana fall måste projektet bedrivas i nära samarbete med en ideell organisation. Ett projekt kan, enligt gällande praxis, beviljas stöd ur Allmänna arvsfonden under normalt högst tre år. Fleråriga projektstödsbeslut fattas av Arvsfondsdelegationen. Projekt som beviljas stöd ska kunna bidra till att berörda målgruppers villkor och förutsättningar förbättras och utvecklas. Syftet är att ge stöd till utvecklingsprojekt med delaktighet från någon av fondens målgrupper och med potential att leva vidare efter det att det ekonomiska stödet ur fonden upphört.

3.4 Stöd till byggnation av lokaler och anläggningar (lokalstöd)

Stöd kan även lämnas för del av kostnader för ny-, om-, eller tillbyggnad av lokaler och anläggningar för att möjliggöra utvecklande verksamheter för någon eller några av fondens målgrupper.

Utgångspunkten är att det inte får finnas en liknande verksamhet inom en mils radie, för att en verksamhet ska betraktas som tillräckligt utvecklande för att finansiering ska kunna erhållas ur

Allmänna arvsfonden. Endast organisationer som bedriver ideell verksamhet kan beviljas lokalstöd. En organisation som beviljats lokalstöd förbinder sig, i normalfallet, att driva den nya verksamheten under minst tio år. Lokalen eller anläggningen ska ägas av den sökande organisationen eller hyras med långtidskontrakt. Under beredningen av lokalstödsansökningar hämtas alltid uppgifter in om tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning. Inför samtliga beslut om bifall äger en dialog rum med berörd kommun. Målgruppernas delaktighet i såväl planeringen som verksamheten bedöms, liksom möjligheten att driva verksamheten i tio år.

3.5 Krav på redovisning

Varje mottagare av stöd ur Allmänna arvsfonden ska senast de datum som anges i beslutet om stöd lämna en skriftlig redovisning av projektarbetet till Arvsfondsdelegationen. Dessutom ska en ekonomisk redovisning för hur det beviljade beloppet har använts lämnas. Den ekonomiska redovisningen ska vara bestyrkt av godkänd eller auktoriserad revisor. Till följd av ändringar i granskningsstandarden för den typ av rapport som revisorerna ska lämna har uppdaterade rapporter tagits fram i samråd med Föreningen Auktoriserade Revisorer (FAR). Är det ett projektstöd ska den ekonomiska redovisningen för varje projektår bestyrkas på detta sätt. Systemet med fleråriga projektstödsbeslut innebär att de årliga projektredovisningarna granskas och godkänns av kanslifunktionen inför varje kommande projektår. Läs mer om projektens redovisningar i avsnitt 6. Kvalitet, kontroll och stöd.

3.6 När Allmänna arvsfonden får egendom

Allmänna arvsfondens rätt till arv bevakas av Kammarkollegiet, som även för fondens talan i mål och ärenden som rör fondens rätt till arv. De huvudsakliga uppgifterna är att avveckla kvarlåtenskap som tillfallit fonden och ta ställning till testamenten där Allmänna arvsfonden är den legala arvingen. Verksamhetens resultat redovisas årligen i Kammarkollegiets årsredovisning.

3.6.1 Arv till fonden

Om någon avlider utan att efterlämna make/maka eller närmare släktingar än kusiner ärver Allmänna arvsfonden kvarlåtenskapen. Det förutsätter att arvlåtaren inte förordnat om sin kvarlåtenskap i testamente till någon annan och detta godkänns av Kammarkollegiet för fondens räkning. Om arvlåtaren var änka eller änkling tillfaller arvet Allmänna arvsfonden endast om det inte heller finns några arvsberättigade släktingar efter den först avlidne maken. En förutsättning är att dessa till exempel inte uteslutits från arv på grund av testamente eller att de inte tidigare fått ut vad de var berättigade till. Förutom arv kan fonden få egendom genom bland annat förmånstagarförordnande i försäkringsavtal, gåva eller testamente. Allmänna arvsfonden tillförs sedan juli 2016 också värdet av återvunna metaller efter kremering. Det är innehavarna av krematorierna som ansvarar för att återvinningen genomförs och att ersättningen tillförs Allmänna arvsfonden.

Uppdraget för verksamheten är att bevaka arvlåtarens och Allmänna arvsfondens rätt. Genom målsättningen att avveckla kvarlåtenskapen från arvlåtarna respektfullt, etiskt, kostnadseffektivt och rättssäkert skapar vi de allra bästa förutsättningarna Allmänna arvsfondens målgrupper. Det

Övergripande målet illustrerar att Allmänna arvsfondens rätt, utöver kostnadseffektivt och rättssäkert, ska bevakas på ett etiskt sätt. Det innebär att handläggningen präglas av hänsyn till arvlåtarens yttersta vilja. Handläggningsåtgärder utförs så att både resultat och tillvägagångssätt kan antas vara i överensstämmelse med vad arvlåtaren skulle ha föredragit.

Under 2023 kom det in 1 631 avvecklings- eller testamentsärenden till Kammarkollegiet vilket är cirka elva procent fler än 2022, då det kom in 1 464 ärenden. Under året avgjordes 1 493 avvecklings- och testamentsärenden, vilket är en ökning från 2022 då 1 247 ärenden avgjordes. Ökningen av antal avgjorda ärenden är främst hänförlig till en särskild insats att avsluta äldre ärenden, ett ökat administrativt stöd för juristerna, men också till viss del anpassningar i ärendehanteringssystemet. Ärendebalanserna har trots den ökade avvecklingstakten fortsatt öka om än i något avtagande utsträckning.

För att följa hur effektivt verksamheten bedrivs finns ett antal indikatorer. Bland annat följs andel dödsbon som avvecklats inom tre år från det att anmälan kom in till kollegiet upp. Riktmärket är att åtminstone 70 procent av dödsbona avvecklas inom tre år, utfallet för 2023 var 65 procent. Minskningen beror på att verksamheten under 2023 fokuserat på handläggning och avslut av äldre ärenden.

En annan indikator är andel godkända redovisningar inom sex månader från det att redovisning kom in till kollegiet. Riktmärket är 80 procent och utfall för 2023 var 20 procent. Indikatorn för redovisningsärenden visar att det finns utmaningar i verksamheten, då nästan fyra av fem redovisningsärenden dröjer mer än sex månader innan de handlagts. Det tyngst vägande skälet är att det nya ärendehanteringssystemet fortsätter att fordra mycket tid för arbetet att granska de gode männens redovisningar av avvecklade dödsbon då det inte stödjer arbetet på ett adekvat sätt. Utvecklings- och anpassningsåtgärder av systemet har inte varit tillräckliga för att möta behoven av systemstöd i handläggningen. Vakanser av ekonomkompetens har vidare reducerat kapaciteten att granska redovisningar. Till följd av de dåliga förutsättningarna har ofta sex månader redan passerat från det att redovisningen inkommit till kollegiet till dess att handläggning av ärendet kan påbörjas.

Våren 2023 startades ett utvecklingsprojekt, Arv 2.0, i syfte att effektivisera handläggningen genom bland annat digitalisering och effektivisering av processer och handläggningsstöd. Projektet tar bland annat fram ett nytt användargränssnitt för att möjliggöra digital granskning av redovisningsärenden samt ett systemstöd och processer för digitalisering av gravvårdsfakturor. Projektet tar även fram digitala tjänster som leder till ökad kvalitet i handläggningen samt minskad pappershantering. De nya processerna kommer initialt kräva ökade arbetsinsatser, bland annat i form av skanning av handlingar, för att möjliggöra digitaliseringen. Det pågår ett arbete med att anpassa organisation och bemanning till de nya processerna samt arbetsätten. Projektet kommer att pågå under 2024.

3.6.2 God man förordnas

När ett dödsbo tillfallit Allmänna arvsfonden förordnar Kammarkollegiet en syssloman, en så kallad en god man. Den gode mannen företräder fonden vid boutredningen och sköter det praktiska arbetet med avvecklingen av dödsboet. Avvecklingsförfarandet sker i samspel mellan den gode mannen och medarbetarna vid Kammarkollegiet, som fattar beslut i viktiga frågor under förfarandet. Den gode mannen står under Kammarkollegiets tillsyn. När avvecklingen av dödsboet är klar redovisar den gode mannen sin förvaltning till Kammarkollegiet och betalar in de medel som finns kvar till fonden.

Vartannat år följs verksamheten även upp genom en enkät som besvaras av de gode män Kammarkollegiet anlitar. Andel gode män som 2023 angav att det är smidigt och enkelt att samarbeta med Allmänna arvsfonden uppgick till 4,3 (av 5,0 möjliga) och andel som uppgav att det är enkelt att redovisa sin förvaltning uppgick till 3,9. Resultatet uppgår till eller överstiger riktmärkena och ligger på samma höga nivå som 2021, vilket är ett kvitto på att kvaliteten i samarbetet kunnat upprätthållas trots utmaningar i form av det systembyte präglat perioden sedan den förra uppföljningen.

3.6.3 Testamenten granskas

I de fallen en person utan släktarvingar har förordnat om sin kvarlåtenskap i testamente ska Allmänna arvsfonden delges testamentet i egenskap av legal arvinge och dödsbodelägare. Efter det har Allmänna arvsfonden sex månader på sig för att ta ställning till om testamentet ska godkännas eller klandras. Om testamentet klandras prövar domstol testamentets giltighet. Denna klanderfrist medför krav på en snabb handläggning. Ett godkännande av ett testamente förutsätter i många fall utredning för att säkerställa att testators yttersta vilja överensstämmer med hur den kommit till uttryck i testamentet. Denna utredning ger Allmänna arvsfonden anledning att i ett fåtal fall per år klandra ingivna testamenten.

3.6.4 Arv avstås

Allmänna arvsfonden kan i vissa fall avstå från arv eller försäkringsbelopp, som tillfallit Allmänna arvsfonden till någon annan. Det får ske om det med hänsyn till uttalanden av arvlåtaren eller till andra särskilda omständigheter kan anses stämma överens med arvlåtarens yttersta vilja. Arv och försäkringsbelopp får också avstås till arvlåtarens sambo eller någon annan person som har stått arvlåtaren nära, om det kan anses skäligt. Fastigheter med höga naturvärden kan också avstås för att bevaras och till exempel ingå i naturreservat. Det är också möjligt att avstå egendom ur kulturvårdssynpunkt, exempelvis till hembygdsföreningar och muséer. Om det finns särskilda skäl får samtidigt ett belopp av det arv som tillfallit fonden avstås till den som tar emot egendomen för sådana omedelbara åtgärder som är nödvändiga för att bevara egendomen. Vissa utpekade länsstyrelser bistår Kammarkollegiet med viss utredning i dessa ärenden.

En ansökan om avstående ska ges in till Kammarkollegiet senast tre år efter dödsfallet eller efter det att arvet genom preskription tillfallit fonden.

Under 2023 prövades och avgjordes 51 ansökningar om avstående. Av dessa bifölls 33 helt, 5 delvis bifall, 12 avslogs och 1 ärende avskrevs. Det innebär att 74 procent av ansökningarna bifölls helt eller delvis, 24 procent avslogs och 2 procent avskrevs.

3.7 Allmänna arvsfondens förvaltning

Kammarkollegiet förvaltar Allmänna arvsfondens kapital som en särskild fond och lämnar varje år en redovisning för förvaltningen av Allmänna arvsfonden till regeringen. Redovisningen granskas av Riksrevisionen inom ramen för den årliga revisionen.

I tabell 1 framgår att det bokförda värdet av fondens tillgångar den 31 december 2023 uppgick till 10 951 miljoner kronor, en ökning med 1 139 miljoner kronor jämfört med 31 december 2022.

TABELL 1
Fondens värdeutveckling

(mnkr)	2023	2022	2021	2020	2019
Bokfört värde					
Tillgångar	10 951	9 812	9 211	8 455	7 212
Skulder	-646	-610	-607	-614	-549
Summa	10 305	9 202	8 605	7 841	6 663
Marknadsvärde*					
Tillgångar	14 016	12 266	13 408	12 121	10 740
Skulder	-646	-610	-607	-614	-549
Summa	13 370	11 656	12 801	11 507	10 191

* Marknadsvärde = Marknadsvärde värdepappersinnehav + Bokfört värde övriga tillgångar.

3.7.1 Avkastning

Sedan 2012 har fonddelegationen inom Kammarkollegiet i uppdrag att besluta om långsiktig placeringsinriktning och strategiska frågor för förvaltningen av Allmänna arvsfondens kapital. Fonddelegationen, som utses av regeringen, är ett särskilt beslutsorgan inom Kammarkollegiet för kapitalförvaltningen. Den är sammansatt av personer med kompetens och lång erfarenhet inom kapitalförvaltning och närliggande områden. Kammarkollegiets kapitalförvaltning sker i syfte att tillgodose såväl behovet av en god direktavkastning som önskemålet om värdebeständighet.

Fondens tillgångar är placerade i andelar i Kammarkollegiets svenska respektive utländska aktiekonsortier samt aktieindex-, företagsobligations- och räntekonsortier. Därutöver placeras även en mindre del i alternativa investeringsfonder (fastighetsfonder), vilka är externt förvaltade. Den höga aktieandelen är beslutad mot bakgrund av fondens långa placeringshorisont.

Tabell 2 visar totalavkastningen för Allmänna arvsfondens placeringar de senaste två åren. Med totalavkastning avses den sammantagna avkastningen av direktavkastning och marknadsvärdesförändringar under ett år.

TABELL 2
Totalavkastning per tillgångsslag

Procent (%)	2023		2022	
	Avkastning	Index	Avkastning	Index
Svenska ränteplaceringar ¹⁾	6,8	5,6	-5,3	-4,7
Svenska aktier ²⁾	17,1	17,9	-18,9	-18,9
Utländska aktier ³⁾	18,7	18,2	-9,8	-8,1
Alternativa investeringsfonder	-0,9	-1,0	9,3	9,3
Bankmedel	3,3	3,3	0,1	0,2
Portföljens totalavkastning	11,9	11,8	-9,0	-8,6

¹⁾ OMRX Bond All 1-3 Years samt Solactive SEK NCR Fix Short IG Corp Index

²⁾ OMX Stockholm Benchmark Index Cap GI, ESG-justerad samt OMX Stockholm 60 Cap GI ESG-justerat

³⁾ Solactive ISS ESG Global Index, Screened Paris

Notera att tabell 2 ovan förändrats jämfört med föregående år. Syftet är att ge en tydligare översikt över hur respektive tillgångsslag utvecklats.

Under 2023 har korta räntor stigit samtidigt som längre räntor har fallit tillbaka. Fallande längre räntor har inte bara varit positivt för avkastningen på obligationer utan var också en bidragande faktor till den ökade riskaptit som ledde till en mycket stark avslutning på 2023 även på aktiemarknaden. En god avkastning för aktier och obligationer vägdes mot en svagare utveckling för alternativa tillgångar under året. Totalt sett utvecklades portföljen dock väl. Vid utgången av 2023 var det förvaltade kapitalet cirka 4,15 miljarder kronor att jämföra med 12,45 miljarder kronor vid årets början.

Andelen alternativa investeringsfonder kommer att öka framöver, vilket motiveras av fondens långsiktiga placeringshorisont och begränsade behov av likviditet. Denna tillgång förväntas förbättra den riskjusterade avkastningen på sikt.

Den totala avkastningen på 11,9 procent under 2023 vilket då tar igen den förlorade marken från fjolårets negativa resultat. Fonddelegationens beslutade mål om en långsiktig real avkastning på tre procent överträffades under 2023 och året bidrar därmed till den långsiktiga måluppfyllelsen. De senaste tio åren har avkastningen uppfyllt målet vilket främst förklaras av en god aktiemarknadsutveckling. Värt att notera är att under 2023 har även avkastningen från ränteplaceringar bidragit till den långsiktiga måluppfyllelsen i och med att det högre ränteläget har slagit igenom och inflationstakten samtidigt har kommit ner.

Investeringsportföljens avkastning har varit marginellt bättre än jämförelseindex under 2023. Allokeringsarbetet gav ett positivt bidrag i förhållande till index.

3.8 Influtna, utdelningsbara och beslutade medel

3.8.1 Influtna medel

Det finns tre kategorier av medel som tillfaller Allmänna arvsfonden: arv, medel från metallåtervinning (värdet av återvunna metaller efter kremering) och direktavkastning på befintligt kapital som till exempel aktieutdelningar. Sedan 1 juli 2021 finns det inte längre något krav på att en tiondel av de medel som tillfaller Allmänna arvsfonden under året ska läggas till fonden, så kallad kapitalisering, utan medlen ska kunna delas ut för fondens ändamål.

I tabell 3 redovisas medel som tillfallit Allmänna arvsfonden under åren 2019–2023. Under 2023 uppgick den summan till 1 357 miljoner kronor, vilket är en ökning med 197 miljoner kronor, eller 17 procent från 2022.

TABELL 3

Medel som tillfallit/inbetalats till Allmänna arvsfonden under året

(mnkr)	2023	2022	2021	2020	2019
Influtna arvsmedel	859	716	777	815	981
Ersättning från metallåtervinning	105	95	94	96	114
Kapitalisering 10%	-	-	-	-91	-124
Direktavkastning	393	349	325	205	236
Totalt	1 357	1 160	1 196	1 025	1 207

Influtna arvsmedel uppgick till 859 miljoner kronor, vilket är en ökning med 143 miljoner kronor, eller 20 procent från 2022. Det högre inflödet av arvsmedel under 2023 beror till stor del på ett enskilt ärende, vars inflöde motsvarar 10 procent av de inbetalda medlen från arv totalt.

Inbetald ersättning från metallåtervinning ökade under 2023 med tio miljoner kronor, eller elva procent. Ersättningsnivån påverkas, förutom av antal genomförda kremationer, även av prisutvecklingen på metaller, främst guld, samt hur avtalsvillkoren mellan återvinningsföretaget och krematorierna är utformade.

Direktavkastningen ökade med 44 miljoner kronor, eller 13 procent jämfört med föregående år. Det förklaras i första hand av stigande utdelningar från börsföretagen samt att kupongbetalningar på ränteplaceringar ökade i takt med stigande räntor. Över tid tenderar direktavkastningen att öka, vilket beror på att förmögenhetsvärdet stiger.

3.8.2 Utdelningsbara medel

Från och med 1 juli 2021 är det ett regeringsbeslut som ligger till grund för hur stor del av Allmänna arvsfondens samlade tillgångar som ska vara tillgängliga för utdelning det närmast följande året samt

som anger beräknad nivå för de två därpå följande åren. Regeringens beslut får inte medföra att fondens långsiktiga förvaltning och fortlevnad äventyras. Högst en tiondel av de medel som regeringen beslutar får fördelas till verksamheter till förmån för äldre personer. Sedan 1 juli 2021 gäller dessutom att Allmänna arvsfondens kapital får tas i anspråk för fondens ändamål även till den del det redovisas som bundet.

För 2023 beslutade regeringen att 1,6 miljarder kronor var tillgängliga för utdelning ur Allmänna arvsfondens samlade tillgångar. Samma nivå beslutades även för 2024 och regeringen angav samtidigt beräknad nivå för 2025 till 1,8 miljarder kronor och för 2026 till 2,0 miljarder kronor.

TABELL 4

Utdelningsbara medel

(mnkr)	2024	2023	2022	2021	2020
Utdelningsbara medel	1 600	1 600	1 600	1 638*	1 563

* Innan ny lagstiftning 2021 baserades beloppet utdelningsbara medel på Allmänna arvsfondens redovisade fria egna kapital. Utdelningsbara medel för 2021 var 1 638 mnkr. Beloppet bestod dels av de 1 775 mnkr som fastställdes i redovisning för förvaltning av Allmänna arvsfonden 2020 och som för perioden 1 januari till 30 juni 2021 var 888 mnkr, dels av regeringens beslut om 750 mnkr för perioden 1 juli till 31 december 2021.

3.8.3 Beslutade och utbetalda medel

I tabell 5 redovisas de medel som Arvsfondsdelegationen beslutat om under året. Under 2016 infördes ett nytt beslutssystem som innebär att Arvsfondsdelegationen fattar beslut om bidrag för upp till tre år. Tidigare fattade delegationen beslut för ett projektår i taget. För att kunna jämföra beslutsvolymen över tid redovisas i tabell 5 beslutade bidrag mätt både som ettåriga beslut och som fleråriga beslut.

Mätt som ettåriga beslut (som inkluderar beslutat belopp för de nya projektens första år samt de godkännanden för det aktuella året som Kammarkollegiet gör för pågående projekt) uppgick fördelade bidrag under 2023 till 763 miljoner kronor. Mätt som fleråriga beslut (som inkluderar totalt beslutat belopp av Arvsfondsdelegationen för alla rambeslut för fleråriga projekt, alla tilläggsbeslut beslutade av Arvsfondsdelegationen samt alla bifall för lokalstöd som Arvsfondsdelegationen beslutat) uppgick fördelade medel till 719 miljoner kronor.

TABELL 5

Beslutade bidrag

(mnkr)	2023	2022	2021	2020	2019
Ettåriga beslut	763	741	814	799	749
Fleråriga beslut	719	733	803	817	822

Utbetalda bidrag avser de bidrag som betalats ut till projekten under året. Kammarkollegiet betalar ut beviljat stöd efter rekvisition. Under 2023 betalades 714 miljoner kronor ut till projekt som beviljats stöd, vilket är en minskning med 61 miljoner kronor jämfört med 2022 (se tabell 6).

TABELL 6

Utbetalda bidrag

(mnkr)	2023	2022	2021	2020	2019
Utbetalda bidrag	714	780	797	722	673

3.8.4 Redovisning av fördelade medel till målgruppen äldre

Från och med 1 juli 2021 får högst en tiondel av de medel som regeringen beslutar tillgängliga för utdelning fördelas till verksamheter till förmån för äldre personer. Fördelningen av medel ska följas upp löpande av Arvsfondsdelegationen och redovisas i myndighetens verksamhetsberättelse.

Under 2023 beslutades om 34 projekt till målgruppen äldre och totalt belopp som fördelades var 59,7 miljoner kronor. Det motsvarar 3,7 procent av de 1,6 miljarder kronor som regeringen beslutade tillgängligt för utdelning 2023. Läs mer om fördelningen till målgruppen äldre personer under avsnitt 5.5.3.

4. KOSTNAD FÖR FÖRVALTNING OCH ADMINISTRATION

Allmänna arvsfondens medel används för att täcka Kammarkollegiets kostnader för administration av dödsboavveckling, hantering av återkravsärenden, fondförvaltning och utbetalningar av projektmedel. På samma sätt används fonden för att täcka kostnaderna för Arvsfondsdelegationens kanslistöd.

4.1 Utvecklingen av förvaltningskostnader

De totala kostnaderna för arvsfondsverksamheten vid Kammarkollegiet uppgick till 97,3 miljoner kronor under 2023 (se tabell 7). Det innebär att kostnaderna ökade med 4,8 miljoner kronor, eller fem procent, jämfört med 2022. Kammarkollegiets kostnader för fondförvaltning stod för en ökning med 2,2 miljoner kronor och dödsboavveckling med mera för en ökning med 1,6 miljoner kronor. Kostnaderna för kanslistödet åt Arvsfondsdelegationen ökade under samma period med 0,9 miljoner kronor eller cirka två procent.

TABELL 7
Förvaltnings- och administrationskostnader (mnkr)

	2023	2022	2021	2020	2019
Kammarkollegiet totalt	46,0	42,1	40,0	35,5	31,7
Dödsboavveckling med mera	25,9	24,3	23,0	21,1	19,3
Fondförvaltning	18,0	15,8	15,0	12,5	10,5
Utbetalning av beviljat stöd med mera	2,1	2,0	2,0	1,9	1,9
Kanslistöd åt Arvsfondsdelegationen	51,3	50,4	45,9	41,3	41,8
Personalkostnader	32,4	30,6	28,3	25,3	24,3
Lokalkostnader	4,6	4,3	3,6	2,7	2,7
Övriga kostnader	14,3	15,5	14,0	13,4	14,8
Totalt förvaltnings- och administrationskostnader	97,3	92,5	85,9	76,8	73,5

För att volymen av beviljade projektmedel över tid ska kunna motsvara inflödet av medel till Allmänna arvsfonden har den handläggande och administrativa verksamheten vid Kammarkollegiet kontinuerligt stärkts. Detta har skett i takt med att inflödet av medel till Allmänna arvsfonden ökat. Målsättningen har varit att med bibehållen eller ökad kvalitet i handläggningen bevilja mer projektmedel än tidigare.

I juli 2021 trädde ny lag för Allmänna arvsfonden i kraft. Den största förändringen som den nya lagen förde med sig är att målgruppen för Allmänna arvsfonden utökades till att även omfatta äldre personer.

Personalkostnaderna uppgick under 2023 till 32,4 miljoner kronor och ökade bland annat som en följd av att verksamheten utökats med anställningen av kanslistödets fjärde controller samt ytterligare en enhetschef. Lokalkostnaderna uppgick till 4,6 miljoner kronor och övriga kostnader

uppgick till 14,3 miljoner kronor. Anledningen till att övriga kostnader har minskat är att det under 2022 genomfördes många informationssatsningar och andra utåtriktade aktiviteter som inte var möjliga att genomföra under pandemin. Det har genomförts ett flertal informationsinsatser även under 2023, men verksamheten har samtidigt behövt prioritera sådana aktiviteter som bidrar till ökad effektivitet och förbättrade förutsättningar att söka och driva arvsfondsprojekt. Något som kräver interna resurser och investeringar snarare än ökade övriga kostnader.

Tabell 8 visar utvecklingen av kostnaderna för kanslistödet i förhållande till beslutade projektmedel. I kostnaderna ingår samtliga driftskostnader, det vill säga även del av overheadkostnader samt verksamhetens kostnader för bland annat kommunikation och utvärdering.

TABELL 8

Kostnaderna för kanslistöd åt Arvsfondsdelegationen i förhållande till beslutade projektmedel (%)

	2023	2022	2021	2020	2019
Andelen driftskostnader	6,3	6,4	5,3	4,9	5,3

Mätt i förhållande till beslutade projektmedel (ettårig fördelning) uppgick kostnaderna för kanslistöd åt Arvsfondsdelegationen under 2023 till 6,3 procent, vilket är en liten minskning jämfört med 2022. Under 2023 har kanslistödets kostnader ökat med två procent samtidigt som beslutade projektmedel har ökat med tre procent.

En annan indikator är driftskostnader per beslut. Denna indikator visar att driftskostnaderna per beslut ökade med knappt 6 procent under 2023 (se tabell 9). Det beror på att driftskostnaderna ökade (se ovan) samtidigt som antalet beslut minskade jämfört med 2022.

Som beslut räknas bifall och avslag, men även godkännande av de pågående projektens redovisningar och projektplaner samt de ansökningar som, efter ibland omfattande handläggning, har återkallats av den sökande organisationen och därmed läggs till handlingarna. Under 2023 uppgick antalet beslut till 1 133, varav 379 ärenden avsåg godkända redovisningar (se tabell 11 och 14). Det innebär att antalet beslut minskade med 45, eller 4 procent, jämfört med året innan. Att antalet beslut minskade beror på att antalet pågående projekt varit lägre än normalt, som en följd av pandemin. Även om antalet projektansökningar ökade under 2023 så kom ökningen under slutet av året och beslut hann inte fattas om dessa ärenden under 2023.

TABELL 9

Kostnaderna för kanslistödet åt Arvsfondsdelegationens per beslut (kr)

	2023	2022	2021	2020	2019
Driftskostnader per beslut	45 300	42 800 ¹	35 200	30 800	28 400

¹ Korrigerat med 36 ärenden som föll bort i 2022 års verksamhetsberättelse.

5. FÖRDELNING AV STÖD 2023

5.1 Antal inkomna ärenden

Under 2023 inkom det 1 170 ärenden till Arvsfondsdelegationen, vilket är nästan 5 procent fler än året innan.

TABELL 10
Inkomna ärenden till Arvsfondsdelegationen (st.)

	2023	2022	2021	2020	2019
Barn	251 ²	235	280	346	383
Ungdom	506 ³	522	612	662	607
Personer med funktionsnedsättning	254 ⁴	248	313	322	382
Äldre personer	124 ⁵	85	45 ⁶		
Inte fondens målgrupper	31	26	27	21	22
Totalt	1170	1116	1277	1351	1394
Fördelade på					
Ansökningar	783	713	862	963	970
Övrigt ärende	24	16	20	12	8
Redovisningar	363	387	395	376	416
Totalt	1170	1116	1277	1351	1394

Antalet nya ansökningar under 2023 uppgår till 569, vilket är en ökning med nästan 18 procent jämfört med 2022 (se tabell 11). Den viktigaste enskilda förklaringen till den kraftiga ökningen av nya ansökningar är att pandemin släppt sitt grepp om civilsamhället. Däremot hade höga el- och byggpriser samt höga räntenivåer en fortsatt dämpande effekt på viljan att bygga eller på annat sätt utveckla ideella verksamheter under stora delar av 2023. Det sista kvartalet 2023 ökade dock antalet nya ansökningar för projektstöd med 49 procent och för lokal- och anläggningsstöd med 39 procent. Om den ökningstakten fortsätter kommer ansökningstrycket under 2024 att motsvara det som var före pandemin.

² Varav 123 var nya projektansökningar.

³ Varav 246 var nya projektansökningar.

⁴ Varav 83 var nya projektansökningar.

⁵ Varav 108 var nya projektansökningar.

⁶ Varav 40 ansökningar inkommit fr.o.m. den 1 juli 2021, det vill säga vid nya arvsfondslagens ikraftträdande.

TABELL 11
Inkomna nya ansökningar till Arvsfondsdelegationen (st.)

	2023	2022	2021	2020	2019
Lokal- och anläggningsstöd	162	165	222	184	158
Projektstöd	407	318	417	530	601
Totalt	569	483	639	714	759

5.2 Antal beslut

I tabell 12 visas utvecklingen av antalet beslut. Bifall beslutas av Arvsfondsdelegationen och innebär att en organisation får projektmedel för ett nytt projekt eller ökad budgetram för ett pågående projekt. Godkännanden innebär att Kammarkollegiet godkänner att ett pågående projekt får fortsätta enligt plan ytterligare ett år, inom den budgetram Arvsfondsdelegationen redan beslutat.

Under 2023 har sammanlagt 754 beslut fattats. Det är en minskning jämfört med tidigare år. De senaste fyra åren har antalet bifall/godkännanden och avslag minskat, vilket beror på i första hand pandemin och därefter höga el- och byggpriser samt höga räntenivåer som under dessa år påverkade civilsamhället negativt och ledde till ett minskat antal ansökningar. Ökningen i antalet ansökningar har ännu inte slagit igenom i antalet beslut på grund av att den stora ökningen av antalet ansökningar inträffade i slutet av 2023 och att det är en viss handläggningstid innan beslut kan fattas.

TABELL 12
Antal beslut, exklusive redovisningar (st.)

	2023	2022	2021	2020	2019
Bifall/godkännanden	376	393	443	459	462
Avslag	323	334	401	452	492
Övriga	55	52 ⁷	53	65	88
Totalt	754	779	897	976	1042

Inom kategorin bifall/godkännanden i tabell 12 ryms såväl de projektansökningar som Arvsfondsdelegationen beviljat som de projektplaner som Kammarkollegiet godkänner. Under 2023 var antalet bifall/godkännanden 376. Det är färre än de senaste fyra åren och en nedgång med 4 procent jämfört med 2022.

Arvsfondsdelegationen har beslutat att avslå 323 ansökningar. Det är ett lågt antal jämfört med tidigare år. Orsakerna till avslagsbesluten har bland annat varit att projekten inte haft tillräckligt hög delaktighet från målgruppen eller avsett verksamhet som redan finns som reguljär verksamhet. Andra ansökningar har avslagits på grund av att de inte haft en rimlig plan för projektets överlevnad, att de

⁷ Korrigerat med 36 ärenden som föll bort i 2022 års verksamhetsberättelse.

avsett kostnader enbart för enstaka arrangemang eller att ansökan kommit från enskilda personer eller nystartade föreningar.

TABELL 13
Fördelning av antalet bifall och avslag (st.)

Bifall	2023	2022	2021	2020	2019
Barn	87	82	97	103	112
Ungdom	169	187	221	234	246
Personer med funktionsnedsättning	86	107	123	122	104
Äldre	34	17	2		
Antal bifallsbeslut	376	393	443	459	462
Avslag	2023	2022	2021	2020	2019
Barn	57	59	83	134	164
Ungdom	153	142	205	226	235
Personer med funktionsnedsättning	40	55	97	82	78
Äldre	69	69	10		
Inte fondens målgrupper	4	9	6	10	15
Antal avslagsbeslut	323	334	401	452	492

Under 2023 fick 154 ansökningar om nya projekt bifall, vilket är 10 färre än föregående år. I genomsnitt har 32 procent av de nya ansökningar som delegationen fattat beslut om under året beviljats stöd. Tabell 14 visar statistiken för båda stödformerna. Om man tittar enbart på andelen bifall för stödformen lokal- och anläggningsstöd var den 52 procent. Det är den högsta bifallsfrekvensen någonsin för den stödformen. För nya projektstöd var bifallsfrekvensen 23 procent, vilket är något lägre än tidigare år. Det indikerar tydligt att kvalitetskraven på projektstödsansökningarna inte sänkts, trots den stora förmögenheten i Allmänna arvsfonden.

TABELL 14
Andel bifall för nya ansökningar (antal bifall/(antal bifall + antal avslag)) (%)

	2023	2022	2021	2020	2019
Bifallsfrekvens totalt	32	33	32	30	28
Bifallsfrekvens lokalstöd	52	46	47	51	44
Bifallsfrekvens projektstöd	23	26	26	24	24

5.3 Redovisningar

Arvsfondsdelegationen fattar fleråriga projektstödsbeslut. Dock ska föregående års projektredovisning godkännas innan ett projekt kan fortsätta med finansiering ur Allmänna arvsfonden. Det görs i samband med att projektplanen för nästkommande år hanteras. De årliga projektredovisningarna granskas av kanslifunktionen utifrån en checklista innan de kan godkännas. Även projektens slutredovisningar granskas och godkänns. Under 2023 har totalt 379 redovisningar granskats och godkänts. Det är en minskning jämfört med föregående år.

TABELL 15
Godkända redovisningar (st.)

	2023	2022	2021	2020	2019
Godkända redovisningar	379	399	407	363	437

5.4 Översiktlig beskrivning av hur medlen ur Allmänna arvsfonden har disponerats

Projekten har ofta sammansatta syften och omfattar många gånger flera av Allmänna arvsfondens målgrupper. I den statistik som redovisas har projekten kategoriserats utifrån dess huvudsakliga inriktning. För att jämföra beslutsvolymen över tid redovisas samtliga beslutade bifallsbelopp som ettåriga från och med detta avsnitt i verksamhetsberättelsen.

Redovisat som ettåriga bifallsbeslut har 763 miljoner kronor fördelats till 350 projekt under 2023. Antalet projekt som fick bidrag ur Allmänna arvsfonden var lägre än tidigare år. Antalet bifallsbeslut var under året 376 (se tabell 12) till de 350 projekten. Orsaken till differensen är att flera av projekten fick mer än ett bifallsbeslut, genom så kallade tilläggsbeslut. Många av dessa tilläggsbeslut orsakades av efterverkningar från pandemin.

Tabell 16 visar utvecklingen av arvsfondsprojektens genomsnittliga budgetar över tid. Den genomsnittliga projektstödsbudgeten har ökat med 350 000 kronor kr under den senaste fyraårsperioden. Det motsvarar en ökning på 20,74 procent. Under samma tidsperiod har inflationen varit 20,76 procent. Budgeten för det genomsnittliga projektstödet har således ökat något mindre än inflationen under samma tidsperiod. Det kan nämnas att under perioden 2018 – 2023 ökade den genomsnittliga budgeten för projektstöd med 16 procent, samtidigt som inflationen var 23 procent. En förklaring till den ökande budgeten för det genomsnittliga lokalstödet under 2023 är stigande byggpriser och att reglerna för lokal- och anläggningsstöd därför gjorts något mer förmånliga under 2023. Den genomsnittliga budgeten för lokalstödsprojekt ökade med 30 procent under fyraårsperioden.

TABELL 16
Utveckling av fördelning av stöd

	2023	2022	2021	2020	2019
Antal projekt (st.) ⁸	350	371	397	416	423
Fördelning av stöd (mnkr)	763	741	814	799	749
Genomsnittlig projektstorlek ⁹ nya projektstöd (mnkr)	2,0	2,0	1,9	1,7	1,7
Genomsnittlig projektstorlek ¹⁰ lokalstöd (mnkr)	3,0	2,8	2,5	2,7	2,3

⁸ Beviljade projekt samt godkända ”fortsättningsansökningar”, d.v.s. godkända årsrapporter.

⁹ Budget för det första projektåret

¹⁰ Totalbudget

Diagram I Fördelning av medel per målgrupp (totalt 763 miljoner kr)

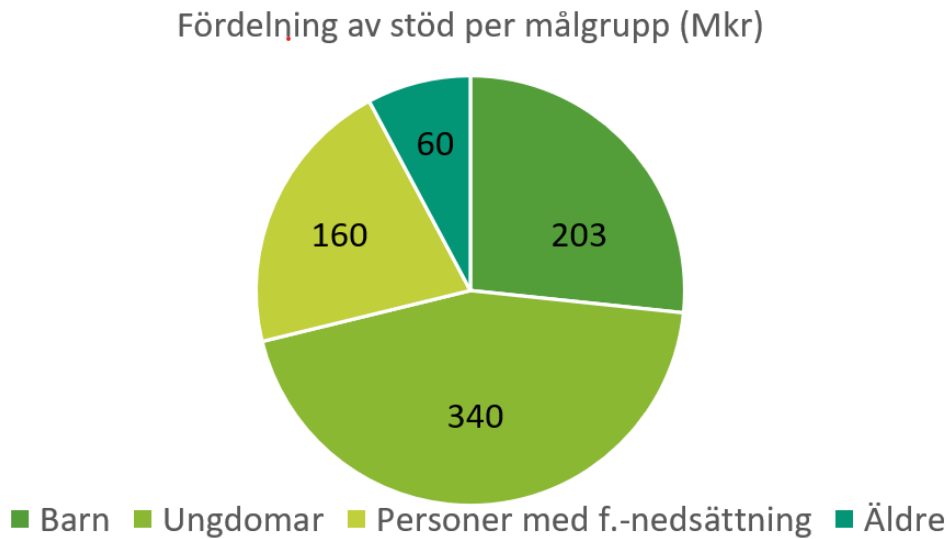

Diagram I visar den totala fördelningen av beslutade medel per målgrupp. Under 2023 beslutades om 203 miljoner kronor till barnprojekt. Vad gäller målgruppen ungdomar var nivån på beslutade medel 340 miljoner kronor. För målgruppen personer med funktionsnedsättning ligger volymen beslutade medel på 160 miljoner kronor och projekt som fokuserar på äldre personer uppgår till 60 miljoner kronor.

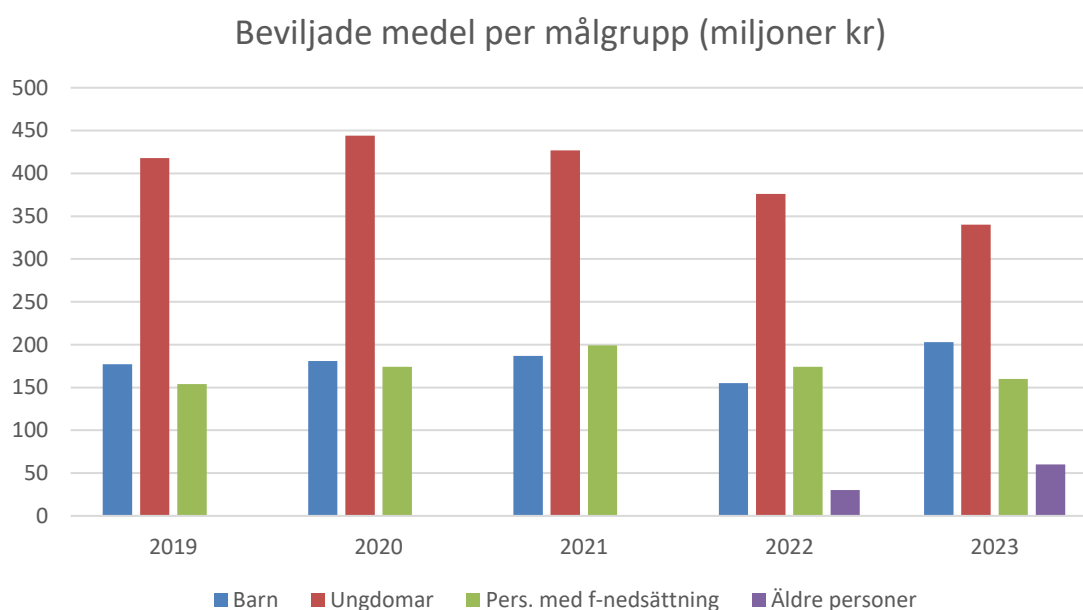
Projekt som riktar sig till målgruppen personer med funktionsnedsättning avser projekt där huvudfokus ligger på personer med funktionsnedsättning äldre än 25 år eller sådana projekt utan fokus på viss ålder, exempelvis projekt där målgruppen är alla med en viss funktionsnedsättning. Projekt som riktar sig till barn och ungdomar med funktionsnedsättning redovisas under rubriken barn respektive ungdom. Om det av ansökan framgår att den huvudsakliga målgruppen är personer från 65 år utan funktionsnedsättning redovisas projektet som ett äldreprojekt.

Den procentuella fördelningen av beviljade medel för 2023 skiljer sig något från året innan. Skillnaden är att andelen för målgruppen äldre personer har ökat från fyra till åtta procent och att målgruppen barn ökat från 21 till 27 procent av totalt beviljat belopp. Nästan hälften av medlen (46 procent) går fortfarande till ungdomsprojekt, vilket är en minskning från 2022 då andelen var 51 procent. En dryg femtedel (21 procent) går till projekt som fokuserar på personer med funktionsnedsättning, vilket är en nedgång från året innan med tre procentenheter.

Om projektstöd¹¹ som fokuserar på barn och ungdomar med funktionsnedsättning räknas in under rubriken personer med funktionsnedsättning uppgår volymen beslutade projektmedel till den målgruppen till 230 miljoner kronor, eller 44 procent av det belopp som beviljades i projektstöd under 2023. För den andra stödformen, lokalstöd, gäller att samtliga lokaler och anläggningar som byggs med lokalstödsmedel ur Allmänna arvsfonden ska vara tillgänglighetsanpassade.

I diagram 2 redovisas utvecklingen av beslutade projektmedel per målgrupp under perioden 2019–2023. Den tydligaste förändringen är att beviljade medel till ungdomsprojekt har minskat succesivt under pandemin och att fördelningen av arvsfondsmedel till målgruppen äldre personer ökat sedan målgruppen tillkom den 1 juli 2021. Noterbart är att fördelade medel till barnprojekt under 2023 är den näst högsta någonsin.

Diagram 2 – Beviljade medel per målgrupp 2019–2023 (mnr)

5.5 Redovisning av beviljade medel per målgrupp

Arvsfondsdelegationen har två stödformer. Den ena stödformen är projektstöd, som innebär att föreningen erhåller stöd för att utveckla en verksamhet, metod, utbildningsinsats, ett arbetssätt eller delaktighets-/informationsarbete under normalt sett högst tre år. Den andra stödformen är lokal- och anläggningsstöd (även kallad lokalstöd), vilket innebär att en förening kan erhålla stöd för ny-, om- och tillbyggnad av en lokal eller anläggning som behövs för att driva en utvecklande verksamhet. Den senare stödformen har vuxit kraftigt de senaste åren. Om inget annat anges gäller redovisningen

¹¹ Ej inkluderat lokal- och anläggningsstöd.

för båda stödformerna. I några enstaka fall har samma projekt fått fler än ett beslut under samma år (så kallade tilläggsbeslut). Därför skiljer sig antalet bifallsbeslut från antalet beviljade projekt.

5.5.1 Målgruppen barn

Under 2023 beslutade Arvsfondsdelegationen om fördelning av drygt 203 miljoner kronor till projekt med fokus på målgruppen barn (se tabell 17). Det innebär en ökning med 48 miljoner kronor (31 procent) jämfört med 2022. Antalet beviljade och godkända projekt under 2023 var 75, vilket är två färre än året innan.

TABELL 17
Projekt till förmån för barn under 12 år

Projektändamål	Antal projekt	Summa, TKR
Fritid/Idrott	31	107 773
Information/Utbildning	13	25 962
Familjestöd	8	19 274
Kultur	6	9 872
Demokrati/Delaktighet	6	10 508
Barn i utsatta situationer	3	13 081
Förebyggande av Brott/Våld/Mobbning	2	5 027
Kost/Motion	2	3 050
Psykisk ohälsa	1	2 132
Jämställdhet/Könsroller	1	2 501
Rehabilitering	1	797
Bemötande	1	3 359
Totalt	75	203 336

5.5.2 Målgruppen ungdomar

Under 2023 beslutade Arvsfondsdelegationen om drygt 339 miljoner kronor till projekt med fokus på målgruppen ungdom (se tabell 18). Jämfört med föregående år innebär det en minskning med 40 miljoner kronor (11 procent). Antalet beviljade och godkända projekt under 2022 var 159, vilket är 20 färre än året innan.

TABELL 18
Projekt till förmån för ungdomar 12–25 år

Projektändamål	Antal projekt	Summa, TKR
Fritid/Idrott	49	120 145
Demokrati/Delaktighet	26	52 346
Information/Utbildning	22	41 947
Psykisk ohälsa	19	41 644
Kultur	14	24 820
Arbete/Sysselsättning	5	10 628
Förebyggande av Brott/Våld/Mobbning	5	12 347
Jämställdhet/Könsroller	5	10 581
Integration	4	7 378
Utsatta barn och ungdomar	3	5 998
Miljö	3	5 223
Drogförebyggande	2	3 520
Organisationsutveckling	1	1 467
Bemötande	1	1 730
Totalt	159	339 774

5.5.3 Målgruppen äldre personer

Som en viktig del i den nya arvsfondslagen ingår äldre personer som en ny målgrupp för Allmänna arvsfonden sedan den 1 juli 2021. Under 2023 ökade såväl beviljade medel som antalet projekt som fokuserar på fondens nya målgrupp kraftigt, jämfört med året innan då Arvsfondsdelegationen beviljade drygt 30 miljoner kronor till 17 projekt med fokus på äldre personer.

TABELL 19
Projekt till förmån för äldre personer

Projektändamål	Antal projekt	Summa, TKR
Fritid/Idrott	21	41 091
Information/Utbildning	3	3 608
Demokrati/Delaktighet	2	2 179
Psykisk ohälsa	2	3 755
Miljö	2	2 892
Kultur	1	1 465
Bemötande	1	2 295
Familjestöd	1	2 410
Totalt	33	59 695

5.5.4 Målgruppen personer med funktionsnedsättning

Under 2023 beslutade Arvsfondsdelegationen om fördelning av drygt 160 miljoner kronor till projekt med fokus på målgruppen personer med funktionsnedsättning (se tabell 20). Det är 16 miljoner kronor lägre än under 2022. Antalet beviljade och godkända projekt under 2023 var 83, vilket är 15 färre än föregående år.

TABELL 20
Projekt till förmån för personer med funktionsnedsättning

Projektändamål	Antal projekt	Summa, TKR
Fritid/Idrott	21	34 085
Information/Utbildning	11	23 216
Psykisk ohälsa	11	21 306
Kultur	8	14 654
Demokrati/Delaktighet	7	15 175
Arbete/Sysselsättning	6	10 900
Rehabilitering	5	9 552
Tillgänglighet	4	5 756
Bemötande	4	10 631
Familjestöd	2	6 555
Kost och motion	1	2 168
Förebyggande av brott/våld/mobbning	1	2 069
Integration	1	2 658
Drogförebyggande	1	1 342
Totalt	83	160 067

5.6 Geografisk fördelning av beviljade medel

Till lokala och regionala räknas projekt som genomförs på en eller flera angränsade orter, en eller flera angränsade län samt projekt som genomförs exempelvis i ett par av storstadsregionerna. Varje projekt inkluderas bara en gång i statistiken och projektet hänförs till det län där organisationen har sitt säte. Resterande medel gick till det som definieras som nationella projekt. Exempel på nationella projekt är barn- och ungdomsprojekt som samarbetar med kulturinstitutioner över hela landet eller en nationell funktionshindersorganisation som tagit fram en utbildningsstrategi för personer som har neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

Av de medel som beslutades under 2023 fördelades 490 miljoner kronor (64 procent) till lokala och regionala projekt. 2022 var motsvarande siffra 62 procent. Under 2023 var det således en något högre andel av beviljade medel som fördelades till lokala och regionala projekt än året innan.

Drygt 65 procent (228) av beviljade projekt är av lokal eller regional natur, medan resterande projekt utgörs av nationella projekt. Det betyder att andelen lokala och regionala projekt är något högre än året innan. Under 2023 finansierade Allmänna arvsfonden projekt i samtliga län i landet, förutom i Gotlands län. Flest ansökningar kommer från föreningar i storstadsområdena, där det

också finns högst antal föreningar och personer. Föreningar i de tre storstadsområdena är också de som fått flest bifall och flest avslag på inkommande ansökningar. Ett betydande antal beviljade projekt genomförs av organisationer som har sitt säte i Stockholm, men merparten av dessa projekt bedöms vara nationella.

Tabell 21 redovisar den länsvisa fördelningen av medel ur Allmänna arvsfonden. Tabellen visar endast de lokala och regionala projekten. De nationella projekten är inte medräknade.

TABELL 21
Regional fördelning av beviljade medel till lokala och regionala projekt

Län	Antal projekt	Summa, MNKR
Skåne	45	93
Stockholm	38	84
Västra Götaland	31	66
Dalarna	8	31
Jämtland	8	25
Jönköping	10	23
Västerbotten	12	22
Kronoberg	11	21
Gävleborg	10	19
Norrbottn	7	18
Östergötland	6	15
Uppsala	7	14
Halland	6	12
Västmanland	9	10
Västernorrland	6	9
Södermanland	4	9
Örebro	5	8
Kalmar	1	6
Värmland	3	5
Blekinge	1	0,3
Gotland	0	0
Totalt	228	490

Arvsfondsdelegationen har under ett antal år tagit fram en så kallad Projektbarometer, som visar den länsvisa fördelningen av medel ur Allmänna arvsfonden med hänsyn tagen till antal invånare i respektive län. Beräknat på det sättet framträder en bild som visar att det inte är de befolkningsrikaste länen som får ut mest av Allmänna arvsfonden per invånare (se tabell 22). I tabellen ingår endast de projekt som bedöms som lokala eller regionala, det vill säga samma projekt som redovisas i tabell 21. Mest medel ur Allmänna arvsfonden i förhållande till antalet invånare tilldelades föreningar i Jämtlands län, följt av föreningarna i Dalarnas och Kronobergs län.

TABELL 22

Regional fördelning av beviljade medel per invånare i respektive län

Län	Beviljade medel per invånare i länet (kr/invånare)	Ranking
Jämtlands län	187	1
Dalarnas län	107	2
Kronobergs län	103	3
Västerbottens län	81	4
Norrbottnens län	72	5
Gävleborgs län	66	6
Skåne län	64	7
Jönköpings län	62	8
Västernorrlands län	39	9
Västra Götalands län	37	10
Västmanlands län	37	11
Hallands län	36	12
Uppsala län	36	13
Stockholms län	34	14
Östergötlands län	31	15
Södermanlands län	29	16
Örebro län	28	17
Kalmar län	24	18
Värmlands län	16	19
Blekinge län	2	20
Gotlands län	0	21

5.7 Projekt inom de prioriterade områdena

I det följande presenteras översiktligt projekt inom de områden regeringen angivit som prioriterade i sin skrivelse till riksdagen. I sin årliga skrivelse till riksdagen (2022/23:134) redovisade regeringen ett trettonde prioriterat område – *Projekt som syftar till att främja arbete med att stödja brottsoffer*. Skrivelsen behandlades av riksdagen i slutet av 2023. Projekt inom detta område kommer att redovisas särskilt från och med verksamhetsberättelsen för 2024. I denna verksamhetsberättelse återfinns den typen av projekt som en del av de projekt som kategoriseras inom det prioriterade området *Projekt som syftar till att förebygga våld, mobbning och trakasserier*.

Av tabell 23 framgår att samtliga av beviljade medel har gått till projekt inom de av regeringen prioriterade områdena. Det ska i sammanhanget påpekas att de prioriterade områdena sammantaget har en bred inriktning. Liksom tidigare år har en stor andel av projekten fokus på att främja psykisk och fysisk hälsa.

TABELL 23
 Projektfördelning inom de prioriterade områdena

Prioriterade områden	Antal bifallsbeslut	Summa, Tkr
Främja psykisk och fysisk hälsa	153	354 352
Öka delaktighet och stärka demokratin	65	106 407
Ökad delaktighet i kulturlivet	36	61 419
Förebygga våld, mobbning och trakasserier	22	51 008
Stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning	18	37 362
Ökad delaktighet och tillgänglighet för äldre personer med funktionsnedsättning	17	25 090
Främja etableringen på arbetsmarknaden	17	30 272
Stärka inflytandet för barn och unga	15	27 452
Främja ett stärkt föräldraskap	12	26 742
Stärka barnets rättigheter	12	20 946
Ökad jämställdhet och jämlikhet	8	17 368
Stärka förutsättningarna för nyanländas mottagande och etablering	1	4 454
Totalt	376	762 872

I det följande redovisas ett exempel på projekt per prioriterat område som pågick under 2023.

5.7.1 Främja fysisk och psykisk hälsa

Projektet ”Natur – och friluftorientering 65+”, Rehns BK

Rehns BK ska i projektet utveckla en modell för orientering där den fysiska ansträngningen är förhållandevis liten, men där orienteringsförmågan är avancerad.

Modellen ska tas fram tillsammans med äldre personer, nybörjare såväl som erfarna orienterare. För att nå målgruppen samverkar projektet med föreningar som samlar målgruppen.

Orienteringsaktiviteterna ska inte bedrivas i tävlingsform utan ha fokus på hälsofrämjande och sociala faktorer. Projektet avser bidra till gemenskap och nya kontakter samt göra deltagarna tryggare i att vistas i naturen. Projektet ska använda IT-relaterade appar och program som deltagarna får utbildning i.

Under projektet ska ledare från målgruppen utbildas så att de kan vidmakthålla aktiviteterna inom föreningen efter projektet. Det sista projektåret ska modellen spridas till andra orienteringsdistrikt i Sverige och fortlever på så sätt genom målgruppens egna engagemang runt om i landet. I projektet ska föreningen samarbeta med RF-SISU Gävleborg, Svenska Orienteringsförbundet och PRO Bollnäs.

5.7.2 Främja ett stärkt föräldraskap

Projektet ”Mentormammor i Bergsjön”, Föreningen Tidigt Föräldrastöd

Syftet med projektet är att stärka barns hälsa och utveckling. Modellen med mentormammor kommer från arbete i en kåkstad i Sydafrika och ska genom projektet prövas och anpassas till utsatta områden i Sverige. Mentormammorna utbildas i projektet och ska ge enskilt stöd till nyanlända och särskilt utsatta mammor. De följer familjerna under barnens fem första år. Målen handlar om att mammorna genom stödet i högre grad ska vända sig till, lita på och använda sig av samhällets hälso-

och omsorgssystem (familjecentral, tandvård, etc.) samt förskoleverksamhet. Ett förväntat resultat är att målgruppen genom stödet känner sig inkluderade i samhället, något som påverkar deras barn positivt. Det ökar också kvinnornas förutsättningar att komma in i arbetslivet på sikt. Efter projekttiden kommer deltagande mammor och familjer att sprida kunskap om det samhälls- och hälsostöd som finns att tillgå. Om resultaten blir lyckade kommer finansiering att sökas från kommun och region. Dessutom finns det förutsättningar att metoden kan spridas till andra utsatta områden i Sverige. I projektet har föreningen samarbetat med bland andra Svenska kyrkan, förskoleförvaltningen Göteborg, Folk tandvården, Familjecentralen i Bergsjön, Angereds Närsjukhus och Uppsala universitet.

5.7.3 Stärka barnets rättigheter

Projektet ” Motivationslyftet för förskolan”, Motivationslyftet by Star for life

Syftet med projektet är att stärka förskolebarns självkänedom, grundtrygghet och sociala kompetens. I projektet utvecklas ett anpassat program till förskolebarn utifrån Motivationslyftets befintliga program för äldre skolbarn. Programmet ska långsiktigt främja barns psykiska hälsa, hjälpa dem att bibehålla en positiv grundinställning till lärande och förebygga våld och destruktiva sätt att lösa konflikter. Projektet ska utveckla och testa ett arbetsmaterial och en modell där barn på ett främjande sätt tränas och utrustas med dessa färdigheter. Målgruppen är främst förskolebarn i åldern 3–5 år, men projektet riktas även till deras pedagoger och barnens vårdnadshavare. För vårdnadshavare kommer ett digitalt inspirationsmaterial att utvecklas kring hur de kan bidra till barnets emotionella trygghet, självkänsla och kommunikationsförmåga. Samarbete sker med förskolor i två kommuner samt Uppsala universitet. Efter projekttiden kommer förskolorna i kommunerna att använda programmet och materialet. Föreningen kommer att sprida programmet och materialet till fler kommuner och förskolor i hela landet.

5.7.4 Förebygga våld, mobbning och trakasserier

Projektet ”Trygg trapp”, Brottsofferjouren Sverige.

Syftet med projektet är att utveckla en modell för hur tryggheten kan öka i tre bostadsområden i Sverige med utgångspunkt i ungas röster. Projektet ska, tillsammans med unga vuxna **18–25** år, hitta samverkansformer mellan lokala brottsofferjourer, kommunala sociala insatser, näringsliv och föreningsliv. De tre områden som projektet ska verka i är Marielund i Norrköping, Öxnehaga i Jönköping och Brickebacken i Örebro. Genom workshops med målgruppen, bostadsbolag och andra relevanta aktörer i området vill man hitta aktiviteter som sen ska genomföras av målgruppen, bostadsbolag, den lokala brottsofferjouren och andra relevanta aktörer. Modellen som tas fram med utgångspunkt i barns och ungas röster ska spridas till andra lokala brottsofferjourer, bostadsbolag, kommuner och andra sociala trygghetsskapande insatser.

5.7.5 Stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning

Projektet ”Nationellt kompetenscentrum förvärvad hjärnskada”, Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft

Projektet ska tillsammans med flera aktörer bygga upp ett nationellt kompetenscentrum för förvärvad hjärnskada. Centret ska i huvudsak drivas som en digital plattform och samla relevant

kunskap om förvärvad hjärnskada och dess konsekvenser, målgruppens behov och rättigheter, metoder, vårdprogram och riktlinjer/vägledningar som utvecklas nationellt och regionalt. Målgruppen är personer med förvärvad hjärnskada, anhöriga och närstående samt yrkesprofessioner som möter målgruppen. Målgruppen kommer att vara central för den samverkande process som ska användas för att ta fram informationsmaterial och verifiera att det fungerar. Målgruppen kommer även att bidra med erfarenhetsbaserad kunskap som jämförs med professionell. Informationen ska tillgänglighetsanpassas utifrån målgruppens behov. Efter projektiden ska centret drivas vidare av samverkanspartner och andra intressenter. I projektet samarbetar föreningen med bland andra Afasiförbundet, Personskadeförbundet RTP, Sahlgrenska universitetssjukhuset, Sveriges arbetsterapeuter och Svenska Logopedförbundet.

5.7.6 Främja etableringen på arbetsmarknaden

Projektet "Arbetskamraterna", Arbetskamraterna

Projektets syfte är att möjliggöra för personer med Downs syndrom och andra intellektuella funktionsvariationer att få jobb. Målet är att målgruppen kommer in på den öppna arbetsmarknaden och att gymnasieelever får göra praktik i arbetslivet. I projektet ska en digital mötesplats byggas upp där målgrupp och arbetsgivare möts. Deltagarna matchas ihop med en arbetsplats för praktik eller anställning med relevant stöd. Målgruppen är med och utvecklar mötesplatsen, hur deras profiler ska se ut och hur matchningen med arbetsgivare ska fungera. En grupp på 10 deltagare kommer vara aktiva och följas genom hela projektet. Genom dem kommer konkreta exempel spridas som visar hur det kan fungera för olika individer och arbetsgivare. Efter projektet ska mötesplatsen drivas vidare inom föreningen. Där ska målgruppen och arbetsgivare över hela landet mötas för att skapa praktik och arbetstillfällen. Delar av verksamheten ska drivas ideellt och delar ska finansieras genom avgifter, sponsorer och annonsörer. I projektet samarbetar föreningen med Svenska Downföreningen, FUB Stockholm och Häggviks gymnasium.

5.7.7 Ökad delaktighet och tillgänglighet för äldre personer med funktionsnedsättning

Projektet "Fotbollsgnistan GåFotboll", Norrbottens Fotbollförbund

Syftet med detta projekt är att uppmuntra till en levande och aktiv glesbygd där människor vill bo kvar och mår bra. Målet med projektet är att möjliggöra en hälsosam livsstil för personer som är i målgruppen 65 år och äldre i Norrbottens och Västerbottens glesbygd. I projektet ska det skapas organiserad gåfotbollsverksamhet i minst 45 nya föreningar. Genom fysisk aktivitet, i kombination med den organiserade föreningsidrotten, finns goda förutsättningar för både fysisk, psykisk och social hälsa. Metoden för att uppnå målet är att åka runt till olika glesbygdsområden, aktivera inaktiva, starta i gång verksamhet, utbilda ledare, organisera verksamheten i förening, skapa mötesplatser och sedan vidareutveckla föreningen för att ha en kvalitativ och stabil verksamhet. Efter projektets slut kommer verksamheten att leva vidare genom att Norrbottens och Västerbottens fotbollförbund samt RF/SISU införlivar dem i sina befintliga organisationsstrukturer. I projektet kommer Norrbottens Fotbollförbund samarbeta med bland andra RF-SISU i Norrbotten och Västerbotten, Länsstyrelsen i Norrbotten, Parasporten Norrbotten och Västerbotten, PRO Norrbotten, PRO Västerbottens län samt Svenska Fotbollförbundet.

5.7.8 Ökad delaktighet i kulturlivet

Projektet "Lyssna till mitt öga", Studieförbundet Vuxenskolan Västra Götaland

Tillsammans med användare av ögonstyrningsdatorer ska projektet undersöka hur personer med funktionsnedsättning spelar musikinstrument med ögonstyrning och hur man kan lära ut det på bästa sätt med hjälp av befintlig teknik och musikpedagogiska metoder. Syftet är att öka målgruppens delaktighet i kulturlivet genom att möjliggöra att kunna spela och skapa musik mer självständigt. Arbetet, som ska bedrivas i studiecirkel, bygger på tre spår: improvisation, komposition och samspel tillsammans med traditionella instrument – hela vägen från nybörjare fram till inspelning i studio. I projektet kommer man även att utbilda studiecirkelledare. De kunskaper och metoder som projektet kommer fram till ska sammanställas i ett metodmaterial där bland annat instruktionsfilmer på svenska ingår. Metodmaterialet ska tillgängliggöras på webben och användas inom olika kulturverksamheters ordinarie verksamhet. I projektet ska Studieförbundet Vuxenskolan samarbeta med bland andra RSIS (Rett Syndrom i Sverige), Nationellt center för Rett syndrom och närliggande diagnoser, Klangfärg resurscenter vid Förvaltningen för kulturutveckling i Västra Götalandsregionen, Kulturskolerådet och Kungliga Musikhögskolan.

5.7.9 Stärka förutsättningarna för nyanländas mottagande och etablering

Projektet "Starka mammor – trygga barn", Rädda barnen.

Projektets syfte är att bidra till att nyanlända barn till ensamstående mammor ska få växa upp i en trygg och utvecklande miljö, känna till sina rättigheter och delta i sociala aktiviteter tillsammans med sin mamma. Målen i projektet är att utveckla ett målgruppsanpassat stöd för ensamstående mammor i migration och deras barn, samt öka kunskapen om målgruppens situation. Inledningsvis genomförs intervjuer med barnen och mammorna för att kartlägga deras intressen och behov. Mammorna kommer att få föräldraskapsstöd på både grupp- och individnivå. Genom seminarier, föreläsningar, utbildningar och en podcast bidrar projektet till att fylla den kunskapslucka som finns kring behoven bland ensamstående mammor i migration. Efter projekttiden kommer barnen i projektet att få en tryggare uppväxt och familjen kan utveckla ett större socialt nätverk. Det kommer även att finnas ett anpassat föräldraskapsstöd till nyanlända ensamstående mammor som är utformat efter barnens behov. Verksamheten kommer att drivas vidare av Rädda Barnen tillsammans med kommuner eller andra lokala aktörer. I projektet kommer Rädda Barnen samarbeta med bland andra Sundsvalls kommun, Örnsköldsviks kommun, Avesta kommun (socialtjänsten), Rädda Barnens öppna förskola i Avesta och Uppsala universitet.

5.7.10 Stärka inflytandet för barn och unga

Projektet "Guide till sång i skolan - Barnen visar vägen", Kungl. Musikaliska Akademien

I projektet vill man utveckla modeller som ökar barnens inflytande över musikundervisningen och ta fram en webbaserad guide till sång i skolan i syfte att öka sångmotivation och bidra till förbättrad sångundervisning för barn mellan 6—12 år. Arbetet bedrivs inom tre repertoarområden: 1) Alla barns sångskatt där fokus ligger på att lyfta fram sångskatt från olika kulturer, urfolk och minoriteter, 2) Sång i gång där man vill utveckla modeller för att identifiera professionell musikkompetens nära barnen, främja lokal musiksamverkan på mindre orter och stödja eleverna och lärarna i

undervisningen i traditionella sånger och 3) Ny musik för unga röster där man vill ta fram en metod för samarbete mellan barnkörer och tonsättare när ny musik för barnrösten ska skrivas med barnen som medskapare. Projektet ska genomföras med barn, musikpedagoger och kyrkomusiker i samverkan med grundskolor, lärosäten och musikförlag. De erfarenheter som bringat ny kunskap, nya nätverk och ny metodik ska efter projektet samlas i en gratis sångguide på Kungl. Musikaliska Akademiens webbplats. Sångguiden ska användas som en levande fortbildningsbank och spridas till befintliga och kommande generationer av barn och lärare. I projektet ska Kungl. Musikaliska Akademin samarbeta med bland andra Svenska kyrkan, Föreningen Svenska Tonsättare, Stockholms konstnärliga högskola och Sameskolstyrelsen.

5.7.11 Ökad jämställdhet och jämlikhet

Projektet "Kosmosklubbens tjejprojekt unga ledare", Kosmosklubben

Målet är att utveckla verksamhet som skapar en arena för integration och möten där intresse och färdigheter för matematik och programmering utvecklas. Målgruppen är tjejer i åldern 9–18 år. Projektet ska drivas av en kärngrupp med tjejer i åldern 14–18 år. De kommer att starta upp verksamhet i nya områden genom att utbilda nya unga ledare som kan vara med att hålla i aktiviteterna. De unga tjejerna från olika områden i Stockholm ska tillsammans utveckla och testa nya aktiviteter inom teknik och programmering. De ska utforska olika områden inom till exempel design, hållbarhet och mode för att forma dynamiskt och nyskapande innehåll. Kurser och aktiviteter ska efter projektet är avslutat ingå i föreningens och samarbetsorganisationers ordinarie verksamhet. De unga ledarna skapar nya förutsättningar för fortsättning av verksamheten och aktiviteter inom teknik och programmering. I projektet samarbetar föreningen med Lillängsskolan och föreningen Logati, som bland annat arbetar för ökad social och kulturell jämlikhet och att förstärka sociala nätverk i samhället.

5.7.12 Öka delaktighet och stärka demokratin

Projektet Motorgården Young Wheels, Kramfors Motorsportsklubb

Projektet syftar till att starta en motorgård för ungdomar och personer med funktionsnedsättning i Kramfors. På motorgården ska målgrupperna exempelvis kunna skruva med bilar, umgås, spela spel samt gå utbildningar. En särskild metod, "Kramforsmodellen", ska tas fram och testas. Den syftar till att deltagarna successivt tar större ansvar för olika delar av projektets aktiviteter. Efter projektens slut ska motorgården och arbetssättet drivas vidare med hjälp av bland annat Kramfors kommun. I projektet samarbetar Kramfors Motorsportsklubb med bland annat Studieförbundet Vuxenskolan, Motorförarnas Helykterhetsförbund, Förbundet vi unga, Polisen och Svenska Bilsportförbundet.

5.8 Andel organisationer som inte sökt eller beviljats medel tidigare

En analys av de ansökningar som inkom under 2023 visar att 47 procent av de organisationer som sökte medel ur Allmänna arvsfonden inte hade sökt medel ur fonden tidigare, enligt genomgång av ansökningar inkomna från och med 2004.

TABELL 24

Andel av projektansökningar som inlämnats från organisationer som inte ansökt om stöd ur Allmänna arvsfonden tidigare (%.)

	2023	2022	2021	2020	2019
Andel organisationer som inte ansökt om stöd ur Allmänna arvsfonden tidigare (%)	47	48	49	53	48

Liksom de senaste åren har mer än 60 procent av de organisationer som fick stöd för nya beviljade projekt under 2023 inte fått stöd ur Allmänna arvsfonden tidigare, enligt genomgång av bifallsbesluten från och med 2004 (se tabell 25).

TABELL 25

Andel av nya beviljade projekt som går till organisationer som inte fått stöd ur Allmänna arvsfonden tidigare (%.)

	2023	2022	2021	2020	2019
Andel organisationer som inte fått stöd ur Allmänna arvsfonden tidigare (%)	65	63	62	64	63

5.9 Arvsfondens stöd fördelat per organisationskategori

Ansökningarna till Arvsfondsdelegationen kommer från ett brett spektrum av organisationer runt om i landet. Allt från stora etablerade och välkända intresseorganisationer till små lokala föreningar. De organisationskategorier som redovisas är framtagna av Arvsfondsdelegationen och har varit desamma som använts de senaste nitton åren. Nytt för årets uppföljning är kategorin äldreorganisationer. Bakgrunden är att Arvsfonden sedan 1 juli 2021 har ytterligare en målgrupp, äldre över 65 år. Kategorin universitet/högskolor har tagits bort och ingår i kategorin offentliga huvudmän. Även om många organisationer kan passa in i fler än en kategori ger indelningen en bild av vilka typer av organisationer som beviljas mest medel ur Allmänna arvsfonden per år. Det är också viktigt att notera att kategoriseringen avser organisationstyp, medan projekten kan ha många olika slags inriktningar, exempelvis kan en funktionshinderorganisation driva ett kulturprojekt. Vissa bifall avser samma organisation och projekt (fortsättnings- och tilläggsbeslut) vilket innebär att antalet bifall inte är detsamma som antalet projekt. Vissa organisationer har också under året fått stöd till fler än ett projekt.

I nästan alla projekt finns det ett antal andra organisationer som medverkar som samarbetspartners. Tre av fyra projekt är samarbeten mellan ideella organisationer och offentliga aktörer såsom kommuner och regioner.

Redovisningen av bifall i tabell 26 omfattar nya projektansökningar, fortsättningsansökningar och tilläggsansökningar. I bilaga 2 till verksamhetsberättelsen redovisas samtliga organisationer som fick stöd ur Allmänna arvsfonden under 2023.

Idrottsföreningar är, likt föregående år, den organisationskategori som haft flest bifallsbeslut 2023. En stor andel av dessa föreningar har beviljats lokalstöd, det vill säga finansiering av byggnation av lokaler och anläggningar. Idrottsföreningarna som fått stöd avser främst att utveckla sina verksamheter med nya eller fler aktiviteter och nå fler av Arvsfondens målgrupper samt göra tillgänglighetsanpassningar, förlänga säsongen och skapa förutsättningar för verksamhet året runt. Mer övergripande mål för projekten är bland annat att skapa nya mötesplatser och främja fysisk och psykisk hälsa för Arvsfondens målgrupper.

Som tidigare år är funktionshindersorganisationer den organisationskategori som har näst flest bifallsbeslut. Projekt som beviljats stöd i denna kategori har en stor bredd. Många syftar till att ta fram metoder, verktyg och hjälpmedel. Flera projekt syftar också till ökad delaktighet och egenmakt samt att förbättra den psykiska och fysiska hälsan. Vidare finns projekt som syftar till att skapa förutsättningar för sysselsättning och utbildning samt att erbjuda olika typer av socialt stöd.

Den organisationskategori som kommer näst, sett till antalet bifallsbeslut, är kulturföreningar, som driver olika kulturprojekt, bland annat musikverksamheter och estetiska verksamheter. Inom denna kategori finns också projekt inriktade på frågor om hållbarhet, demokrati och mänskliga rättigheter, med barn och ungdomar som målgrupper. Denna organisationskategori rymmer även några enstaka lokalstödsprojekt.

Organisationskategorierna studieförbund och ungdomsorganisationer har lika många bifallsbeslut. Inom kategorin studieförbund finns bland annat flera projekt med inriktning mot kultur och kreativt skapande, projekt som syftar till att skapa mötesplatser samt projekt som arbetar för psykisk hälsa bland Arvsfondens målgrupper. Förutom att driva egna projekt är det vanligt att studieförbund är samarbetspartners i arvsfondsprojekt. Ungdomsorganisationer driver projekt som bland annat syftar till ett ökat samhällsengagemang, minskat utanförskap, att förebygga extremism och motverka hedersrelaterat våld. Inom denna organisationskategori finns även projekt som ska stärka ungdomars fysiska och psykiska hälsa. Denna organisationskategori rymmer även några enstaka lokalstödsprojekt.

Därefter följer sociala organisationer som driver många olika slags projekt, däribland projekt inriktade på hållbarhets- och rättighetsfrågor, föräldraskapsstöd, samt trygghetskapande och våldspreventivt arbete. Denna organisationskategori rymmer även några enstaka lokalstödsprojekt.

I organisationskategorin stiftelser finns bland annat kulturinriktade projekt som ska motverka utanförskap samt föräldraskapsstödjande projekt.

Offentliga huvudmän kan söka medel ur Arvsfonden om projekten utförs i samverkan med en eller flera ideella föreningar. Projekt som drivs av offentliga huvudmän är få och samtliga som fått bifall 2023 genomförs antingen av kommuner eller regioner. Flera av projekten som fått bifall är inriktade

mot skolan och syftar bland annat till ökad psykisk hälsa, ökat inflytande och stärkt delaktighet bland barn och ungdomar.

Den nya organisationskategorin äldreorganisationer har nio bifallsbeslut. Projekten syftar bland annat till att minska det digitala utanförskapet, skapa mötesplatser och minska ensamhet och isolering. I kategorin finns även projekt som ska bidra till ökad fysisk aktivitet. Några få projekt inom denna organisationskategori är lokalstöd.

Ett fåtal projekt drivs av trossamfund respektive organisationer bildade på etnisk grund. Det handlar bland annat om projekt som syftar till att stärka nyanlända barn och ungdomars språkutveckling samt projekt som vill skapa meningsfull sysselsättning för personer med funktionsnedsättning.

Inom kategorin Övriga organisationer återfinns ett brett spektrum av organisationer som ägnar sig åt vitt skilda verksamheter. Projekten omfattar olika målgrupper och har stor bredd. Några exempel på organisationer inom denna kategori är hembygds- och bygdegårdsföreningar, samt organisationer som arbetar för mänskliga rättigheter.

TABELL 26
Bifallsbeslut fördelat på olika kategorier av organisationer

Organisationskategori	Antal bifallsbeslut	Summa (kr)
Idrottsföreningar	86	236 572 848
Funktionshindersorganisationer	54	113 269 417
Kulturföreningar	29	48 533 087
Studieförbund	26	42 610 779
Ungdomsorganisationer	26	50 071 036
Sociala organisationer	24	47 978 496
Stiftelser	17	32 730 485
Offentliga huvudmän	12	16 629 279
Äldreorganisationer	9	10 111 669
Trossamfund	2	3 434 120
Organisationer bildade på etnisk grund	2	2 210 177
Övriga organisationer	89	158 720 879
Totalt	376	762 872 272

5.10 Fördelning av stöd till byggnation av lokaler och anläggningar

Lokalstödet nådde sin högsta nivå någonsin under 2023 när det gäller fördelade kronor, trots att antalet beviljade nya projekt minskade något jämfört med året innan (se tabell 27).

TABELL 27

Antal nya lokalstödsprojekt och summa beviljade medel

	2023	2022	2021	2020	2019
Antal nya lokalstödsprojekt	77	80	86	83	69
Beviljade nya lokalstödsprojekt (mnkr)	235	221	217	220	159

Totalt beviljades 77 nya ansökningar och 5 tilläggsansökningar (de senare uppgick totalt till 4,2 miljoner kronor). Tilläggsansökningarna innebär att föreningar vars byggprojekt drabbats av kraftiga kostnadsökningar till följd av extraordinära händelser, exempelvis att oroligheter i världen avsevärt ökat bygg- och materialkostnader, fick extra finansiering för att kunna färdigställa sina byggprojekt.

När det gäller fördelningen av medel var cykelanläggningar, exempelvis pumptracks, cykelparker och mtb-leder, den typ av projekt som beviljades mest stöd. Drygt 43,8 miljoner kronor fördelades till 13 projekt¹². På andra plats hamnade konstgräsplaner för fotboll (39 miljoner kronor, 8 projekt) följt av anläggningar för skidsport (alpint, längdåkning och skidskytte), 38,8 miljoner kronor, även där 8 projekt.

En betydande majoritet av lokalstödsprojekten var inriktade på idrott och fysisk aktivitet (81 procent), där verksamheten ska utföras i organiserad och/eller spontan form. Två tredjedelar av de organisationer som fick stöd till att bygga idrottsanläggningar utgjordes av traditionella idrottsföreningar, medan övriga var exempelvis pensionärsorganisationer, byalag och samhällsföreningar. Drygt 16 procent av de beviljade lokalstöden hade fokus på sociala och kulturella aktiviteter. Ett exempel är Skog Hembygds- & Intresseförening i Stråtjärna utanför Söderhamn, som ska bygga en bagarstuga där de ska arrangera utbildningar i tunnbrödbakning för målgruppen äldre och ungdomar.

När det gäller statistik över målgrupper inom lokalstödet, är det viktigt att poängtera att projekten ofta riktar sig till fler än en målgrupp, ibland alla fyra, medan Arvsfondens statistik endast redovisar den *huvudsakliga* målgruppen. Särskilt idrottsföreningar beskriver ofta "barn och ungdomar" som en och samma målgrupp, men får i ansökan välja ut en som är "huvudsaklig".

Under 2023 hade 38 lokalstödsprojekt ungdomar i fokus, följt av barn i 25 projekt. Antalet projekt för äldre över 65 år ökade från 5 projekt 2022 till 17 projekt 2023, medan vuxna med funktionsnedsättning var huvudmålgrupp i två projekt. Det är viktigt att komma ihåg att i gruppen äldre över 65 år ingår både äldre med och utan åldersrelaterad funktionsnedsättning. Under 2023 handlade 11 projekt om att göra tillgänglighetsanpassningar. Många av dessa projekt kategoriserades som projekt för äldre över 65 år, men gynnar samtidigt personer med funktionsnedsättning i alla åldrar.

¹² (I två av dessa ingick även nybyggnation av en multiplan. I ett projekt var anläggningen en kombinerad cykel- och skejtpark)

I den regionala fördelningen av antalet nya beviljade lokalstödsmedel under 2023 finns alla Sveriges län utom Gotlands och Värmlands län med (tabell 28). Det kan dock nämnas att Arvsfonden beviljade ett tilläggsstöd på 1 619 000 miljoner kronor till en förening i Värmland. Västra Götaland var det län som hade flest beviljade lokalstöd, följt av Skåne och Jönköping.

TABELL 28

Regional fördelning av beviljade medel till byggnation av lokaler och anläggningar (s.k. lokalstöd)

Län	Antal beviljade ansökningar	Summa, mnkr
Västra Götaland	12	31
Dalarna	6	28
Skåne	7	27
Jämtland	6	22
Jönköping	7	17
Norrboten	6	16
Stockholm	3	14
Kronoberg	6	13
Västerbotten	3	11
Gävleborg	3	10
Uppsala	2	9
Västernorrland	5	8
Östergötland	2	7
Halland	2	6
Kalmar	1	6
Västmanland	3	5
Södermanland	1	4
Örebro	1	1
Blekinge	1	0,3
Värmland	0	0
Gotland	0	0
Totalt	77	235

6. KVALITET, KONTROLL OCH STÖD

Nedan beskrivs det arbete som genomförs löpande samt de särskilda insatser som genomförts under 2023 för att säkra hög kvalitet i handläggningen, bidra till god kontroll av arvsfondsmedlens användning samt ge målgruppsanpassat stöd till sökande och stödmottagande organisationer.

6.1 Generella villkor för stöd ur Allmänna arvsfonden

I de generella villkor som Arvsfondsdelegationen beslutat om beskrivs bland annat vad pengar ur Allmänna arvsfonden inte får användas till. Den sökande organisationen bekräftar i sin ansökan att de läst och godkänt de generella villkoren. Om den stödmottagande organisationen bryter mot villkoren kan den bli återbetalningsskyldig. Under 2023 togs det fram en ny version av villkoren. De projekt som beviljats innan första april 2023 har kvar de äldre villkoren som gällde vid deras beslut om stöd. Som komplement till villkoren har det också tagits fram förtydligande riktlinjer om jäv och demokrati.

6.2 Demokrativillkor

Den sökande organisationen bekräftar i sin ansökan att den egna organisationens verksamhet samt det planerade projektets verksamhet inte strider mot Allmänna arvsfondens krav på demokratisk grund och demokratisk struktur. Med demokratisk grund avses att den sökande organisationens verksamhet och verksamheten i projektet inte får strida mot grundläggande demokratiska värderingar, exempelvis respekt för allas lika värde och rättigheter och jämställdhet. Med demokratisk struktur avses att den sökande i organisationens stadgar och årsmötesprotokoll bland annat måste respektera majoritetsbeslut, rösträtten ska vara likvärdig för medlemmarna samt att det ska finnas en vald styrelse och en oberoende revisor. Medlemskapet måste också vara öppet och frivilligt.

6.3 Kontroll inför beslut om stöd

Innan Arvsfondsdelegationen fattar beslut om stöd genomför kanslifunktionen flera kontroller av den stödsökande organisationen och den planerade verksamheten. En kontroll görs att den/de som har skrivit på en projektansökan också är behörig att företräda den sökande organisationen, liksom en genomgång av sökande organisations stadgar, årsredovisning och verksamhetsberättelse. En ny checklista för en än mer genomgripande kontroll av den sökande organisationens demokratiska struktur har implementerats under året. Det görs även en kontroll av skatteregistrering och om organisationen har några obetalda skulder eller betalningsanmärkningar. Under 2023 har denna kontroll genomlysts och utvecklats ytterligare.

Dessutom gör ansvarig handläggare en översiktlig granskning av den sökande organisationens webbplats och en kontroll av vad som anges om och av organisationen på internet. Handläggaren gör också en avstämning med projektets samarbetspartners. Har organisationen inte tidigare sökt medel

från Arvsfonden görs även referenstagning, genom kontakt med kommunen eller annan etablerad samhällsaktör. Har organisationen sökt tidigare görs en jämförelse med den tidigare ansökan samt hur ett eventuellt tidigare projekt har genomförts.

Innan ett beslut om bifall fattas ställer alltid ansvarig handläggare kompletterande frågor till den sökande organisationen och de centrala samarbetsorganisationerna. Viktiga delar i detta är målgruppens delaktighet i projektet, förutsättningarna för att genomföra projektet, planen för verksamhetens fortlevnad efter projektets slut samt projektets finansiering.

6.3.1 Kontroll och bedömning av projektens budget

Kanslistödet handläggare och controller går igenom samtliga budgetar innan de tas upp för beslut av Arvsfondsdelegationen. Kanslistödet gör en bedömning av relationen mellan den ansökta projektbudgeten och den planerade verksamheten i projektet, en jämförelse av budgeten mellan olika arvsfondsprojekt samt en bedömning utifrån gällande riktlinjer och praxis. Det sker löpande en utveckling av de regler och praxis som gäller vid bedömning av budget.

Lokalstöd

För stödformen lokalstöd kan medel sökas för byggnationskostnader för ny-, till- eller ombyggnation. Under 2023 fattade Arvsfondsdelegationen beslut om att höja maxtaket för finansiering samt öka finansieringsgraden vad gäller stödformen lokalstöd. Stöd kan sedan juni 2023 beviljas för maximalt 80 procent (tidigare 70 procent) av stödberättigade kostnader upp till och med sex miljoner kronor (tidigare fem miljoner kronor) inklusive moms. Samtliga sökta belopp ska styrkas med offerter. För stödformen lokalstöd är kostnader för exempelvis löner, bygglov eller lösa inventarier inte stödberättigade och godkänns därför inte. Kontroll görs av att budgeterade belopp överensstämmer med offerter och att offerterna, samt i förlängningen budgeten, enbart innehåller stödberättigade kostnader. Utöver detta godkänns kostnader för den obligatoriska revisionen efter avslutat projekt.

Projektstöd

Budgeten för stödformen projektstöd är uppdelad i olika budgetposter där huvudposterna är löner, externa tjänster, lokalkostnader, kostnad för informationsspridning och marknadsföring, resekostnader, kostnad för utrustning, andra verksamhetskostnader samt kostnad för den obligatoriska revisionen efter varje projektår. Det efterfrågas även information kring övrig och/eller annan finansiering, eventuella intäkter och ideellt arbete. För samtliga budgetposter gäller att budgeten, så långt det går, ska vara baserad på förväntade faktiska projektkostnader. I regel godkänns därför inte generella budgetposter, kostnaderna ska i stället vara specificerade och/eller baserade på till exempel offerter. Ospecificerade overhead-kostnader godkänns exempelvis inte. Vid upprättande av budget ska även pris- och miljömedvetenhet beaktas.

För kostnader som delas med ordinarie verksamhet godkänns den del av kostnaden som är direkt förknippad med den tilltänkta projektverksamheten. Dessa typer av kostnader förekommer främst

inom budgetposterna löner och lokalhyra, när exempelvis en anställd enbart ska arbeta deltid inom projektet eller där en lokal endast delvis kommer att användas i projektet. I dessa fall behöver stödmottagande organisation kunna styrka på vilket sätt man kommit fram till hur stor del av kostnaden som ska finansieras inom ramen för projektverksamheten samt med underlag styrka vad den totala kostnaden uppgår till. För budgetposten lokalhyra kan det till exempel handla om uppgifter kring hur stor del av lokalens yta som ska nyttjas i projektet samt att den totala kostnaden styrks med hyresavier.

För budgetposten löner ska lönenivåerna och antalet anställda ligga i linje med projektets omfattning och komplexitet. Projekten bör få så bra förutsättningar som möjligt, hur komplext och stort ett projekt är gör därför skillnad i bedömningen av projektet. De sökande måste motivera sökta lönenivåer samt lönebikostnader där de senare ska ligga i linje med övriga anställda inom organisationen och följa de arbetsrättsliga lagar som finns.

Det finns få maxtak för kostnader i projekten, men två av dem gäller inköp av dator och mobiltelefon. Eftersom utgångspunkten är att den utrustning som köps in har en livslängd om tre år och därmed ska användas under projekttiden är Arvsfonden restriktiva med att godkänna inköp av utrustning år två och tre. I december 2023 fattade Arvsfondsdelegationen beslut om att organisationer som söker projektstöd även ska kunna söka pengar för att kunna utveckla tillgängligheten i en lokal om detta krävs för att målgruppen ska kunna delta i projektet. Den tillgänglighetsutvecklande åtgärden (till exempel montering av ramp eller installation av hörslina) får maximalt kosta 400 Tkr och summan ska utgöra en mindre del av projektets totala budget.

6.4 Kontroll efter beslut om stöd

När en organisation har fått pengar ur Arvsfonden görs flera olika kontroller av projektet och den stödmottagande organisationen.

6.4.1 Obligatorisk introduktion för nya arvsfondsprojekt

Alla beviljade projekt ska genomgå en obligatorisk introduktion under projektets första år. För lokalstödsprojekten gäller att de ska delta i introduktionen innan byggnationen påbörjas. Syftet är att kanslifunktionen ska få närmare kontakt med representanter för projektet samt att projekten ska få tillfälle att ställa frågor.

Den obligatoriska introduktionen är uppdelad på två tillfällen för varje projekt: en allmän introduktion och en individuell genomgång med projektets handläggare. Den allmänna introduktionen genomförs i form av en förinspelad film som distribueras till projekten i direkt anslutning till att de fått sina beslut om arvsfondsmedel. Vid den allmänna introduktionen får projekten information om bland annat Allmänna arvsfondens generella villkor, uppföljningsverksamheten och hur man kan vara en god ambassadör för Arvsfonden. Projekten får även information om de viktigaste ekonomiska aspekterna av att genomföra ett projekt och hur kanslistödets controllerfunktion arbetar med kontrollbesök. Den information som förmedlas vid den

allmänna introduktionen finns även på Allmänna arvsfondens webbplats. Under 2023 har ett arbete pågått med att spela in nya filmer och utvidga informationen som tillhandahålls vid introduktionstillfället. Efter den allmänna introduktionen kallar handläggarna projekten till en obligatorisk individuell genomgång, även den digital.

6.4.2 Transparens om projekten

Alla pågående projekt- och lokalstöd finns presenterade på Arvsfondens webbplats. Syftet är att informera allmänheten om vilka projekt som har fått medel ur Arvsfonden och vad projekten ska göra. De organisationer som är samarbetspartners i ett arvsfondsprojekt får kopia på bifallsbeslutet.

6.4.3 Löpande kontakt med projekten

Handläggarna har kontakt med projekten under hela projekttiden, för att stämma av och för att besvara de frågor projekten ställer. Det kan till exempel handla om behov av att göra förändringar i projektens budget eller i planerade aktiviteter. I de fall det gäller ekonomiska frågor kopplas controllers in vid behov för att ge vägledning. Controllerfunktionen ger även löpande stöd till projekten i till exempel redovisningsfrågor. Projekten får även en projekthandbok, som har tagits fram i samarbete med projekten och innehåller en mängd råd kring hur man driver ett arvsfondsprojekt. Handboken skickas ut till projekten i samband med beslut om stöd och finns även att ladda ner från webben.

Handläggarna genomför årligen projektbesök på plats. Under 2023 besökte handläggarna 49 projekt på plats runt om i landet. Det motsvarar 13 procent av antalet projekt som fick bifall eller godkänt att fortsätta sitt projekt under 2022. Utöver detta har även handläggarna tagit del av projektaktiviteter på distans samt hållit digitala träffar med projekten.

6.4.4 Årlig redovisning

Arvsfondsdelegationen fattar fleråriga beslut för projektstöd. Det betyder att ett projekt får en budgetram för hela projektperioden, normalt upp till tre år. Efter varje genomfört projektår skickar stödmottagaren in en årsrapport och en ekonomisk redovisning samt en plan för nästkommande projektår. Den ekonomiska redovisningen ska granskas av en kvalificerad revisor som avlämnar en rapport över faktiska iakttagelser. Det är kanslistödet som godkänner årsrapporten och därmed att projektet får fortsätta med stöd ur Allmänna arvsfonden. Som en del av detta godkännande görs liknande kontroller som inför Arvsfondsdelegationens ursprungliga bifallsbeslut. Det betyder kontroll av obetalda skulder, betalningsanmärkningar, den sökandes webbplats, vad som anges av och om organisationen på internet, direktavstämning med samarbetsorganisationer i projekten med mera. Organisationen ska inkomma med utdrag från bankkontot för samtliga projektmånader och controllerfunktionen stämmer av att ett separat bankkonto finns för stödet från Arvsfonden samt gör stickprovsvisa kontroller av transaktionerna på kontot. Controllerfunktionen hjälper vid behov handläggarna att granska och följa upp de ekonomiska redovisningarna. Efter det sista projektåret görs en särskild slutrapport. Lokalstödsprojekt redovisas när byggnationen är klar, senast två eller tre år efter beslut beroende på vilken utgåva av de generella villkoren projekten omfattas av. Vid

andra rekviseringstillfället måste lokalstödsprojekten inkomma med fakturaunderlag som styrker att första rekvisitionen är förbrukad innan ytterligare medel utbetalas. I samband med att slutrapporten inkommer stämmer controllerfunktionen av utbetalda medel mot intygade kostnader och intäkter av revisorn. Eventuell mellanskillnad återbetalas till Allmänna arvsfonden.

6.4.5 Projekten granskas av en revisor

Samtliga projekt granskas av kvalificerad revisor som är auktoriserad eller godkänd av

Revisorsinspektionen. I revisorns rapport framgår bland annat om projektens rapporterade kostnader överensstämmer med budgetposterna i Arvsfondsdelegationens beslut. Revisorerna ska även ange iakttagelser ifall det inte finns en fastställd attestordning, om det har förekommit närståendeförhållanden, om de utbetalda medlen inte hållits avskilda eller om det finns kostnader som inte är stödberättigade enligt Arvsfondens villkor.

Controllerfunktionen har tidigare år sett en nedåtgående trend i andelen granskade projekt där revisorn lämnar en avvikande iakttagelse. Revisorernas iakttagelser kan vara en viktig källa till om kanslistödet behöver följa upp projektet ytterligare. Under 2022 genomfördes uppdateringar till följd av ändringar i granskningsstandarden för den typ av rapport som revisorerna ska lämna (ISRS 4400). En dialog fördes även med branschorganisationen FAR (föreningen auktoriserade revisorer) kring utformningen av rapporteringen samt tillhörande anvisningar. I arbetet togs det bland annat fram mer utförliga granskningsåtgärder av lönekostnader i projektet. I början av 2023 lanserades de nya rapporterna på Arvsfondens hemsida. Under 2023 ses möjligen en effekt av vidtagna åtgärder. I 35% av inkomna granskningsrapporter under 2023 har revisorerna lämnat avvikande iakttagelser (2022: 19%, 2021: 22%, 2020: 24 %). Bland revisorernas avvikande iakttagelser är en av de vanligaste att lönenivåerna inte stämmer mot beviljad budget, vilket visar på att den nya granskningsåtgärden kring löner ger kanslistödet ytterligare information från revisorernas granskning jämfört med tidigare år. Om revisorn har kommenterat att lönerna överstiger beviljad budget har antingen controllerfunktionen eller ansvarig handläggare kontaktat projektägaren för att följa upp iakttagelsen. I de fall överskjutande lönekostnader inte har kunnat motiverats har överskjutande del inte godkänts som en kostnad i projektet och därmed fått bekostas av stödmottagande organisation. Controllerfunktionen går igenom samtliga inkomna granskningsrapporter för att säkerställa att samtliga iakttagelser följs upp. En kontroll görs även för mot Revisorsinspektionens register för att säkerställa att revisorn är godkänd eller auktoriserad. Controllerfunktionen går även igenom och kontrollerar att det belopp och den period som revisorn intygat överensstämmer med lämnad ekonomisk årsrapport. En av de genomförda kontrollerna som beskrivs i avsnittet om kontrollbesök och skrivbordskontroller nedan har initierats efter iakttagelser i revisorns granskningsrapport.

6.4.6 Kontrollbesök och skrivbordskontroller

Syftet med kontrollerna är att granska stödmottagarens interna rutiner för styrning och kontroll, till exempel att finansiering av ej stödberättigade kostnader inte förekommer och att rutiner för attest existerar och efterföljs. Kontrollerna har även ett förebyggande syfte mot oegentligheter och bedrägerier. I kontrollerande och uppföljande syfte görs besök på plats hos projekten för att försäkra sig om att projektet i realiteten existerar, att aktiviteterna är genomförda i den omfattning

de ska och att produkterna och tjänsterna som köpts in inom ramen för projektet har levererats och är stödberättigade.

Urvalet av vilka projekt som kontrolleras sker delvis slumpmässigt och delvis utifrån en risk- och väsentlighetsbedömning. Under 2023 har sju av kontrollerna genomförts på plats (kontrollbesök) och resterande har genomförts på distans (skrivbordskontroller). I prioriteringen mellan projekt i respektive urval utgår controllerfunktionen bland annat ifrån hur akut det är med en kontroll och var i projektperioden projektet befinner sig. Riskurval prioriteras alltid framför slumpurval. Controllerfunktionen har hittills alltid kunnat utföra kontroller av samtliga projekt inom riskurvalet.

Under 2023 har controllerfunktionen utfört totalt 44 kontroller varav 35 var skrivbordskontroller, två var digitala kontroller och sju var på plats. Det innebär att controllerfunktionen genomförde en kontroll av 12 procent av projektpopulationen, det vill säga av antalet projekt som under 2022 fick antingen ett bifallsbeslut för ett nytt projekt eller ett godkännande att få fortsätta med ett pågående projekt under 2023.

Totalt med handläggarnas projektbesök (se avsnitt 6.4.3) besöktes således 56 projekt på plats under 2023. Det motsvarar 15 procent av projektpopulationen.

Under 2023 har controllerfunktionen haft ett riktat fokus på att genomföra kontroller av stiftelser. Anledningen är att det har varit en överrepresentation vad gäller organisationsformen stiftelser vid återkravsärenden de senaste två åren. Av denna anledning har controllerfunktionen granskat 13 projekt som drivs av stiftelser under året. En avsåg lokalstöd och resterande avsåg projektstöd. I sex (46 %) av projekten gjordes iakttagelser som, efter controllerfunktionens påpekande, åtgärdades av stödmottagaren. Den höga felfrekvensen i stiftelseurvalet visar på att det riktade urvalet var väl motiverat.

I kategorin risk och väsentlighet granskades 28 projekt under året. Två avsåg lokalstöd och resterande 26 avsåg projektstöd. I åtta (29 %) av projekten gjordes iakttagelser som, efter påpekande, åtgärdades av stödmottagaren. I några av kontrollerna identifierades kostnader som inte kunnat godkännas. Efter genomförd kontroll har bristerna och felen åtgärdats.

Controllerfunktionen har granskat tre projekt i kategorin slump under året. Två avsåg lokalstöd och en avsåg projektstöd. I ett (33 procent) av projekten gjordes iakttagelser som, efter controllerfunktionens påpekande, åtgärdades av stödmottagaren. Det relativt låga antalet kontrollbesök i kategorin slump förklaras av att risk och väsentlighet samt det särskilda urvalet av stiftelser hade högsta prioritet, samtidigt som controllerfunktionen under del av året inte var fullbemannad.

Sammantaget i kategorierna risk, slump samt i det riktade urvalet på stiftelser har brister som krävt åtgärd från stödmottagaren identifierats. De funna bristerna som krävt åtgärder har haft olika karaktär. Bland annat har felaktigheter kring avsaknad av attestordning, för höga kostnader för inköp av utrustning, lönenivåer överstigande beviljad budget samt jävsproblematik identifierats. Samtliga iakttagelser var av sådan art att de inte hade kunnat upptäckas vid ansökningstillfället utan har uppstått efter att projektet har startat. I de fall där iakttagelser gjorts har controllerfunktionen meddelat stödmottagande organisation att dessa behöver rättas. Stödmottagande organisation har i samtliga fall avhjälpst bristerna, om de identifierade bristerna inte hade avhjälpst hade det kunnat vara skäl för att avbryta projekten.

Proaktiva och stödjande insatser har gjorts vid i stort sett samtliga kontroller. Proaktiviteten har bestått i att mindre felaktigheter som upptäckts har åtgärdats innan redovisningen granskats av revisor och inlämnats till Arvsfonden. De stödjande insatserna har bestått i exempelvis rådgivning i bokföring, hantering av medlen på det separata bankkontot, stöd inför redovisning eller omDispositionering av budget.

6.4.7 Enkät av upplevelsen av kontrollerna

Vartannat år genomförs en enkätundersökning av hur organisationer som haft kontrollbesök upplevde dessa. Enkätundersökning genomfördes under 2023 och vände sig till de som haft en kontroll sedan förra enkäten skickades ut i september 2021 till september 2023. Enkäten skickades ut till totalt 67 organisationer, varav 37 svarade på enkäten. Den övergripande slutsatsen av enkätundersökningen är att organisationernas upplevelse av kontrollbesöken är positiva. 78 % av organisationerna var nöjda eller mycket nöjda med kontrollbesöket.

6.4.8 Långtidsuppföljning av lokal- och anläggningsstöd

Samtliga organisationer som har beviljats lokal- och anläggningsstöd från Arvsfonden förbinder sig att bedriva den nya verksamheten i minst tio år från beslutet. Denna uppföljning görs vid två tillfällen: efter fyra respektive tio år. Uppföljningen görs genom en enkät som skickas till stödmottagande organisationer (se även avsnitt 8).

De lokalstödsprojekt som fick beslut om stöd för tio år sedan (2013) och som ingår i tioårsuppföljningen har omfattat 45 organisationer. I uppföljningen har samtliga organisationer utom två svarat att man fortfarande bedriver den verksamhet som organisationen beviljats medel för. En organisation använder lokalen för andra målgrupper än den ursprungliga på grund av förändrad efterfrågan och behov på orten. Den andra organisationen har fått ändra viss verksamhet på grund av förändrade samarbeten, men fortsätter bedriva verksamhet för målgruppen. Alla organisationer utom en har svarat att man planerar att fortsätta bedriva sin verksamhet i lokalen/anläggningen även framöver. Av enkätsvaret från denna organisation framgår dock att verksamheten fortsätter, men att den fallskyddsutrustning som organisationen beviljats medel för kommer att flyttas till en annan lokal.

De lokalstödsprojekt som fick beslut om stöd för fyra år sedan (2019) och som ingår i fyraårsuppföljningen har omfattat 66 organisationer. Alla organisationer utom en har svarat att man fortfarande bedriver den verksamhet som organisationerna beviljats medel för och att man planerar att fortsätta göra det hela förbindelsetiden ut, det vill säga tio år. Den organisation som har svarat nej på dessa två frågor har ännu inte färdigställt anläggningen och kommer att följas upp i särskild ordning.

6.4.9 Överlämnande av ärenden till Kammarkollegiet

Enligt lag (2021:401) om Allmänna arvsfonden ska Arvsfondsdelegationen överlämna ärenden till Kammarkollegiet, om det finns skäl att överväga ett åliggande för mottagaren att betala tillbaka stöd ur fonden. En motsvarande formulering finns även i den tidigare lagen (1994:243) om Allmänna arvsfonden.

Under 2023 gjordes fyra överlämnanden till Kammarkollegiet.

Under 2023 har två av Kammarkollegiets tidigare beslut om återkrav prövats i domstol. Förvaltningsrätten fann i båda fallen att Kammarkollegiets återkrav var korrekta. Kammarrätten meddelande inte prövningstillstånd i något av fallen.

Sedan första september 2023 har Kammarkollegiets ansvar för återkravshandlingen flyttats från Rättsavdelningen till Arvsfondsavdelningen. Anledningen till detta är att Arvsfondsavdelningen redan känner ärendet och har fler yrkesgrupper med olika kompetenser som gör återkravsprocessen mer effektiv.

6.5 Juristfunktionen

Juristfunktionen finns inom Allmänna arvsfonden som en stöd- och kontrollfunktion. Dels för att ge handläggare stöd genom rådgivning och utbildning, dels med att utveckla rutiner för att kvalitetssäkra verksamheten. Funktionen svarar löpande på frågor som uppstår i handläggningen och är vid behov ett bollplank för andra funktioner. Vid frågor som rör hinder mot utbetalning och överlämning till Kammarkollegiet är alltid juristfunktionen involverad. Juristerna arbetar också med de rutiner som gäller för hantering av personuppgifter och samverkar med övriga delar inom Kammarkollegiet kring detta. Under året utvecklades kontrollen av behörighetshandlingar för att säkerställa att sökande organisationer uppfyller Arvsfondens krav om demokratisk struktur.

I kombination med att de nya generella villkoren togs fram gjordes också två förtydligande vägledningar om jäv och demokrati. Dessa finns dels för handläggares vägledning, dels för de sökande organisationerna ska få en tydligare bild av hur delegationen bedömer dessa frågor.

Ett projekt som överlämnades till Kammarkollegiet gällande återkrav för oredovisade medel kombinerades även med en polisanmälan mot organisationen. Anmälan är fortfarande under utredning hos Ekobrottsmyndigheten.

I mars genomfördes en domstolsförhandling gällande projekt som delegationen avbrutit 2021. Förvaltningsrätten kom fram till att beslut enligt den gamla Arvsfondslagen ska anses överklagbara i enlighet med Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna (EKMR). Dock har Arvsfondsdelegationen rätt att avbryta ett projekt enligt den gamla lagstiftningen, fast det uttryckligen inte framgår av lagen. Förvaltningsrätten fann att Kammarkollegiets beslut om återkrav var korrekt.

Det har under året skett en ökning av organisationer som är på väg mot eller går i konkurs. Två organisationer som bedrivit tre arvsfondsprojekt har under året gått i konkurs.

Under året har ett arbete påbörjats med att formalisera vilka juridiska organisationer som ska kunna beviljas medel från fonden.

Samverkan med andra myndigheter är av stor betydelse för Arvsfondens verksamhet och sker kontinuerligt i olika nätverk.

6.6 Processutveckling och digitalisering

En ny mall för ansökan om projektstöd lanserades under 2022 och under 2023 har mallen för årsrapport gjorts om. Arbetet med att utveckla e-tjänster för ansökningar och redovisningar har fortsatt och under 2024 kommer de första e-tjänsterna sättas i drift. Nya funktioner har utvecklats i ärendehanteringssystemet, som bland annat underlättar uppföljning av deltagande i den obligatorisk introduktionen för nya projekt och som möjliggör framtagande av bättre statistik. Kansliets engagemang i att utveckla och förvalta systemstöd har fortsatt som tidigare, där vi både jobbar med specialanpassningar för Arvsfondens verksamhet och i samarbete med övriga delar av Kammarkollegiet. Under hösten uppgraderades ärendehanteringssystemet till en nyare version.

Nya kontrollmoment har införts vid beredning av nya ansökningar och mallar för detta har tagits fram. Ett större utvecklingsarbete kring riktlinjerna för projektstödet har inletts. Även inom lokalstödet har utveckling skett inom flera praxisområden.

6.7 Övrigt

Under 2023 har controllerfunktionen genomfört en kartläggning av befintligt kontrollsystem för att få en överblick över samtliga kontrollmoment och för att identifiera eventuella ineffektiva kontroller samt om det föreligger brister. De föreslagna åtgärderna kommer att hanteras under 2024. Utöver detta har en förstudie genomförts i syfte att initiera arbetet med att implementera en digitaliserad utbetalningsprocess av projektbidrag.

Controllerfunktionen har utökats från tre till fyra årsarbetskrafter under 2023. Till följd av att controllerfunktionen utökats med en heltidstjänst har ett arbete gjorts för att utreda hur resurserna kan nyttjas på bästa sätt.

6.8 Riksrevisionens granskning under 2023

Under 2023 presenterade Riksrevisionen sin granskningsrapport Tillit och kontroll, som omfattade Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor, Jämställdhetsmyndigheten, Socialstyrelsen och Myndigheten för stöd till trossamfund. Vi bedömer att Allmänna arvsfondens kontrollverksamhet mycket väl svarar upp mot de rekommendationer som Riksrevisionen lämnade i den granskningsrapporten. Arvsfondsdelegationen är den av de bidragsgivande myndigheterna till civilsamhället som satsat mest på kontroll. Flera delar av Arvsfondsdelegationens kanslistöd deltar i kontrollarbetets olika delar (se kapitel 6. Kvalitet, kontroll och stöd) och controllerfunktionen har huvudansvaret för den ekonomiska kontrollen. Under 2023 förstärktes controllerfunktionen ytterligare och består nu av fyra controllers. Under 2023 har Riksrevisionen även genomfört en effektivitetsrevision av stödgivningen ur Allmänna arvsfonden under perioden 2020 - 2022. Riksrevisionens rekommendationer, som överlämnades till regeringen i mars 2024, förväntas bli ett viktigt underlag för kommande kvalitets – och effektivitetshöjande åtgärder.

7. KOMMUNIKATION

7.1 Webbplatsbesök

På www.arvsfonden.se berättar vi om fonden och de projekt som får stöd, informerar om vad som krävs för att söka stöd ur fonden samt publicerar mallar och verktyg till pågående projekt. På flertalet webbsidor finns frågan "Hjälpte informationen på denna sida dig?" med svarsalternativen Ja och Nej samt möjlighet att lämna ett fritextsvar om man svarar Nej. Under året valde 2594 användare att besvara frågan. Av dessa var 74 procent nöjda med besöket på webbplatsen. Fritextsvaren ger oss värdefull information i vårt arbete med att förbättra innehållet på webbplatsen.

7.2 Sociala medier

Under 2023 har Kammarkollegiet fortsatt med omvärldsbevakning kring teknisk och juridisk utveckling som kan påverka vår hantering av konton och annonsering i sociala medier. Trots en fortsatt strategiskt utmanande period för den myndighet som vill använda sociala medier för att nå ut till sina målgrupper på ett effektivt sätt, kan Allmänna arvsfonden konstatera att det betalda innehållet nått ut med samma resultat som tidigare. Under det gångna året användes drygt hälften av den totala budgeten på annonseringskampanj i anslutning till den årliga projektbarometern. Syftet var bland annat, att med hjälp av nyproducerade filmklipp driva trafik till webbsidan [Arv som utvecklar Sverige](#) - en sida som beskriver fondens syfte. Delar av kampanjen riktades speciellt till områden i Sverige med få pågående arvsfundsprojekt och aktörer med intresse för fondens nya målgrupp, personer över 65 år.

Facebook-kontots räckvidd ökade med 36,5 procent jämfört med tidigare år. Instagram tappade i spridning med 30,8 procent i en jämförelse med året innan. Samtidigt har antalet interaktioner med inläggen som gjorts på Instagram fördubblats, det är möjligtvis är en indikation på att innehållet engagerar de som kontot når ut till. Redaktionen har också jobbat aktivt med att sprida fler så kallade "händelser" vilket också kan bidra till den ökade interaktionen.

- Facebook ökade med 470 följare netto (vilket innebär antalet när de som avföljt under året räknats bort). Totalt hade kontot 11 400 följare.
- X (tidigare Twitter) är vilande och mäts inte.
- Instagram ökade med 266 följare under året. Totalt hade kontot 3 400 följare.

Nytt konto på LinkedIn: Under våren 2022 blev vi aktiva på plattformen LinkedIn, främst med fokus på erfarenhetsspridning. Syftet är att nå personer som i sin yrkesroll eller ideella engagemang möter fondens målgrupper, och som kan ha nytta av de erfarenheter, metoder och verktyg som tagits fram inom arvsfundsprojekt. LinkedIn-kontot har ökat från 866 följare till 2008 vid årets slut.

7.3 Arvsfondens nyhetsbrev

Syftet med Arvsfondens nyhetsbrev är att öka kännedomen och förtroendet för samt fördjupa kunskapen om Allmänna arvsfonden och hur fondens medel används.

Frekvens och prenumeranter: Nyhetsbreven skickas vanligtvis en vecka efter Arvsfondsdelegationens sammanträde som hålls sex gånger per år. Under 2023 skickades sex nummer av Arvsfondens nyhetsbrev ut.

I slutet av år 2023 har antalet prenumeranter minskat från 5916 till 5580. Troligtvis kan en del av minskningen hänvisas till en mer frekvent rensning av "döda" e-postadresser som inte levereras korrekt. Det kan i sin tur förklara att trenden för öppningsfrekvensen fortsätter uppåt och i dag ligger på 45,3 procent, att jämföra med förra årets 43 procent. En ny upphandling av verktyg för nyhetsbrev genomförs under året och träder i kraft under 2024. Med det nya avtalet får myndigheten en leverantör som både har huvudkontor och servrar med lagring i Sverige.

7.4 Arvsfonden i media

Projektbarometern: för åttonde året i rad publicerade Allmänna arvsfonden sin Projektbarometer med syftet att visa hur fördelningen av projektstöd ser ut länsvis och på så vis öka kännedomen om fonden och möjligheten att söka medel. Projektbarometern för utdelade medel 2022 resulterade i 120 publiceringar (67 2021). Det mediala genomslaget för Projektbarometern har således ökat med 80 procent från föregående år.

Mediegenomslag: som framgår av tabell 29 har Allmänna arvsfondens exponering och genomslag i redaktionella medier varit fortsatt hög där lokala medier är de redaktioner där Allmänna Arvsfonden väcker störst intresse. (Källa: Statistisk årsanalys 2023 och 2022 framtagen av Infomedia. Årsanalys 2021 framtagen av Retriever.) Drygt 97 procent av publiceringarna bedöms som neutrala alternativt positiva (Källa: Årsanalys framtagen av Infomedia).

TABELL 29
Exponering och genomslag i redaktionella medier, nyckeltal

	2023	2022	2021
Antal artiklar	2 277	2 640	2 648
Räckvidd (milj)	123	171,2	146,6

7.4.1 Genomslag för projekt i media

Utöver den kommunikation som vi står bakom så väcker projekt som finansierats av Allmänna arvsfonden ofta uppmärksamhet i media. Under året noterar vi särskilt:

- Sockerexperimentet – en film som gjorts inom ramen för arvsfondsprojektet "Filmrampen" prisades vid flertalet internationella filmfestivaler och Guldbaggenominerades. [Den blev också möjlig att se via SVT play under året](#) och recenserades av flera medier under året.

- Parasport- "Triathlon för alla" är ett treårigt projekt som ska skapa förutsättningar för att inkludera personer med funktionsnedsättning i ordinarie triathlonverksamhet. Målet är att utveckla och starta upp paratriathlon i Sverige genom att skapa en permanent struktur och organisation där föreningar och individer erhåller verktyg och stöd för att utöva och bedriva paratriathlon. [Sommaren 2023 anordnas ett första historiskt SM i paratriathlon till följd av projektet som drivs av Sweden paratriathlon.](#)
- Sommaren fortsatte med fler arvsfondsprojekt inom paraidrott som skördade framgångar – fotbollssporten 5-a- side för personer med synnedsättning skickade sitt första svenska lag till VM i England (där 70 olika länder och 1250 spelare deltog) och vann brons tack vare arvsfondsprojektet "Live 5a-side" som drevs av Mälarhöjdens fotboll IK. [Sverige deltar i historiskt VM för damer i 5-a-side | Parasport Sverige.](#)
- Under hösten uppmärksammades kärlek och relationer för personer med funktionsnedsättning när FUB släppte den arvsfondsfinansierade datingappen "DigiVi". Släppet har lett vidare till internationell uppmärksamhet och stort medialt intresse. I skrivande stund finns ett drygt trettiotal "DigiVi-ombud" fördelade över hela landet som handleder och stöttar de som är intresserade av att dejta via appen.
 - [Dating app DigiVi helps Swedes with disabilities find love | WION World DNA \(youtube.com\)](#)
 - [Ny dejtingapp ska underlätta för funktionsnedsatta \(tv4.se\)](#)
 - [Ny dejtingapp för personer med funktionsnedsättning: "Vill träffa kärleken" | SVT Nyheter](#)

7.5 Förtroende- och kännedomsmätning

Varje år genomförs en kännedom- och förtroendemätning hos allmänheten. 2023 års mätning visar på en marginell minskning av kännedomen hos allmänheten och att förtroendet ligger på en liknande nivå där andelen med positiv eller neutral attityd till Allmänna arvsfonden har minskat från 83 till 82 procent. Andelen negativa minskade för andra året i rad och var 2023 sju procent (8 procent 2022). Andelen positiva minskade till förmån för andelen neutrala för andra året i rad och andelen positiva var under året 37 procent medan neutrala var 45 procent. Det bör betonas att resultaten som redovisas i tabellerna nedan visar allmänhetens kännedom och förtroende för Allmänna arvsfonden i sin helhet och inte specifikt Arvsfondsdelegationens delar av fondens verksamhet.

TABELL 30
Kännedom

	2023	2022	2021
Kännedom	79%	81%	84 %

TABELL 31
Attityd/förtroende

	2023	2022	2021
Positiv	37%	38 %	46 %
Negativ	7%	8 %	10 %
Neutral	45%	45 %	38 %
Vet ej	12%	11 %	7 %

7.6 Informationsträffar

Under året har handläggare informerat och deltagit på träffar som arrangerats av föreningar, organisationer, studieförbund och offentliga aktörer med syfte att få in fler ansökningar samt öka kännedomen om möjligheterna som Arvsfonden kan ge. Informationsträffar med personer som arbetar med, engagerar eller tillhör fondens målgrupper har skett digitalt eller på plats hos bland annat: Bygdegårdarnas riksförbund, SmåKom (De små kommunernas samverkan), Folkets Hus och Parker, Sparbanksstiftelserna nationella nätverk, Funktionsrätt nationellt, Enköpings Kommun, Region Gotland och RF/SISU Gotland, Trelleborgs kommun, Kristinehamn, Friluftsrådet, Örebro Universitet och Västra Götalandsregionen. Under 2023 deltog kansliet som utställare på Folk och Kultur, Träffpunkt idrott och MR-dagarna, samt besökte Frihamnsdagarna och Barnrättsdagarna. Dessutom kunde föreningar och åhörare i samband med Arvsfondens konferenser för att sprida erfarenheter ta del av information om Arvsfondens kriterier för att beviljas stöd.

7.7 Målgrupp äldre

En ny arvsfunds lag trädde i kraft i juli 2021. I och med detta fick Allmänna arvsfonden ytterligare en målgrupp, äldre personer över 65 år. Sedan dess har en arbetsgrupp vid kansliet arbetat med att ta fram riktade kommunikationsinsatser och material till organisationer som kan ha intresse att driva projekt till förmån för den nya målgruppen.

Exempel på aktiviteter 2023:

- Ett flertal informationsträffar och workshops med studieförbund och deras samverkande föreningar (besök i Uppsala, Halmstad, Örebro, Malmö, Luleå, Uddevalla, Dals-Ed och Växjö).
- Webinarium tillsammans med SPF Seniorerna och deras lokalföreningar.
- Annonsering i SPF-tidningen Senioren och PRO-tidningen Pensionären under vår och höst.
- Kampanjer i sociala medier i samband med övrig annonsering med syfte att driva trafik till information om fondens telefontider.
- Artiklar och pressmeddelanden om beviljade projekt med målgrupp äldre som sprids via webbplats och Allmänna arvsfondens nyhetsbrev.

8. UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING

I det här avsnittet redovisas de årliga uppföljningarna av projektstöd och lokalstöd samt de utvärderingar av arvsfondsprojekt som färdigställts och publicerats under 2023.

Arvsfondsdelegationen ska ha en samlad strategi för uppföljning och utvärdering av beviljade stöd. Vid större utvärderingar ska som huvudregel vetenskaplig expertis anlitas (2 kap 2§ i förordning [2021:403] om Allmänna arvsfonden). Arvsfondsdelegationen har i december 2023 beslutat om en ny strategi för uppföljning och utvärdering. Strategin beskriver ramarna för Arvsfondsdelegationens uppföljnings- och utvärderingsverksamhet. Syftet med uppföljnings- och utvärderingsverksamheten är att ge underlag för att kunna fatta välgrundade beslut i verksamheten och bidra till ett kontinuerligt lärande internt och externt. Den övergripande målsättningen med uppföljnings- och utvärderingsverksamheten är att bidra till att Allmänna arvsfondens ändamål att främja verksamhet av ideell karaktär till förmån för fondens målgrupper uppnås.

8.1 Uppföljning av överlevnad efter projektslut hos enskilda projekt

För att projekt ska beviljas stöd ur Allmänna arvsfonden ska projektet enligt lag (2021:401) om Allmänna arvsfonden ha förutsättningar att främja målgruppen även efter det att stödet ur Allmänna arvsfonden har upphört (2 kap. 3§). Detta följs årligen upp genom en bedömning av slutredovisade projekts överlevnad efter projektslut. Med överlevnad avses verksamheter, aktiviteter, metoder och/eller arbetssätt som lever vidare och därmed fortsatt främjar Arvsfondens målgrupper även efter att projektfinansieringen från Arvsfonden upphört. Uppföljningen av överlevnad avser enbart avslutade projekt som beviljats projektstöd och vars slutredovisningar godkänts under det år som uppföljningen avser. Projekt som beviljats lokalstöd följs upp genom särskilda uppföljningar som genomförs fyra respektive tio år efter det att stödet beviljats (se avsnitt 6).

I avsnitt 8.1.1 redovisas resultaten av 2023 års uppföljning av överlevnad efter projektslut för projekt som beviljats projektstöd. I avsnitt 8.1.2 redovisas överlevnaden efter projektslut över tid, under perioden 2007–2023. Slutligen redovisas i avsnitt 8.1.3 de bedömningar som forskare gjort av överlevnaden hos slutredovisade projekt som ingått i utvärderingar genomförda på uppdrag av Arvsfondsdelegationen.

8.1.1 Arvsfondsdelegationens kategorisering av överlevnad efter projektslut

Bedömningen av överlevnad baseras dels på en granskning av projektens slutredovisningar, dels på en särskild uppföljning av de slutredovisade projekten. Den särskilda uppföljningen sker efter det att slutredovisningarna har godkänts och görs sedan 2022 genom att stödmottagande organisationer får besvara en enkät. Arvsfondsdelegationens bedömning av överlevnaden baseras på de uppgifter som stödmottagande organisationer lämnat i sina enkätsvar. Viktigt att uppmärksamma är att bedömningen av överlevnad är en nulägesbild vid tiden för den särskilda uppföljningen. Förändringar av överlevnaden kan därmed ha skett i enskilda projekt efter det att Arvsfondsdelegationen gjort sin

bedömning. Det är också viktigt att notera att delegationens bedömning av överlevnad kan skilja sig åt från den bedömning som stödmottagande organisationer själva gör när de svarar på den enkät som ligger till grund för den särskilda uppföljningen.

I 2023 års uppföljning ingår 109 projekt som beviljats projektstöd och vars slutredovisningar godkänts under året.¹³ Projekten delas sedan 2022 års verksamhetsberättelse in i tre kategorier, baserat på vad som lever vidare efter projektslut:

Kategori 1: Projekt som inte kunnat genomföra det stödmottagaren beviljats medel för

Kategori 2: Projekt vars resultat inte lever vidare på ett tydligt sätt

Kategori 3: Projekt vars resultat lever vidare på ett tydligt sätt

Det är projekt som bedöms tillhöra kategori 3 som har resultat som visar på en tydlig överlevnad som ingår i statistiken av överlevnadsgrad efter projektslut (se även bilaga I för korta beskrivningar av dessa projekt). 2023 års uppföljning visar att 59 procent av de slutredovisade projekten bedömts tillhöra denna kategori. Viktigt att notera är att kategori 3 kräver att det finns resultat från projekten som tydligt lever vidare, i termer av bland annat spridning, användning och finansiering. Det gör att det i kategori 2 finns många projekt som har resultat som lever vidare efter att projektfinsieringen upphört, men att det inte varit lika tydligt på vilka sätt det sker, vid tiden för den särskilda uppföljningen.

I det följande redovisas dessa tre kategorier och hur många projekt som ingår i respektive kategori.

Kategori 1 – Projekt som inte kunnat genomföra det stödmottagaren beviljats medel för
I kategori 1 ingår projekt som inte har kunnat genomföra den verksamhet som stödmottagande organisation beviljats medel för. I 2023 års uppföljning har inga projekt bedömts tillhöra denna kategori. En vanligt förekommande anledning till att projekt inte kunnat genomföra det som stödmottagande organisation beviljats medel för är att projekten inte varit tillräckligt förankrade i till exempel samarbetsorganisationer. Under de år som Arvsfonden kategoriserat överlevnaden för slutredovisade projekt är det endast ett fåtal projekt som tillhört denna kategori. En förklaring till detta är sannolikt att Arvsfonden gör en gedigen förkontroll och beredning av ärendet innan nya projekt beviljas medel samt att projekten därefter årligen behöver redovisa sitt arbete till Arvsfonden och då har en dialog med kanslistödet om projektplanen för det fortsatta projektet innan det kan fortsätta.

Kategori 2 – Projekt vars resultat inte lever vidare på ett tydligt sätt

I denna kategori återfinns projekt som genomförts enligt projektmålen, men vars resultat inte på ett tydligt sätt lever vidare efter projektets slut. Av de projekt som granskats under 2023 är det 45

¹³ De avslutade projektens slutredovisningar har inkommit under perioden 2019–2023 och godkänts av Arvsfonden under 2023 (1 januari-8 december).

projekt som bedömts tillhöra denna kategori. Att resultaten inte lever vidare på ett tydligt sätt kan exempelvis vara att metodmaterial finns tillgängligt på en webbplats och därigenom kan spridas, men att det är oklart i vilken utsträckning som materialet används och är till fortsatt nytta för målgruppen. Det kan också handla om att finansieringen eller ansvaret för det fortsatta arbetet är oklart, vilket gör att det inte är tydligt hur resultaten från projektet lever vidare och fortsätter vara till nytta för målgruppen.

Även om verksamheter, aktiviteter, metoder och/eller arbetsätt inte lever vidare på ett tydligt sätt efter projektets slut kan dessa under projekttiden ha varit, och efter avslut fortsätta vara av stor betydelse för de målgrupper som projektet vänt sig till (se även avsnitt 8.3).

Kategori 3 – Projekt vars resultat lever vidare på ett tydligt sätt

Från och med 2022 års uppföljning samlas i denna kategori projekt vars verksamheter, aktiviteter, metoder och/eller arbetsätt lever vidare på ett tydligt sätt. För att tillhöra denna kategori behöver resultat från projekten, till exempel metoder och arbetsätt, fortsatt tydligt användas av målgruppen, andra aktörer, verksamheter eller organisationer, och därmed vara till nytta för målgruppen efter avslut. Av de projekt som följts upp har 64 projekt bedömts tillhöra denna kategori. Det motsvarar 59 procent av de granskade projekten.

Ett exempel på projekt vars resultat tydligt levt vidare efter att Arvsfondens projektfinansiering upphört är *Barn på sjukhuswebben*, som drivits av Astrid Lindgrens Barnsjukhus. Projektets syfte var att utveckla en gemensam informationsportal om hälso- och sjukvård för barn och ungdomar. Genom informationsportalen skulle målgruppen få möjlighet till förberedelse, förståelse och lärande samt tillfälle att bearbeta sina upplevelser och erfarenheter vid kontakt med hälso- och sjukvård. Projektet ledde till framtagandet av en informationsportal, MediPrep, som barn och ungdomar var med och utvecklade. Målgruppen deltog också genom att medverka i filmer och podcasts, samt genom att filma, klippa och välja musik till produktionerna. MediPrep är utformad som en paraplysjajt där olika aktörers budskap och material har sammanlänkats, en del material är nyproducerat, annat är information eller material som länkas från olika samarbetsorganisationer. Den ideella föreningen MediPrep bildades under projekttiden för att förvalta informationsportalen. Efter att projektet avslutats och finansieringen från Arvsfonden upphört har informationsportalen MediPrep fått stor spridning och används i hela landet för att förbereda barn och ungdomar inför kontakt med hälso- och sjukvård.

Ett annat exempel på ett projekt som fått en tydlig överlevnad efter att Arvsfondens finansiering upphört är *Starka mammor – en nyckel till integration* som drivits av föreningen Tidigt Föräldrastöd. Projektets syfte var att med hjälp av kulturtolkar ge stöd och information till nyanlända föräldrar, särskilt till mammor, för att de ska känna sig tryggare i sin roll som föräldrar och därmed bli bättre integrerade i samhället. Målgruppen var föräldrar med barn i åldern 0–5 år. Projektet ledde till att föreningen tog fram föräldraskapsutbildningen "Förälder i nytt land" på fyra olika språk (dari, tigrinja, arabiska och somaliska). Under projekttiden genomfördes 18 utbildningar med drygt 180 deltagare.

Föräldrar som genomgick föräldrautbildningarna uppgav att de kände en ökad trygghet i föräldrarollen. Dessutom ökade viljan hos föräldrar att söka stöd hos socialtjänsten. Projektet tog också fram en basutbildning för kulturtolkar, som ett trettiotal personer gick. Under projekttiden togs även en metodhandbok fram som beskriver hur myndighetspersoner kan öka tilliten och förbättra kommunikationen med hjälp av kulturtolkar. Efter att projektet avslutats och finansieringen från Arvsfonden upphört tecknade föreningen ett tvåårigt så kallat IOP-avtal (Idéburet Offentligt Partnerskap) med Socialnämnd Nordost i Göteborg. Föreningens kulturtolkar har bland annat hållit i flera föräldraskapsstödskurser i samarbete med Integrationscentrum och anställda på familjecentraler och öppna förskolor i Nordost. Föreningen har även anordnat träffar för föräldrar med socialsekreterare, förskola, skola och polis. Man har även ett utvidgat samarbete med öppen förskola och förskola för att öka antalet barn i förskolan, särskilt i åldrarna 3–5 år samt för att motivera föräldrar att komma till öppen förskola. Kulturtolksutbildningen som föreningen tog fram erbjuds kulturtolkar/brobyggare i andra kommuner i landet cirka en gång per termin. Metodhandboken har föreningen spridit i samband med studiebesök, utbildningar och kontakter med myndigheter.

Ett ytterligare exempel är projektet *Right to work* som drivits av föreningen Right by Me (tidigare Right to Play). Projektets syfte var att skapa möjligheter för nyanlända ungdomar att komma in på arbetsmarknaden och att förändra rekryteringsmönster hos arbetsgivare. Projektet ledde till över 200 aktiviteter för unga. Under projekttiden samarbetade föreningen med arbetsgivare inom näringsliv, civilsamhälle och offentlig sektor vilket resulterade i anställningar för personer ur målgruppen. Projektet sammanställde metoden Right To Work i en metodhandbok. Efter att projektet avslutats och finansieringen från Arvsfonden upphört har metoden fortsatt att användas av föreningen och spridits till två andra städer. Uppsala universitet har under projekttiden gjort en kvalitativ och en kvantitativ forskningsstudie av metoden. Den kvalitativa forskningen visar enligt organisationen att insatserna ger en ökad känsla av egenmakt och gör att ungdomarna känner sig som en del av samhället. I den kvantitativa delen av forskningen framgick enligt organisationen en statistisk signifikant skillnad i möjligheter att komma ut i arbete och möjligheter till egenförsörjning.

I bilaga I finns kortfattade beskrivningar av samtliga projekt som bedömts ha en tydlig överlevnad, baserat på de stödmottagande organisationernas enkätsvar i den särskilda uppföljningen.

Tabell 32 visar fördelningen av de 109 slutredovisade projekt som granskats under 2023.

TABELL 32

Arvsfondsdelegationens kategorisering av projektens överlevnad. Slutredovisade projekt som granskats 2023

Överlevnadskategorier	Antal slutredovisade projekt som granskats
Kategori 1	0
Kategori 2	45
Kategori 3	64
Totalt antal slutredovisade projekt som granskats	109

Fortlevnad och finansiering

Vid sidan av organisationernas beskrivning av överlevnaden efter projektslut har enkäten också omfattat frågor om hur projektens resultat lever vidare, på vilket sätt och med vilken finansiering. Frågan har bestått av flersvarsalternativ och flera alternativ har kunnat väljas.

På frågan hur verksamheter, aktiviteter, metoder och/eller arbetssätt lever vidare efter det att projektfinansieringen från Arvsfonden upphört, är det vanligaste svaret, i likhet med föregående års uppföljning att resultaten "fortlever i den stödmottagande organisationens egen verksamhet" (83 procent). I samma fråga har organisationerna också angett på vilka sätt resultaten fortlever. Det vanligaste svaret är, precis som föregående år, "som metod" (73 procent). Därefter följer svarsalternativet "som material (digitalt/tryckt)" (62 procent).

I enkäten har organisationerna även fått svara på hur finansieringen ser ut för de delar av projektet som lever vidare efter att projektfinansieringen från Arvsfonden upphört. Det vanligaste svaret är, i likhet med föregående års uppföljning, att finansieringen sker "genom stödmottagande organisation" (70 procent). Även finansiering "genom offentlig aktör" (till exempel kommun, region, statlig myndighet, universitet/högskola) är vanligt bland de organisationer som svarat (45 procent).

Framgångsfaktorer och hinder

De projekt som ingår i 2023 års uppföljning har i sina slutredovisningar redovisat framgångsfaktorer och hinder i genomförandet av projekten.

Engagemang och förankring återkommer som viktiga framgångsfaktorer i flera av projekten och har gjort så även i tidigare års uppföljningar. Det handlar om engagemang från såväl projektmedarbetare som den målgrupp som projektet vänder sig till. Att förankra projektets inriktning och aktiviteter hos målgruppen och hos andra aktörer, däribland samverkansparter, lyfts också fram. I förhållande till projektets målgrupp handlar förankringen till exempel om att ta reda på, och vara lyhörd för, målgruppens behov. Det handlar även om att bygga relationer mellan projektmedarbetare och personer ur målgruppen, samt involvera målgruppen i projektets genomförande. Det i sin tur kräver flexibilitet från projektets sida, där aktiviteter kan anpassas efter olika behov och förändrade förutsättningar, vilket inte minst pandemin krävt för många av projekten. Detta känns igen även från tidigare års uppföljningar. Vissa av projekten lyfter i det sammanhanget betydelsen av att ha personer som kan tala för, och om, projektet och som kan fungera som en brygga mellan projekt och målgrupp. En annan viktig, och återkommande, framgångsfaktor, är samsyn i projektet, vilket hänger ihop med tydlig rollfördelning och ledning, liksom en fungerande samverkan såväl inom projektet, som med aktörer och samverkansparter.

Stödmottagande organisationer beskriver också i slutredovisningarna hinder i genomförandet av projekten. Pandemin har, i likhet med de två föregående årens uppföljningar, varit det enskilt största hindret och har för många projekt gjort det svårare att nå målgrupper och genomföra aktiviteter.

Samtidigt har pandemin också tvingat fram lösningar som av vissa projekt beskrivits som framgångsfaktorer för projektets genomförande.

8.1.2 Arvsfondsdelegationens kategorisering av överlevnad efter projektslut under perioden 2007–2023

Under den senaste sju-tioårsperioden har 2 222 avslutade projekt kategoriserats utifrån vad som händer med projektens resultat efter det att Allmänna arvsfondens finansiering upphört. Tabell 33 visar att av dessa projekt är det 53 procent som vid tiden för den särskilda uppföljningen haft resultat som tydligt levt vidare efter projektslut.

TABELL 33
Arvsfondsdelegationens kategorisering av överlevnad efter projektslut. Slutredovisade projekt som granskats 2007–2023

Överlevnadskategorier	Antal slutredovisade projekt som granskats
Kategori 1	53
Kategori 2	1 001
Kategori 3	1 168
Totalt antal slutredovisade projekt som granskats	2 222

Över tid framträder flera bidragande faktorer till att verksamheter, aktiviteter, metoder och/eller arbetssätt lever vidare efter projektslut. En sådan bidragande faktor är förankring, hos målgruppen, inom den egna organisationen, och externt, med bland annat samarbetsparter. Ett annan bidragande faktor är att det finns tid att förankra och genomföra en projekttid, liksom tid att genomföra utvecklingsarbetet och implementera resultaten.

8.1.3 Forskares kategorisering av överlevnad efter projektslut

På uppdrag av Arvsfondsdelegationen genomför forskare vid svenska universitet och högskolor utvärderingar av arvsfondsprojekt. I det här avsnittet redovisas de bedömningar av överlevnaden som forskare gjort av avslutade projekt som ingått i dessa utvärderingar. Forskarna bedömer överlevnaden genom granskningar av projektens egen dokumentation, enkäter och/eller intervjuer, samt i vissa fall projektbesök. I utvärderingarna kan ingå såväl pågående som avslutade projekt, och projekt kan också avslutas under tiden utvärderingen genomförs. Forskarna bedömer endast överlevnaden på de projekt som slutredovisats, antingen innan eller under genomförandet av utvärderingen.

Överlevnadskategorisering baserat på utvärderingar som publicerats 2023

Under 2023 har fyra utvärderingar färdigställt och publicerats. Utvärderingarna presenteras närmare i avsnitt 8.4. I tabell 34 redovisas de bedömningar av överlevnaden efter projektslut som respektive forskare gjort inom ramen för dessa fyra utvärderingsuppdrag. Överlevnadsgraden för de slutredovisade projekt som ingått i de fyra utvärderingarna uppgår till 73 procent.¹⁴

¹⁴ I tre av de fyra utvärderingarna har forskarna utgått från fyra överlevnadskategorier. I och med 2022 års verksamhetsberättelse slogs kategori 3 och 4 samman.

TABELL 34

Forskarnas kategorisering av överlevnad efter projektslut (totalt fyra publicerade utvärderingar 2023)

Överlevnadskategorier	Antal bedömda slutredovisade projekt
Kategori 1	1
Kategori 2	19
Kategori 3	55
Totalt antal bedömda projekt	75

Överlevnadskategorisering baserat på utvärderingar slutförda under perioden 2007–2023

De senaste sju åren har överlevnaden hos 1 419 slutredovisade projekt bedömts av forskare som genomfört utvärderingar på uppdrag av Arvsfondsdelegationen. De projekt som utvärderats av forskarna har fått stöd ur Allmänna arvsfonden under perioden 1994–2023. Tabell 35 visar att 53 procent (748 projekt) av de slutredovisade projekt som ingått i utvärderingarna har haft resultat som levt vidare efter projektslut, vid tiden för forskarnas bedömning i respektive utvärdering.

Forskarna har funnit en överlevnadsgrad som ligger nära den överlevnadsgrad Arvsfondsdelegationen har kommit fram till i sin analys över tid. Det visar att resultat från projekt lever vidare en lång tid efter det att Arvsfondens finansiering upphört, eftersom ett betydande antal av de projekt som forskarna följt upp avslutades flera år innan respektive utvärdering genomfördes.

TABELL 35

Forskarnas kategorisering av projektens överlevnad. Utvärderingar publicerade 2007–2023

Överlevnadskategorier	Antal bedömda projekt
Kategori 1	76
Kategori 2	595
Kategori 3	748
Totalt antal bedömda projekt	1 419

8.2 Uppföljning av projekten ur ett jämställdhetsperspektiv

I det här avsnittet redovisas resultat från 2023 års uppföljning av slutredovisade projekt ur ett jämställdhetsperspektiv. Avsnittet inleds med en redovisning av könsfördelningen bland projektledare som drivit projekt med projektstöd respektive lokalstöd. Därefter redovisas jämställdhetsstatistik avseende projektstöd respektive lokal- och anläggningsstöd. Avsnittet avslutas med en redovisning av nya projekt som Arvsfondsdelegationen beviljat stöd till under 2023 och som främst riktas till flickor/kvinnor respektive pojkar/män.

8.2.1 Könsfördelningen bland projektledare i slutredovisade projekt

I de slutredovisade projekt som erhöll projektstöd har cirka 70 procent av projektledarna varit kvinnor, vilket i stort motsvarar tidigare års könsfördelning. I fem av projekten har projektledarskapet delats mellan en kvinna och en man. I två projekt har projektledaren uppgett annan könsidentitet.

För de lokalstödsprojekt vars slutredovisningar godkänts under 2023 gäller det omvända förhållandet där drygt 70 procent av projektledarna varit män. I ett av projekten har projektledarskapet delats mellan en kvinna och en man.

8.2.2 Jämställdhetsstatistik projektstöd

I detta avsnitt redovisas jämställdhetsstatistik för de slutredovisade projekt som beviljats projektstöd och som granskats under 2023. Statistiken bygger på den rapportering som stödmottagande organisationer har lämnat i sina slutredovisningar av projekten. Organisationerna har redovisat totalt antal aktiva deltagare per målgrupp, inklusive könsfördelning, för hela projekttiden. Med aktiva deltagare menas personer ur Arvsfondens målgrupper som har inflytande över projektets planering och genomförande och som återkommande/över en längre tid medverkat i projektets aktiviteter. Utöver de aktiva deltagarna i projekten finns deltagare som tagit del av projektets verksamheter och aktiviteter på olika sätt. Dessa deltagare ingår inte i statistiken.

Totalt har det ingått slutredovisningar från 109 projekt (se även avsnitt 8.1). För nitton projekt saknas dock statistik över antal aktiva deltagare, alternativt är statistiken ofullständig eller svårtolkad. Bland dessa ingår ett fåtal projekt som uppgett att antalet aktiva deltagare uppgår till tiotusentals personer. Bedömningen är att dessa projekt inte tolkat aktivt deltagande på det sätt som Arvsfondsdelegationen avsett. För att statistiken inte ska bli alltför snedvriden ingår inte dessa projekt i sammanställningen. Totalt baseras därmed statistiken på 90 projekt.

Sammanfattningsvis varierar antalet aktiva deltagare stort mellan olika projekt, från några få personer till flera tusen personer. Skillnaderna kan bero på inriktningen av projekt, men också hur projekten tolkar vad aktiva deltagare är. Dessa tolkningar får betydelse för vilka uppgifter som lämnas i slutredovisningen. Med anledning av dessa osäkerheter i redovisningen ska statistiken i tabell 36 tolkas med försiktighet.

Tabell 36

Totalt antal aktiva deltagare i projekt som beviljats projektstöd (n= 90) samt könsfördelning (medelvärde andel i procent avrundat till heltal)

Målgrupp	Totalt antal deltagare	Andel pojkar/män (medelvärde i %)	Andel flickor/kvinnor (medelvärde i %)	Andel annan könsidentitet (medelvärde i %)
Barn 0–11 år	22 879	52	48	0
Ungdomar 12–25 år	30 153	50	48	2
Personer över 25 år med funktionsnedsättning	8 807	45	54	1
Äldre över 65 år	2 668	43	57	0
TOTALT	64 507	48	52	0

Tabell 36 visar att cirka 64 500 personer ur Arvsfondens målgrupper har varit aktiva deltagare i de 90 projekt som ingår i statistiksammanställningen. Många av projekten har vänt sig till fler än en målgrupp, och särskilt målgrupperna barn respektive ungdomar kan vara svåra för projekten att särredovisa, vilket också gäller personer som har en funktionsnedsättning. Från och med 1 juli 2021 har Allmänna arvsfonden ytterligare en målgrupp, äldre över 65 år. Av de 90 projekt som lämnat statistik har ett trettioalv projekt redovisat deltagare från denna målgrupp.

Det bör, som tidigare nämnts, noteras att utöver de aktiva deltagarna i projekten är det också ett stort antal personer ur Arvsfondens målgrupper som nås av projektens verksamheter och aktiviteter, utan att räknas som aktiva deltagare. Det kan handla om personer som tar del av en föreläsning eller av metodmaterial som tagits fram inom projektet. Dessa deltagare finns inte redovisade i statistiksammanställningen.

Arvsfonden finansierar utvecklingsprojekt och antalet deltagarna som redovisas i tabell 36 är således de som deltar i utvecklingsarbetet. Med tanke på att en hög andel av projekten har resultat i form av metoder, hjälpmedel, arbetssätt eller hela verksamheter som lever vidare efter projektslut är det totalt sett avsevärt fler personer bland Arvsfondens målgrupper som har nytta av de 90 projekten. Att uppskatta det totala antalet personer i Arvsfondens målgrupper som över tid har nytta av just dessa 90 projekt låter sig således inte göras ännu.

Könsfördelningen bland aktiva deltagare i projekten är, precis som antalet deltagare, baserad på projektens egna uppskattningar, vilket gör att statistiken ska tolkas med försiktighet. Ett fåtal projekt har inte angett könsfördelning för en eller flera målgrupper, alternativt har statistiken varit ofullständig. Könsfördelningen har då satts till 50 procent flickor/kvinnor och 50 procent pojkar/män. Det är endast ett fåtal projekt där annan könsidentitet har redovisats och de utgör en liten andel av totalt antal aktiva deltagare. Redovisningen visar att könsfördelningen är relativt jämn bland

målgrupperna barn och ungdomar, medan skillnaden är större inom målgruppen vuxna med funktionsnedsättning där andelen kvinnor överväger. Störst är skillnaden i målgruppen äldre där majoriteten i projekten varit kvinnor. Det är viktigt att notera att könsfördelningen i tabell 36 är ett genomsnitt, vilket innebär att fördelningen mellan könen kan vara mycket ojämn i enskilda projekt. Andelen flickor/kvinnor respektive pojkar/män, samt annan könsidentitet, har avrundats till heltal.

8.2.3 Jämställdhetsstatistik lokal- och anläggningsstöd

I detta avsnitt redovisas slutredovisade lokalstödsprojekt ur ett jämställdhetsperspektiv. Statistiken är baserad på den uppföljning som Arvsfonden genomför fyra respektive tio år efter att berörda organisationer erhållit lokal- och anläggningsstöd ur fonden. 2023 års uppföljning har omfattat lokalstödsprojekt beviljade 2013 respektive 2019. Uppföljningen har genomförts genom en enkät som skickats till stödmottagande organisationer. Tioårsuppföljningen har omfattat 45 projekt, medan fyraårsuppföljningen har omfattat 66 projekt (se även avsnitt 6).

Majoriteten av de lokal- och anläggningsstöd som ingått i 2023 års uppföljning har beviljats idrottsföreningar, däribland fotbollsföreningar, golfklubbar, ryttarföreningar/ridklubbar, motorsportklubbar, cykelklubbar och tennisklubbar. Några lokal- och anläggningsstöd har också beviljats andra typer av föreningar, bland annat byalag.

I enkäten har stödmottagande organisationer fått besvara en fråga om vad för slags verksamhet organisationen beviljats stöd för från Arvsfonden och kunnat välja mellan följande alternativ: organiserad verksamhet, både organiserad och spontan verksamhet, eller enbart spontan verksamhet/aktiviteter.

De stödmottagande organisationer som uppgett att de beviljats stöd för att bygga en lokal/anläggning för att bedriva organiserad verksamhet (helt eller delvis) har fått uppskatta totalt antal personer (unika individer) som använder lokalen/anläggningen för den organiserade verksamheten i genomsnitt per vecka under ordinarie säsong.

Statistiken baseras på organisationernas egna skattningar. Flera organisationer har uppgett att det varit svårt att göra skattningar eftersom sådan statistik i många fall inte finns tillgänglig eller kan kvalitetssäkras. Det gäller såväl uppskattat antal personer som deltagit, som könsfördelningen. Mot bakgrund av de osäkerheter som finns ska statistiken tolkas med försiktighet. Det går inte att dra några slutsatser vad gäller antal personer och könsfördelning i den organiserade verksamheten bland de projekt som ingått i uppföljningen.

Av de 45 projekt som ingått i tioårsuppföljningen har 43 uppgett att de helt eller delvis bedriver organiserad verksamhet. Flera organisationer har uppgett att det har varit svårt att uppskatta könsfördelningen och vissa har satt denna till 50 procent flickor/kvinnor och 50 procent pojkar/män.

I fyra fall har stödmottagande organisation inte kunnat uppge könsfördelning. Denna har då satts till 50 procent flickor/kvinnor och 50 procent pojkar/män.

För de 66 projekt som ingått i fyraårsuppföljningen har 54 uppgett att de helt eller delvis bedriver organiserad verksamhet. En organisation har uppgett att man ännu inte kommit i gång med verksamheten då anläggningen inte är färdigställd (se även avsnitt 6). Denna organisation har därför inte ingått i sammanställningen. Därmed omfattar statistiken 53 projekt. I likhet med fyraårsuppföljningen har flera organisationer uppgett att det har varit svårt att uppskatta könsfördelningen och vissa har satt denna till 50 procent flickor/kvinnor och 50 procent pojkar/män. Två organisationer har inte kunnat uppge könsfördelningen. Denna har då satts till 50 procent flickor/kvinnor och 50 procent pojkar/män.

I tabell 37 redovisas statistiken över antal deltagare i organiserad verksamhet som använder lokalen/anläggningen i genomsnitt per vecka, uppdelat på kön.

Tabell 37

Totalt antal deltagare som använder lokalen/anläggningen i genomsnitt per vecka, uppdelat på kön. Statistiken avser organiserad verksamhet. Avser uppskattning av unika individer.

År för beviljat lokalstöd	Antal uppföljda projekt	Totalt antal deltagare per vecka	Andel pojkar/män	Andel flickor/kvinnor
2013	43	5984	45%	55%
2019	53	6429	58 %	42 %

Det totala antalet personer som deltagit i organiserad verksamhet per vecka skiljer sig åt mellan organisationerna. I de fall organisationen har angivit ett spann har ett medelvärde tagits fram. I flera fall uppger organisationer att det varit svårt att lämna uppskattningar om antal deltagare. Pandemin har i vissa fall påverkat möjligheterna att nyttja lokaler/anläggningar, vilket återspeglas i statistiken som lämnas av organisationerna.

När det gäller könsfördelningen har det i flera fall varit svårt för organisationerna att göra en uppskattning av andelen kvinnor respektive män. Viktigt att notera är att könsfördelningen redovisas på aggregerad nivå och baseras på ett medelvärde där verksamheter med såväl hög andel kvinnor som hög andel män ingår. Till verksamheter med en hög andel kvinnor hör bland annat ryttarföreningar/ ridklubbar, medan en hög andel män finns exempelvis i motorsportklubbar och golfklubbar. Tioårsuppföljningen (2013 års lokal- och anläggningsstöd) visar att andelen flickor/kvinnor varierar mellan 5 och 100 procent, medan motsvarande för pojkar/ män är mellan 0 och 95 procent. Fyraårsuppföljningen (2019 års lokal- och anläggningsstöd) visar att andelen flickor/kvinnor varierar mellan 3 och 90 procent, medan motsvarande för pojkar/ män är mellan 10 och 97 procent.

I 2023 års uppföljning av lokalstödsprojekt har de organisationer som uppgett att de beviljats stöd för att bygga en lokal/anläggning för spontana aktiviteter (helt eller delvis) också fått uppskatta antal besökare per vecka under ordinarie säsong som använder lokalen/anläggningen för sådana spontana aktiviteter. Denna statistik måste tolkas med försiktighet eftersom det är svårt att göra en uppskattning av antal besökare när det rör sig om lokaler/anläggningar som kan nyttjas spontant. Dessutom kan antalet besökare variera stort beroende på säsong. Därför har inte heller uppskattningen rört unika individer eller omfattat könsfördelning.

Totalt uppskattat antal besökare per vecka under ordinarie säsong som använder lokalen/anläggningen för spontana aktiviteter (helt eller delvis) är drygt 2 700 besökare för lokalstöd beviljade 2013 och drygt 7 800 besökare för lokalstöd beviljade 2019. I denna statistik ingår även några organisationer som uppgett att de enbart bedriver organiserad verksamhet, men som alltså även lämnat uppgifter rörande besökare för spontana aktiviteter. Några organisationer har angett att det är svårt att göra en uppskattning av antal besökare. En organisation som ingår i tioårsuppföljningen har inte lämnat någon statistik. Sammantaget visar uppföljningen på en stor variation i antal besökare mellan olika lokalstödsprojekt. Mot bakgrund av de osäkerheter som finns i statistiken går det inte att dra några slutsatser vad gäller spontant nyttjande av lokal/anläggning bland de lokalstöd som ingått i uppföljningen.

Organisationerna har även fått uppskatta antal sammankomster (till exempel träningar, träffar) per vecka under ordinarie säsong i den organiserade verksamheten. Här är variationen stor, från någon enstaka sammankomst i veckan till över hundra.

Tabell 38 avser totalt antal deltagare som använder lokalen/anläggningen i genomsnitt per vecka under den senaste tioårsperioden. Det ska poängteras att denna statistik är behäftad med stor osäkerhet, dels då den bygger på uppskattningar från stödmottagande organisationer, dels då statistiken samlats in och sammanställts på olika sätt över tid. Uppgifterna som lämnats har i vissa fall därmed varit bristfälliga eller svårtolkade, vilket krävt tolkningar vid sammanställningen. Det kan handla om att uppgifterna som lämnats avsett årsstatistik, att ett spann uppgivits på antal deltagare, eller att organisationen enbart utgått från medlemmar i föreningen. Innan 2021 års uppföljning gjordes det ingen skillnad mellan organiserad verksamhet och spontana aktiviteter. I och med 2022 års uppföljning gjordes dessutom ett förtydligande om att statistiken som lämnas ska avse unika individer och gälla organiserad verksamhet. Bakom siffran för totalt antal deltagare döljer sig också en stor variation. Därför går det inte att värdera totalt antal deltagare för ett specifikt år eller över tid, eller att göra jämförelser mellan år. Sammanfattningsvis syftar statistiken i tabellen därmed endast till att ge en översiktlig bild över tid. Kvalitativa uppföljningar visar att lokalstödsprojekt har stor betydelse för Arvsfondens målgrupper, vilket bland annat bekräftas i 2023 års uppföljning av lokalstöd (se avsnitt 8.3.5).

Tabell 38

Totalt antal deltagare som använder lokalen/anläggningen i genomsnitt per vecka, uppdelat på kön.

År projektet fick stöd	Antal uppföljda projekt	Totalt antal deltagare per vecka	Andel pojkar/män	Andel flickor/kvinnor
2013 ¹⁵	43	5984	45%	55%
2014	61	15 020	56 %	43 %
2015	51	12 388	61 %	39 %
2016	62	24 230	51 %	49 %
2017 ¹⁶	37	10 395	49 %	51 %
2018 ¹⁷	47	5641	55 %	45 %
2019 ¹⁸	53	6429	58%	42%

8.2.4 Nya projekt främst riktade till kvinnor respektive män

I det här avsnittet redovisas nya projekt som beviljats projektstöd 2023 och som främst riktas till flickor/kvinnor respektive pojkar/män. Under 2023 var det tre sådana projekt som beviljades stöd. Nedan följer en kort redovisning av dessa.

IK Uppsala Fotboll ska driva projektet *Hållbar väg mot jämställd fotboll*. Genom projektet vill föreningen skapa bättre förutsättningar för mer jämställd fotbollsverksamhet. Målet är att skapa en integrerad modell för flickor att utvecklas i sitt idrottsutövande och framtida ledarskap. Den primära målgruppen för projektet är flickor i åldern 8–19 år.

Svenska Settlementförbundet vill med projektet *Tjejerna tar & ger plats!* utveckla metoder, arbetsätt och stödstrukturer för att stärka tjejers platstagande i lokalt områdesarbete. Genom projektet vill förbundet stärka unga tjejers röster, ge möjligheter att påverka den lokala miljön och fritiden samt uppmärksamma unga tjejers behov i det offentliga rummet.

Projektet *Stadsmissionens Pappabarnforum* drivs av Stiftelsen Göteborgs kyrkliga stadsmission och har som syfte är att förbättra barns livsvillkor. Detta ska ske genom att stärka pappor i socioekonomiskt utsatta områden i deras föräldraroll och arbeta för ett mer jämställt föräldraskap, bland annat genom pappa-barn-grupper.

8.3 Uppföljning av målgruppers delaktighet

Vid bedömningen av om ett projekt ska beviljas medel ur Arvsfonden ska hänsyn tas till om målgruppen deltar i planeringen eller genomförandet av projektet (2 kap 3§ lag [2021:401] om Allmänna arvsfonden). I slutredovisningarna för de projekt som beviljats projektstöd redovisar projekten vilka roller målgruppen haft i planeringen och i genomförandet av projektet, samt vilka

¹⁵ Statistiken omfattar inte hela projektpopulationen, utan enbart de projekt vars lokaler/anläggningar används för organiserad verksamhet.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Ibid.

roller målgruppen förväntas ha efter att projektet avslutats och projektfinansieringen från Arvsfonden upphört. Stödmottagande organisationer redogör också för vilken betydelse som projekten haft för målgruppen, och om det funnits grupper som projektet velat, men inte kunnat nå under projekttiden. I avsnitten 8.3.1–8.3.4 lämnas en sammanfattande beskrivning av det som framkommit i 2023 års uppföljning.

När det gäller lokalstödsprojekt är det främst när byggnationen är klar som målgruppen blir delaktig i den verksamhet som anordnas i lokalen/anläggningen. I långtidsuppföljningen av lokalstöd får stödmottagande i enkäten svara på om lokalstöden nått de målgrupper som avsetts och vilken betydelse lokalstödsprojekten haft för målgruppen. I avsnitt 8.3.5 lämnas en sammanfattning av svaren från 2023 års uppföljning av projekt som beviljats lokalstöd 2013 respektive 2019.

8.3.1 Målgruppers roller i planeringen av projektet

Vilken roll som målgruppen eller målgrupperna har haft i planeringen av projektet varierar. Personer ur målgruppen kan ha varit initiativtagare till projektet och tagit fram projektidén, och därmed haft en aktiv roll i planeringen av projektet. Vissa projekt har formulerat projektidén genom att undersöka målgruppens egna erfarenheter, önskemål och behov genom till exempel förstudier, intervjuer eller enkäter.

Många projekt uppger att planeringen av projektet skett tillsammans med målgruppen, men målgruppen kan också ha involverats först när det finns en projektidé, som då förankras hos målgruppen. Även om personer ur målgruppen inte tar initiativ till projektet är det vanligt att projektidéer testas och förankras hos målgruppen under planeringsfasen, till exempel genom möten, träffar, workshops, referensgrupper, eller genom förstudier.

Vanligt förekommande är att det är företrädare för målgruppen, till exempel anhöriga, eller personer/organisationer som arbetar för, eller har kontakter med, målgruppen, som tagit initiativ till, och planerat upplägget av projektet. Det finns också exempel på projekt som initierats utifrån enskilda personers egna erfarenheter, där personerna antingen tillhör målgruppen eller på andra sätt har kunskap om målgruppen, till exempel genom sitt yrke eller sin profession. Dessa personer/organisationer har identifierat behov hos målgruppen som resulterat i en projektidé. Behovet kan vara mer eller mindre uttalat av målgruppen. Även om målgruppens delaktighet i planeringsfasen kan vara en förutsättning för att genomföra vissa projekt, behöver det alltså inte vara så. Några projekt beskriver istället hur projektidén vuxit fram utifrån de erfarenheter som organisationen har av målgruppen och där behov av till exempel stöd kunnat identifieras.

8.3.2 Målgruppers roller under genomförandet av projektet

Målgruppens roller skiljer sig åt i genomförandet av projekten, från att vara aktivt delaktiga och medskapare, till att delta i projektens aktiviteter och vara mottagare av projektens insatser. Vilken roll målgruppen har beror på projektets syfte och inriktning, liksom målgruppens förutsättningar att delaktiga. Målgruppens roll kan också förändras under projektets genomförande.

I vissa projekt har personer ur målgruppen varit involverad både i styrning och genomförande av projektet. Det kan handla om att det är personer ur målgruppen som under projektets gång har bestämt vad för aktiviteter som ska genomföras och på vilket sätt. Målgruppen kan ha involverats aktivt och fått tycka till och påverka utformningen av aktiviteter och dessa kan under projektiden ha anpassats till målgruppen önskemål och behov. Målgruppen kan också ha varit involverade genom att testa hjälpmedel och verktyg, eller genom att få dela med sig av sina erfarenheter och ge feedback på metodmaterial och stödinsatser. I något projekt beskrivs denna roll som att målgruppen varit en erfarenhetsbank och kunskapsbärare. Vissa projekt har mer uttalat haft som mål att involvera målgruppen, medan det i andra fall snarare har handlat om att projektet ska lösa ett problem eller fylla ett behov av stöd, verktyg, metoder eller andra insatser som målgruppen ska få ta del av.

Vanligt förekommande är att projekten beskriver målgruppens roll i termer av deltagare i projektets aktiviteter och verksamheter. Målgruppen har därmed en inte lika aktiv roll i utformning och upplägg av verksamheter och aktiviteter. I några projekt är det inte tydligt hur målgruppen varit delaktig, snarare har det varit företrädare för målgruppen, exempelvis föräldrar, som haft inflytande över aktiviteter och verksamheter. Det finns alltså en variation i vad för roller som målgruppen kan ha i projekten; från medskapare och medaktörer, till deltagare i, eller mottagare av, insatser.

8.3.3 Målgruppers roller i den fortsatta verksamheten efter projektslut

Precis som i planering och genomförande av projekten beskrivs målgruppens roller efter projektslut på olika sätt. Vanligt är att målgruppen förväntas ha samma roller som under projektiden, men det kan vara mer vagt formulerat då det fortsatta arbetet inte alltid är tydligt formulerat eller bestämt när slutredovisningen lämnas. Det kan handla om att målgruppen fortsätter att delta i de verksamheter som projektet skapat, fortsätter att sprida kunskap om metoder och arbetssätt som till exempel ambassadörer, eller är fortsatt engagerade som medlemmar i den stödmottagande organisationen. Det kan också handla om att målgruppen efter projektslut ska använda till exempel den app som tagits fram under projektet, och där målgruppens roll går från att vara medskapare till att vara användare. I vissa fall har inte målgruppen någon tydlig roll efter projektslut, även om till exempel metoder eller hjälpmedel lever vidare.

I den särskilda uppföljning (enkätuppföljningen) som gjorts av överlevnaden hos slutredovisade projekt efter projektslut (se även avsnitt 8.1.1) har de stödmottagande organisationerna fått svara på en fråga om vilken eller vilka roller personer ur projektets målgrupp/målgrupper har i de delar av projektet som lever vidare efter att projektfinansieringen från Arvsfonden upphör. Frågan har bestått av flersvarsalternativ och flera alternativ har kunnat väljas. Det vanligaste svaret är som deltagare i de aktiviteter och verksamheter som fortsätter efter projektslut (82 procent). Vanligt är också att personer ur målgruppen är ledare (55 procent), eller är fortsatt engagerade som medlemmar efter projektslut (40 procent).

8.3.4 Projektens betydelse för målgruppen och grupper som projekten inte kunnat nå

Att projekten haft betydelse för de personer ur målgruppen/målgrupperna som projekten vänt sig till framhålls i stort sett av alla stödmottagande organisationer. Ofta beskrivs betydelsen ur ett individperspektiv. Av projektens slutredovisningar framgår bland annat att projekten har stärkt deltagarna som individer och skapat utrymme för att göra sin röst hörd, att bli lyssnad på och bli tagen på allvar. Projekten har också bidragit till en ökad tilltro till den egna förmågan, ett ökat välbefinnande och en minskad ensamhet och isolering, genom att till exempel erbjuda gemenskap och trygga mötesplatser, eller en meningsfull fritid. Projekten har även gett deltagare ur målgrupperna verktyg att hantera olika livssituationer och inneburit att metoder, stödinsatser och utbildningar har utvecklats till gagn för målgruppen. Genom projekten kan målgruppen ha fått förutsättningar att ta mer plats i samhället, och även att gjort olika verksamheter tillgängliga, tex idrotts- eller kulturverksamheter.

Projektet beskrivs också ha haft betydelse genom att öka kunskapen hos målgruppen, exempelvis hur man kan leva ett aktivt liv med en viss funktionsnedsättning. Projektet kan även ha inneburit konkret stöd och vägledning, till exempel för att förbereda barn i vårdssituationer, eller för att skapa trygghet i föräldrarollen. Vissa projekt beskrivs ha haft en livsförändrande och omvälvande betydelse för personer ur målgruppen.

Även på organisatorisk nivå har projekten haft betydelse för målgruppen, bland annat genom kunskaps- och erfarenhetsspridning till professioner och verksamheter, till exempel kring psykisk ohälsa. Betydelsen för målgruppen beskrivs också i termer av att insatser inte skulle kunnat nå målgruppen om inte arvsfondsprojektet genomförts.

I slutredovisningarna har organisationerna även fått redogöra för om det finns grupper som projektet hade velat, men inte lyckats nå. Redovisningarna visar att det ofta handlar om svårigheter att nå specifika grupper inom Arvsfondens målgrupper, alternativt att projektet velat nå fler i den målgrupp som projektet riktat sig till. Bland grupper som varit svåra att nå eller där projektet velat nå fler ur gruppen kan nämnas personer med utländsk bakgrund, nyanlända med funktionsnedsättning och flickor med hedersproblematik. Vissa projekt hade önskat en jämnare könsfördelning. Flera projekt nämner också svårigheter att nå andra målgrupper för projektet, som beslutsfattare, kommunala och regionala verksamheter, statliga myndigheter och professioner. Uppföljningen visar även att pandemin har inneburit svårigheter att nå målgrupper i den utsträckning som projektet velat, det gäller särskilt projekt som vänt sig till grupper som varit särskilt sårbara under pandemin.

8.3.5 Lokalstödsprojektens betydelse för Arvsfondens målgrupper

Den årliga uppföljningen av projekt som beviljats lokal- och anläggningsstöd genomförs fyra respektive tio år efter att beslut om stöd har fattats (se även avsnitt 6). Uppföljningen sker genom en enkät till stödmottagande organisationer. En av frågorna i enkäten är om organisationen nått den eller de målgrupper som var syftet med stödet från Arvsfonden. I tioårsuppföljningen har tre organisationer som beviljats lokalstöd 2013 svarat nej på frågan. Anledningen har varit att man möter

målgruppen på annat sätt än planerat, och/eller i mindre skala än vad man hade planerat för. I fyraårsuppföljningen har fyra av organisationerna som beviljats lokalstöd 2019 svarat nej på frågan. För tre av organisationerna handlar det om förseningar att få i gång verksamheten på grund av bland annat pandemin. För en organisation har anläggningen ännu inte färdigställts.

Stödmottagande organisationer har också i enkäten fått beskriva vilken betydelse lokal- och anläggningsstödet har fått för de målgrupper som projekten riktats till. Många av organisationerna menar att det har varit avgörande för att en viss lokal/anläggning skulle kunna byggas och att verksamhet för en viss målgrupp eller för nya målgrupper skulle kunna bedrivas eller utvecklas. Organisationerna nämner bland annat att stödet har gjort verksamheter och aktiviteter tillgängliga för fler målgrupper, exempelvis för personer med funktionsnedsättning, samt underlättat för målgrupper, till exempel ungdomar, att delta i aktiviteter genom att exempelvis kunna erbjuda samlingsplatser. Lokalstödsprojekten har också haft betydelse för att kunna bedriva verksamheter i större omfattning, erbjuda ett mer varierat utbud av aktiviteter, samt möjliggjort att verksamheter kunnat bedrivas året runt. Stödet har bland annat bidragit till social sammanhållning och inkludering samt till ökad fysisk aktivitet hos olika målgrupper. Det har även inneburit fler aktiva i de föreningar som driver verksamheterna.

8.4 Utvärderingsverksamheten

Arvsfondsdelegationen ger uppdrag till forskare vid svenska universitet och högskolor att genomföra utvärderingar av arvsfondsprojekt. Utvärderingarna genomförs inom olika områden och med skilda teman och kan omfatta såväl pågående som avslutade projekt. Sedan 2006 har 63 utvärderingar som Arvsfondsdelegationen finansierat färdigställts och publicerats. I december 2023 fattade Arvsfondsdelegationen ett beslut om en ny utvärdering av metodprojekt riktade till skolan. Utvärderingen påbörjas våren 2024 och beräknas vara klar sommaren 2026.

Ett övergripande syfte med utvärderingarna är att ta tillvara och sprida kunskaper och erfarenheter från projekten. Utvärderingarna har huvudsakligen genomförts genom dokumentstudier, enkäter och intervjuer.

Fyra utvärderingar har färdigställts och publicerats under 2023. I de följande avsnitten ges en sammanfattande beskrivning av dessa utvärderingar. Slutligen redovisas hur resultat och erfarenheter från utvärderingarna har spridits.

8.4.1 Barn, idrott och delaktighet. Utvärdering av stöd till Allmänna arvsfondens målgrupper genom rörelserelaterade projekt

Utvärderingen genomfördes av Inger Eliasson, filosofie doktor och docent i pedagogik vid Umeå universitet. Utvärderingen omfattade 28 projekt med fokus på barn och unga, idrott och delaktighet. Tre av projekten studerades mer djupgående. Några av resultaten från utvärderingen var att projekten i hög grad bidragit till att barn och ungdomar fått ökade möjligheter att delta i idrott eller fysisk aktivitet. Barns och ungdomars reella delaktighet före, under och efter projektet var dock

begränsad. I mer än hälften av projekten hade nya metoder utvecklats för att motverka stillasittande. Av de 24 projekt som var avslutade när utvärderingen genomfördes bedömde utvärderaren att i 20 av projekten levde resultat vidare på ett tydligt sätt (kategori 3).

8.4.2 Att göra för och att göra med. Verksamhet, erfarenheter och delaktighet i kulturprojekt för barn och unga

Utvärderingen genomfördes av Anna Lund, professor i sociologi vid Stockholms universitet. Utvärderingen omfattade 21 arvsfondsprojekt som beviljats projektstöd, med fokus på barn och unga, kultur och delaktighet. En av slutsatserna var att barn och ungas delaktighet påverkades av vilka kulturaktiviteter som genomfördes, hur dessa aktiviteter organiserades och platsen för projektets genomförande. Bland de studerade projekten fanns projekt där kultur skapades för målgruppen, projekt där målgruppen var utövare eller publik, och projekt där målgruppen i mötet med vuxna kulturaktörer var med och formade vilka kulturaktiviteter som skulle genomföras i projektet. Utvärderingen konstaterade att Allmänna Arvsfonden möjliggör projekt som leder till att deras målgrupper synliggörs genom att de får känna en delaktighet och uppleva ett erkännande. Av de 21 projekt som var avslutade när utvärderingen genomfördes bedömde utvärderaren att i 14 av projekten levde resultat vidare på ett tydligt sätt (kategori 3).

8.4.3 Sträva efter jämställdhet- att skapa samhörighet och utmana normer

Utvärderingen genomfördes av Lena Sohl, biträdande lektor i sociologi vid Södertörns högskola (huvudansvarig), tillsammans med Lisa Salmonsson universitetslektor i sociologi, och Tanya Jukkala universitetslektor i sociologi, Mälardalens universitet. Utvärderingen omfattade 25 projekt inriktade på jämställdhet och där målgrupperna var barn och ungdomar. Tre av projekten studerades mer djupgående. En av slutsatserna i utvärderingen var att tjejer/kvinnor respektive killar/män framställdes på olika sätt i projektansökningarna. Medan tjejer/kvinnor beskrevs som utsatta på olika sätt och i behov av stöd, hjälp och sammanhang, framställdes killar/män bland annat som de som utsätter andra (exempelvis tjejer och andra killar). En annan slutsats var att svårigheter att nå en viss grupp inte behöver handla om gruppen själv, utan om vilka det är som försöker nå dem och på vilka sätt. Även om syftet med projektet var att utgå från deltagarnas behov för att ge dem inflytande och röst, visade det sig vara svårt att tillämpa i praktiken i vissa projekt. Av de 24 projekt som var avslutade när utvärderingen genomfördes bedömde utvärderaren att i 17 av projekten levde resultat vidare på ett tydligt sätt (kategori 3).

8.4.4 I skuggan – och ljuset - av en pandemi. En utvärdering av 39 projekt inriktade på äldre med funktionsnedsättning

Utvärderingen genomfördes av Annika Taghizadeh Larsson, filosofie doktor i det tvärvetenskapliga ämnet Äldre och åldrande och docent i socialt arbete vid Linköpings universitet. Utvärderingen omfattade 39 projekt riktade till äldre med funktionsnedsättning och var en del av Arvsfondens tidigare äldresatsning. Utvärderingen visade att flera av projekten hade utmaningar med att rekrytera

deltagare, vilket bland annat berodde på hur projektet eller målgruppen beskrevs av projekten. En annan utmaning var att rekrytera män till projekten. Verksamheter riktade enbart till män, ledda av män, visade sig vara en möjlig väg att nå ut till grupper av äldre män. En övergripande slutsats var att kreativitet i projektledningen, kombinerat med förmåga att anpassa verksamheten till oförutsedda omständigheter blev en viktig framgångsfaktor, både när det gällde att hantera utmaningar relaterade till pandemin och utmaningar att nå målgruppen och göra den delaktig. En förutsättning för detta har varit att projekten haft en kontinuerlig dialog med Arvsfonden, som möjliggjort en flexibilitet och förståelse för att en projektplan under tidens lopp kan behöva ändras. Av de 6 projekt som var avslutade när utvärderingen genomfördes bedömde utvärderaren att i 4 av projekten levde resultat vidare på ett tydligt sätt (kategori 3).

8.4.5 Erfarenhetsspridning från utvärderingar

Alla utvärderingsrapporter publiceras på Allmänna arvsfondens webbplats och sprids genom sociala medier. Därutöver kan forskarna sprida resultaten genom sina nätverk och forskningsområden. Målgrupperna för utvärderingarna är flera: Arvsfondsdelegationen, civilsamhällesorganisationer, statliga myndigheter, kommuner, regioner och allmänheten.

De fyra utvärderingar som färdigställts och publicerats under 2023 har presenterats på erfarenhetsspridningskonferenser som Arvsfonden har genomfört; en på temat psykisk hälsa för barn och unga som ägde rum i maj 2023, och en på temat sociala mötesplatser för äldre och personer med funktionsnedsättning som genomfördes i december 2023. I kapitel 9 beskrivs dessa konferenser och arbetet med erfarenhetsspridning av arvsfondsprojekt närmare. Utvärderingarnas resultat har även spridits genom seminarier för Arvsfondens kanslistöd.

9. ERFARENHETSSPRIDNING

9.1 Inledning

De organisationer som beviljas medel ur Allmänna arvsfonden samarbetar och samverkar med en rad olika aktörer. Det är enbart i något enstaka lokalstödsprojekt som projekt genomförs av en ensam organisation. Kunskaper, erfarenheter och metoder som utvecklas i ett arvsfondsprojekt sprids därigenom inte bara inom den projektägande organisationen, utan även till projektets samarbetsorganisationer.

De pågående arvsfondsprojekten är i varje given tidpunkt fler än femhundra och finns över hela landet. Med tanke på att det inte är ovanligt att ett arvsfondsprojekt har mellan fem och tio samarbetsorganisationer blir den totala erfarenhetsspridningen från samtliga projekt betydande. Utöver detta genomför många projekt betydande erfarenhetsspridningsinsatser som riktar sig till andra än projektets samarbetsorganisationer. Exempel på detta är konferenser, webinarier och utbildningar under projektens sista år. Mottagare för sådan erfarenhetsspridning är främst Arvsfondens fyra målgrupper samt praktiker som arbetar med dessa målgrupper.

Målsättningen för arbetet med erfarenhetsspridning är att arvsfondsprojekt och deras resultat ska komma fler till gagn. Utifrån delegationens beslut har arbetet fokuserats utifrån de två temana; *Barns och ungas psykiska och fysiska hälsa* och *Sociala mötesplatser för äldre och personer med funktionsnedsättning*.

9.2 Externa aktiviteter 2023

Förutom den erfarenhetsspridning som sker från arvsfondsprojekten har Arvsfondsdelegationen genomfört ett antal aktiviteter för att ytterligare öka erfarenhetsspridningen.

Under 2023 har två konferenser genomförts med syfte att sprida och uppmärksamma resultat från framgångsrika arvsfondsprojekt. Fokus för konferenserna har varit *Barns och ungas psykiska och fysiska hälsa* och *Sociala mötesplatser för äldre och personer med funktionsnedsättning*.

Syftet med konferenserna har varit att skapa ett sammanhang för att mötas, sprida och dela erfarenheter. Ett annat syfte har varit att öka kännedom om Allmänna arvsfonden hos intresserade aktörer i civilsamhället och potentiella slutanvändare i offentlig förvaltning. Att skapa ett tematiskt forum för arvsfondsprojekt, civilsamhället, forskare och relevanta aktörer från offentlig förvaltning där man kan träffa handläggare och annan personal från Arvsfonden har länge varit efterfrågat från många organisationer som driver arvsfondsprojekt. Under 2023 har det arbetet utvecklats och har hittat en form och upplägg som visat sig fungera väl.

Sammanlagt har ett tjugotal arvsfondsprojekt, som uppvisat goda resultat, fått en arena att sprida sina erfarenheter, metoder, material och resultat på. De aktuella projekten har valts utifrån följande kriterier:

- Projektens resultat har visat sig vara intressanta och användbara utanför den egna organisationen.
- Projekten har under projekttiden lyckats sprida resultat och metoder utanför den egna sfären av samarbetspartners.

De fyra utvärderingar (läs mer under avsnitt 8.4) som färdigställts och publicerats under 2023 har presenterats på erfarenhetsspridningskonferenserna. Konferenserna har visat värdet av att till exempel äldrevården, elevhälsan eller det lokala folkhälsoarbetet implementerar och använder resultat från arvsfondsprojekt i sin ordinarie verksamhet.

På konferenserna har cirka 300 intresserade, engagerade och motiverade aktörer deltagit. Av dessa har 80 procent svarat att de tar med sig nya kunskaper som de har användning för i sitt yrkesliv/eller ideella engagemang.

Konferens på temat Barns och ungas psykiska och fysiska hälsa

Under dagen presenterade projekten viktiga erfarenheter, arbetssätt, verktyg och resultat de spridit och implementerat i olika kommunala verksamheter. Konferensen fokuserade särskilt på hur kultur- och idrottsprojekt kan främja barns och ungas psykiska och fysiska hälsa. I utvärderingen av konferensen gav 93 procent av deltagarna den betyget *Mycket bra* eller *Bra*. Drygt 71 procent uppgav att de har fått information som de kommer ha användning av i sin yrkesroll eller i andra roller där man möter barn och unga.

Konferens på temat Hur kan sociala mötesplatser bidra till bättre mående hos äldre och personer med funktionsnedsättning?

Denna konferens livesändes till del och nådde på så sätt ut till fler aktörer från hela landet och särskilt tjänstepersoner från offentlig förvaltning. På konferensen lyftes särskilt vilken roll sociala mötesplatser spelar för äldre och personer med funktionsnedsättning och vilken vinst det kan vara för en kommunal verksamhet att samverka med civilsamhället i dessa frågor. I utvärderingen av konferensen gav 100 procent av deltagarna den betyget *Mycket bra* eller *Bra*. 92 procent av deltagarna uppgav att de har fått information som de kommer ha användning av i sin yrkesroll eller i andra roller där man möter äldre eller personer med funktionsnedsättning.

Utifrån de två konferenserna har vi uppnått de mål vi satte upp för dessa aktiviteter, som även går att koppla till tre av Arvsfondsdelegationens övergripande verksamhetsmål

- Att sprida erfarenheter från arvsfondsprojekt som på olika sätt utvecklat metoder och verksamheter som är inom de två olika temana.

- Att sprida kunskap och resultat från utvärderingar.
- Att nå ut med information om arvsfonden som finansiär till utvecklingsprojekt.

Ett konkret resultat från konferenserna är att Arvsfonden fått flera inbjudningar till olika offentliga verksamheter, så som Stockholms stads kulturförvaltning, Öppet forum äldres psykiska hälsa på SKR, äldreförvaltningen i Uppsala med flera. Syftet har varit att berätta mer om Arvsfonden, dels som finansiär, dels som kunskapsspridare och olika projekts resultat som kan vara relevanta för deltagarnas verksamheter. Flera medverkande projekt har även de fått enskilda inbjudningar att berätta om sina verksamheter i olika sammanhang efter deras medverkan på konferenserna.

Efter varje avslutad konferens har de medverkandes organisationernas kontaktuppgifter samt tillgängliga metoder och material skickats ut för att öka spridningen av projektens resultat, metoder och material.

Andra externa aktiviteter

Under året genomfördes en mängd olika externa aktiviteter med fokus på erfarenhetsspridning

- Arvsfondens kommunikationskanal på LinkedIn har fortsatt att utvecklas, med fokus på erfarenhetsspridning och med syfte att nå intressanta slutanvändare. Både civilsammanslagningar och personer som arbetar inom offentlig förvaltning nås via LinkedIn och det har visat sig vara ett bra sätt att sprida resultat och erfarenheter från arvsfondsprojekt.
- Deltagande i olika myndighetsövergripande nätverk och kunskapsutbyten med fokus på erfarenhetsspridning, utvärdering och uppföljning har varit prioriterat. Under 2023 har Arvsfonden i olika nätverk och möten träffat representanter från MUCF, Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten, Forum för levande historia, SKR, SPSM, Skolverket och PTS för att sprida erfarenheter från arvsfondsprojekt.
- Arvsfonden har deltagit på olika mässor, konferenser och webinarium, både som deltagare och åhörare. Bland annat MR-dagarna, Barnrättsdagarna, Folkhälsomyndighetens webinarium, SKR:s öppna forum kring barns och ungas psykiska hälsa, Brisnätverk, Skandia Idéer för livet med fokus på barns och ungas psykiska hälsa i skolan.

9.3 Internt utvecklingsarbete 2023

Det interna arbetssättet fortsätter att utvecklas i syfte att skapa förutsättningar för att erfarenheter, resultat och metoder från enskilda arvsfondsprojekt ska spridas till och kunna användas av Arvsfondens målgrupper och av berörda samhällsaktörer mer än idag.

9.3.1 Utvecklande av nytt stöd

Under 2023 har ett större utvecklingsarbete påbörjats. Utifrån det arbetet kommer ett nytt stöd för erfarenhetsspridning att lanseras under 2024. Syftet är att erfarenheter, resultat och metoder från enskilda arvsfondsprojekt, i större utsträckning än idag, ska kunna spridas, användas och gynna Arvsfondens målgrupper och av berörda samhällsaktörer. Stödet kommer möjliggöra att projekten

kan söka upp till ett år utöver beslutad projekttid för deras grundprojekt. Detta för att möjliggöra erfarenhetsspridning och stöd till implementering, så fler gynnas av projektens resultat. De som beviljas stöd för erfarenhetsspridning kommer få information om hur de kan arbeta utifrån så kallade SMART:a mål för att bättre kunna redovisa projektens resultat och effekter.

9.4 Exempel på erfarenhetsspridning från enskilda arvsfondsprojekt

Projektet påverkades i minskande omfattning av pandemin under 2023. Många organisationer växlade upp sitt spridningsarbete och arrangerade fler fysiska och större slutkonferenser än tidigare år. Många projekt och organisationer är duktiga på att nätverka med beslutsfattare och har därmed blivit inbjudna till riksdagen för att hålla olika hearings och seminarium. Det är ett bra sätt för att lyfta projektens resultat samt påverka och sprida kunskap direkt till makthavare. Rädda barnens projekt [Starka mammor – trygga barn](#), höll ett frukostseminarium om situationen för ensamstående nyanlända mammor. De berättade om studien där de lyfter mammors egna berättelser, tankar om sin situation och rekommendationer framåt. Ett annat projekt som bjöds in till riksdagen var projektet [Neighbourhood](#) som Ulriksbergskyrkan i Växjö drev. De berättade om deras brottsförebyggande projekt för unga i Araby Växjö, som visat goda resultat. Metoden sprids och fortsätter användas runt om i Sverige. En del av metoden består av en app som bygger på teorier om gamification och KASAM. Projektet har jobbat med effektmätningar tillsammans med Linnéuniversitetet.

Ett annat projekt som visar goda resultat och lyckats med sitt spridningsarbete är föreningen [Arts & hearts](#) projekt Operation prevention Linköping, vars syfte är att genom preventiva lösningar bli en bidragande kraft till att möta aktuella hälsoutmaningar för unga i dagens digitala samhälle. De sprider och implementerar metoden av 'Det syns inte' i olika kommuner. Metoden är redan etablerad i Linköpings kommun. Metoden utvärderas tillsammans med Karolinska institutet och de samarbetar med Institutionen för klinisk neurovetenskap på Karolinska Institutet och Sveriges forskningsinstitut RISE. Som en del av forskningen utvärderas effekten av att använda materialet i högstadieskolor i Linköping. Forskningen finansieras av Forte.

Ett projekt med målgruppen äldre med funktionsnedsättning som lyckats väl med att sprida sin metod är Skellefteå kommun, som utvecklat metoden [Dutt n go](#), en webbapplikation för Rörelsebingo. Metoden lockar till fysisk aktivitet, vilket i sin tur ska skapa bättre fysisk och psykisk hälsa för målgruppen, men även motverka skallskador. Metoden är väldigt uppskattad och har spridits till flera olika aktörer, både inom den privata och kommunala sektorn. Ett annat äldreprojekt som fått mycket medial uppmärksamhet, är SPF seniorernas projekt [Hemtjänstindex](#). Hemtjänstindex skapar ett samlat mått på kvaliteten i hemtjänsten, vilket gör det möjligt att jämföra mellan kommuner. Hemtjänstindex gör det också enklare att avgöra om reformer och satsningar resulterar i en bättre hemtjänst. Hemtjänstindex är en uppskattad och väldigt efterfrågad funktion från målgruppen. Projektet pågår till 2025, slutresultatet ska resultera i en tjänst riktad till landets kommuner.

9.5 Hur arbetar arvsfondsprojekten med erfarenhetsspridning?

I uppföljningsenkäten (se mer under avsnitt 8.1), som alla slutredovisade projekt får svara på, finns tre frågor som berör området erfarenhetsspridning. I 2023 års uppföljning ingår 109 projekt som beviljats projektstöd och vars slutredovisningar godkänts under året.¹⁹ Enkätsvaren visar att de organisationer som beviljas medel ur Arvsfonden samarbetar och samverkar med en rad olika aktörer - såväl offentliga, ideella som privata. Kunskaper, erfarenheter och metoder sprids därmed vidare genom de organisationer som deltar i projekten. I vissa projekt är erfarenhetsspridningen nationell och i andra regional eller lokal. Det sker en betydande erfarenhetsspridning från enskilda projekt genom sociala medier, där majoriteten av projekten är aktiva. Det finns även exempel på projekt som lyckats få till en internationell spridning. Den delen av verksamheten har dock inte finansierats av Arvsfonden, eftersom inga medel från fonden får användas internationellt.

Projektens olika samarbetsparter är viktiga i genomförandet, för att skapa förtroende hos målgrupper och för att nå mottagare av projektens resultat. Men samarbetsparterna spelar också en viktig roll i spridningen av metoder och resultat efter avslutat projekt. Det framkommer som ett resultat i flera av de utvärderingar som Arvsfonden årligen uppdrar åt externa forskare att genomföra. Samtidigt visar utvärderingarna att projektets nätverk och möjligheter till effektiva samarbeten med goda resultat ofta går att härleda till eldsjälar, såväl inom projekten och civilsamhället som inom den offentliga förvaltningen. Uppföljningsenkätens svar visar, precis som data från pågående projekt, att projektets främsta samarbetspartners återfinns i civilsamhället. En stor andel av projekten uppger även att de samarbetena de utvecklat under projektets gång med offentliga aktörer så som kommuner, regioner och statliga myndigheter fortsätter efter avslutat projektet.

Tabell 39

Vilka samarbeten som utvecklades under projekttiden har fortsatt efter att projektfinansieringen från Arvsfonden upphört?

	Antal	Procent
Samarbeten med civilsamhällets aktörer	80	73
Samarbeten med kommuner	66	61
Samarbeten med näringslivet	32	29
Samarbeten med högskolor/universitet	29	27
Samarbete med regioner	24	22
Samarbeten med statliga myndigheter	23	21
Inga samarbeten har fortsatt efter projektslut	4	3,7

Majoriteten av de avslutade projekten fortsätter arbetet med erfarenhetsspridning och det finns ett stort intresse av projektens resultat, metoder, arbetssätt och material efter att projektet är avslutat.

¹⁹ De avslutade projektets slutredovisningar har inkommit under perioden 2019–2023 och godkänts av Arvsfonden under 2023 (1 januari-8 december).

Det största intresset har projekten uppgett²⁰ kommer från offentliga aktörer (tex. kommuner, regioner, statliga myndigheter, universitet/högskolor) på 86 procent tätt följd av aktörer från civilsamhället på 84 procent. Hur de sprider sina resultat och erfarenheter ser lite olika ut, men främst genom information hemsida/webbplats, eller genom utbildningar/föreläsningar/webbinarier/konferenser och genom nätverk/fysiska möten. Många arbetar med en kombination av dessa sätt. Arvfondsprojektens resultat fortsätter att leva vidare och används på många olika sätt och på olika arenor, men framför allt av offentliga aktörer och civilsamhället.

Tabell 40

Vilka aktörer/organisationer utanför er organisation har ett fortsatt intresse av projektets resultat efter det att projektfinansieringen från Arvsfonden upphört?

	Antal	Procent
Offentliga aktörer (tex. kommuner, regioner, statliga myndigheter, universitet/högskolor)	94	86
Civilsamhället	92	84
Inga aktörer/organisationer	1	1

²⁰ De svarande har kunnat kryssa flera alternativ.